Σ'αυτό το τεύχος...

Το «Σοσιαλισμός από τα Κάτω«
είναι το δίμηνο περιοδικό του
Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος

Ιδιοκτήτης: **Εκδόσεις Εργατική Δημοκρατία**
Υπεύθυνη σύνταξης: Μαρία Στύλλου
Επιμέλεια: Λέανδρος Μπόλαρης
Εξώφυλλο, σελιδοποίηση:
Παντελής Γαβριηλίδης, Αλέξης Καλέργης
Κεντρική διάθεση: **Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο**,
Φειδίου 14- 16, Τηλ. 210 52 47 584

Για συνδρομές και γράμματα:
Περιοδικό «Σοσιαλισμός από τα Κάτω«
Τ.Θ. 8161 - 100 10 Αθήνα
E-mail: **sak@sek-ist.gr**
μπορείτε να διαβάσετε το περιοδικό στο internet
στη ιστοσελίδα **www.sek-ist.gr/sak.htm**

Αντι... προλόγου

Η άλλη Αμερική μπορεί!

Η αλλαγή στις ΗΠΑ δεν είναι η εκλογική νίκη του Ομπάμα, είναι η επιβεβαίωση του απλού κόσμου, ότι πιστεύει και παλεύει για να αλλάξει τη ζωή του. Σ'αυτόν τον κόσμο είχε απήχηση το σλόγκαν του Ομπάμα «Μπορούμε να αλλάξουμε την Αμερική» και αυτοί έγιναν η πραγματική δύναμη που του έδωσε τη νίκη.

Όταν ο Μπους «χρησιμοποίησε» τους δίδυμους πύργους για να ξεκινήσει τον «πόλεμο ενάντια στην τρομοκρατία» νόμιζε ότι είχε όλους με το μέρος του. Διαψεύστηκε οικτρά! Τα αντιπολεμικά συλλαλητήρια στις 15 Φλεβάρη ανάγκασαν τη New York Times να μιλάει για την νέα υπερδύναμη. Αυτό το κίνημα δεν σταμάτησε, αλλά συνεχίζει μέχρι σήμερα με τις μανάδες των σκοτωμένων, με τους βετεράνους του Ιράκ, με συλλαλητήρια για να σταματήσει ο πόλεμος και να γυρίσει πίσω ο στρατός. Αυτό το κίνημα έριξε το βάρος του στη νίκη του Ομπάμα.

Οι διαδηλώσεις ενάντια στη μεταναστευτική πολιτική του Μπους και τις ρατσιστικές επιθέσεις, σήμαναν στροφή ακόμα και των Κουβανών εξόριστων στη Φλώριδα. Το 66% των Ισπανόφωνων ψήφισαν Ομπάμα, το 57% στην Φλώριδα, παρ'όλο που αυτό το κομμάτι ήταν παραδοσιακά με τους ρεπουμπλικάνους (ακόμα και στις εκλογές του 2004).

Τα εκατομμύρια λευκών και μαύρων που χάνουν τα σπίτια τους, και ένα μεγάλο κομμάτι φοβάται ότι θα χάσει και τη δουλειά του, στήριξαν τον Ομπάμα.

Ενάντια στο σχέδιο Πόλσον τα συνδικάτα κάλεσαν διαδήλωση στη Γουώλ Στρητ στις 25 Σεπτέμβρη. Ήταν έκπληξη και στη συμμετοχή και στα συνθήματα. Όμως δεν ήταν κεραυνός εν αιθρία. Τα τελευταία χρόνια η συμμετοχή στα συνδικάτα έχει ανέβει. Έχουν γίνει απεργίες στη General Motors, στη Μπόϊνγκ, στους αγρεργάτες, στα καινούργια εργατικά κομμάτια στα ξενοδοχεία, στην εστίαση, στους εργαζόμενους στην πρόνοια. Το 1999 εργάτες, εργάτες από τα συνδικάτα των φορτηγατζήδων και των λιμενεργατών, μαζί με τους οικολόγους στο Σηάτλ διέλυσαν τη συνεδρίαση του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου. Αυτό σήμανε την αρχή του αντικαπιταλιστικού κινήματος, όχι μόνο στην Αμερική, αλλά σε όλον τον κόσμο.

Οι αυταπάτες για τον Ομπάμα και το Δημοκρατικό κόμμα δεν είναι τόσο αξεπέραστες. Η πολιτική των Δημοκρατικών στο Κογκρέσο και στη Γερουσία όπου και στα δυο έχουν πλειοψηφία δεν διαφέρει απ'αυτή των Ρεπουμπλικάνων. Ταυτόχρονα ο Ομπάμα έκανε όλους να παγώσουν όταν ακόμα και τη βραδιά που κέρδισε τις εκλογές μίλησε για συνεργασία με τους Ρεπουμπλικάνους. Το επιτελείο που ετοιμάζει, βοηθών, συμβούλων και υπουργών αποτελείται από τα πιο στενά στηρίγματα του Κλίντον, του «νέου αμερικάνικου αιώνα» και του νεοφιλελευθερισμού.

Οι εξελίξεις ανοίγουν το δρόμο για να ξαναζωντανέψουν στην Αμερική οι καλύτερες παραδόσεις του κινήματος από τη δεκαετία του '30, και από την εκρηκτική εποχή του '60. Η οικονομική κρίση που χτυπάει την Αμερική, θα δημιουργήσει θυμό και αντίσταση. Το 1930 οι μεγάλες απεργίες και καταλήψεις ενάντια στη κρίση όχι μόνο γέννησαν ένα καινούργιο εργατικό κίνημα αλλά και μια νέα ριζοσπαστική Αριστερά που ξαναζωντάνεψε το 1968. Αυτή είναι η αλλαγή που χρειάζεται και σήμερα η Αμερική. Αγώνες για να πληρώσουν οι καπιταλιστές και μια αντικαπιταλιστική αριστερά, ανοιχτή στον κόσμο που έδωσε τη μάχη για τη νίκη του Ομπάμα. Η Άλλη Αμερική Μπορεί να παλέψει για να αλλάξει τον κόσμο!

Ν.Δ.
Ενα φθινόπωρο μαύρο σαν ράσο

Δίπλα στην οικονομική κρίση ξεδιπλώνεται η πολιτική κρίση της κυβέρνησης των σκανδάλων. Πώς μπορεί να αξιοποιήσει αυτό το συνδυασμό η Αριστερά;

Αυτό ο φθινόπωρο αποδείχθηκε τόσο σκληρό για τη Νέα Δημοκρατία όσο και η διεθνής οικονομική κρίση. Παράλληλα με τα «κανόνια» στο τραπεζικό σύστημα σε Αμερική και Ευρώπη έσκαγαν και οι παραιτήσεις των υπουργών του Καραμανλή. Από την παραίτηση Βουλγαράκη στα μέσα του Σεπτέμβρη σχεδόν ταυτόχρονα με την κατάρρευση της Lehman Brothers μέχρι την πτώση του Ρουσόπουλου λίγο μετά τη «Μαύρη Παρασκευή» των Χρημα-τιστηρίων, η μαυρίλα δεν έφυγε καθόλου από τον ορίζοντα της κυβέρνησης. Και βέβαια δεν έφταιγε μόνο το χρώμα των ράσων που φοράνε οι «golden» καλόγεροι του Αγίου Όρους.

Η αρχική ερμηνεία που έδωσαν οι γνωστοί πολιτικοί σχολιαστές των media ήταν ότι για τα προβλήματα της ΝΔ έφταιγε η κακή εμφάνιση του Καραμανλή στη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης. Πράγματι, ο Καραμανλής προσπάθησε αρχικά να αντιμετωπίσει τα σκάνδαλα των υπουργών του με τη φόρμουλα «ό,τι είναι νόμιμο είναι και ηθικό». Κάπως έτσι, άλλωστε, είχε προσπεράσει και τα κατορθώματα ενός άλλου στυλοβάτη της νεοδημοκράτικης ηθικής, του φίλου του κ. Ζαχόπουλου. Αυτή τη φορά, όμως, τα πράγματα εξελίσσονται διαφορετικά. Ένα χρόνο μετά τις περσινές εκλογές, η κυβέρνηση είναι πιο ετοιμόρροπη παρά ποτέ. Όλοι εκτιμούν ότι θα γίνουν πρόωρες εκλογές ξανά δίπλα στις Ευρωεκλογές και πολλοί αναλυτές αναρωτιούνται φωναχτά αν ο Καραμανλής θα φτάσει μέχρι εκεί. Το ξέσπασμα μιας ανοιχτής πολιτικής κρίσης δίπλα στην οικονομική βρίσκεται στην ημερήσια διάταξη.

Οι ρίζες αυτής της κατάστασης είναι διπλές. Βρίσκονται και στην επιδείνωση των αντικειμενικών συνθηκών και στην αδιάκοπη μαζική αντίσταση από τα κάτω.

Η Νέα Δημοκρατία ήρθε στην εξουσία πριν τεσσεράμισι χρόνια με τη φιλοδοξία ότι θα επιταχύνει την επιβολή των νεοφιλελεύθερων «μεταρρυθμίσεων» που είχε ξεκινήσει ο Σημίτης. Αυτή ήταν η πραγματική ατζέντα του Καραμανλή. Όσο αυτό το πρότζεκτ βρισκόταν σε εξέλιξη, τα σκάνδαλα των υπουργών που εμπλέκονταν είτε σε δομημένα ομόλογα είτε σε μίζες πάσης φύσεως «καρτέλ» μπορούσαν να αντιμετωπίζονται ως αναγκαίο κακό. Σήμερα, όμως, δεν είναι πια σκάνδαλα μιας αναδυόμενης φούσκας, αλλά μιας φούσκας που έχει σκάσει.

Πριν ένα χρόνο ο Καραμανλής επικαλέστηκε προσχηματικά την κατάρτιση του προϋπολογισμού ως αιτία για τις πρόωρες εκλογές. Φέτος η κατάρτιση του προϋπολογισμού είναι πραγματικό, τεράστιο πρόβλημα. Η οικονομική κρίση δεν απειλεί μόνο το τραπεζικό σύστημα και τις φιλόδοξες επεκτάσεις του στα Βαλκάνια. Απειλεί τα ίδια τα δημόσια οικονομικά. Η διαφορά του επιτοκίου που πληρώνει το ελληνικό δημόσιο για τα δεκαετίας ομόλογά του σε σύγκριση με τα αντίστοιχα γερμανικά έχει φτάσει στις 172 μονάδες βάσης (100 μονάδες βάσης ίσον ένα τοις εκατό). Ήδη για το 2008 υπολογίζεται ότι ο προϋπολογισμός φορτώνεται με 1 δις ευρώ επιπλέον τόκους. Για το 2009 κανένας δεν μπορεί να υπολογίσει πού θα εκτιναχθούν οι τόκοι κάτω από την πίεση της ανόδου των επιτοκίων και της σπατάλης των 28 δις για την ενίσχυση των τραπεζών. Ποια κυβέρνηση θα μπορέσει να διαχειριστεί αυτά τα προβλήματα και πώς; Με θηριώδεις περικοπές στις κοινωνικές δαπάνες, ρισκάροντας μια μεγαλύτερη κοινωνική έκρηξη από αυτές που είδαμε με το Ασφαλιστικό και τις φοιτητικές καταλήψεις τα τελευταία δυο χρόνια; Με μεγαλύτερο κρατικό δανεισμό, ρισκάροντας τον υποβιβασμό του ελληνικού καπιταλισμού στην κατηγορία της Αργεντινής ή της Τουρκίας;

Η Αντικαπιταλιστική Αριστερά είναι το κομμάτι που μπορεί να σπρώξει τα πράγματα μπροστά, γιατί έχει την αντιμετώπιση που αντιστοιχεί στην οργή και στη δυναμική του κόσμου

Τα διλήμματα αυτά διχάζουν τα επιτελεία της ΝΔ, και όχι μόνο. Το σενάριο μιας νέας αυτοδύναμης κυβέρνησης του Καραμανλή απομακρύνεται με ραγδαίους ρυθμούς. Η προοπτική της στήριξης στο δεκανίκι του Καρατζαφέρη ελάχιστη εμπιστοσύνη εμπνέει μπροστά στα μεγέθη της εργατικής και νεολαιίστικης αντίστασης. Η ιδέα ενός μεγάλου συνασπισμού ΝΔ-ΠΑΣΟΚ έχει σίγουρα πολλούς υποστηρικτές ανάμεσα στους κορυφαίους υπουργούς, αλλά μέχρι τώρα δεν ήταν κυρίαρχη επιλογή, δεν είναι προετοιμασμένη και η άρχουσα τάξη έχει κάθε λόγο να φοβάται ότι θα οδηγήσει σε μια εκτίναξη της Αριστεράς.

Μέσα σ' αυτές τις συνθήκες, δεν είναι περίεργο ότι το ΠΑΣΟΚ παίρνει προβάδισμα στις δημοσκοπήσεις για πρώτη φορά εδώ και οχτώ χρόνια. Ο Γ. Παπανδρέου υπόσχεται κοινωνική ευαισθησία χωρίς να έχει αναθεωρήσει το σκληρό πυρήνα του προγράμματός του. Η στήριξη των τραπεζών και της φιλοδοξίας να γίνει ο ελληνικός καπιταλισμός το χρηματοπιστωτικό κέντρο της γύρω περιοχής παραμένει πρώτη επιλογή και ο Παπανδρέου το απέδειξε προσφέροντας συναίνεση στον Καραμανλή τις κρίσιμες μέρες που διαμορφωνόταν το πακέτο στήριξης της ΕΕ για τις τράπεζες. Αυτός ο σκληρός πυρήνας ντύνεται με γενικόλογες αναφορές σε κάποιο «Νιου Ντιλ», που προσπαθούν να δώσουν στο νεοφιλελεύθερο ΠΑΣΟΚ αίγλη από Ρούζβελτ και Κέυνς. Είναι δείγμα του ιδεολογικού Βατερλό που έχει υποστεί ο νεοφιλελευθερισμός από την κρίση, το γεγονός ότι ο Γ.Παπανδρέου, ο κολλητός του Κόλιν Πάουελ, τώρα αποζητάει αναφορές στις κεϋνσιανές παραδόσεις. Είναι το ίδιο φαινόμενο με τον Κόλιν Πάουελ που θυμήθηκε ότι εκτός από Ρεπουμπλικάνος υπουργός του Μπους είναι και Μαύρος και πέρασε στο στρατόπεδο του Ομπάμα. Ακόμα και ο Γιαννίτσης θυμήθηκε ...τον Μαρξ!

Αυτές οι «οβιδιακές» μεταμορφώσεις θα

Οι εργαζόμενοι της Altec Telecoms συμμετέχουν στο πανεκπαιδευτικό συλλαλητήριο της 6 Νοέμβρη στην Αθήνα.

έπρεπε να είναι εύκολο να αντιμετωπιστούν από την Αριστερά. Ιδιαίτερα μέσα σε συνθήκες όπου η μαχητική διάθεση του κόσμου παραμένει αμείωτη. Οι δημοσκοπήσεις μπορεί να δείχνουν ότι ψηφοφόροι που κυμαίνονται ανάμεσα σε ΣΥΡΙΖΑ και ΠΑΣΟΚ δηλώνουν πρόθεση ψήφου προς το ΠΑΣΟΚ αλλά αυτός ο κόσμος παραμένει εκτός από ψηφοφόρος και απεργός και διαδηλωτής. Από το συλλαλητήριο στη ΔΕΘ αρχές Σεπτέμβρη μέχρι την Πανεργατική τέλη Οκτώβρη, ο όγκος της συμμετοχής και ο παλμός ήταν εντυπωσιακοί. Οι συνδικαλιστικές ηγεσίες δυσκολεύονται να συγκρατήσουν τα απεργιακά μέτωπα στους Δήμους, στα Νοσοκομεία, στις Συγκοινωνίες, στην Εκπαίδευση, στα Λιμάνια, στην Ολυμπιακή, στον ΟΣΕ.

Οι συνήθεις «αναλυτές» των ΜΜΕ χρεώνουν τη μείωση των ποσοστών του ΣΥΡΙΖΑ από τα υψηλά επίπεδα που είχε φτάσει, στην άρνησή του να αποδεχθεί μια κυβερνητική συνεργασία με το ΠΑΣΟΚ. Αλλά αυτή η άρνηση υπήρχε και την περασμένη Άνοιξη, όταν τα γκάλοπ έδιναν το ΣΥΡΙΖΑ πιο κοντά στο 18% παρά στο 8% που δίνουν σήμερα. Τι άλλαξε;

Η άνοδος στα ποσοστά της Αριστεράς ήταν καρπός της έκρηξης του κινήματος το προηγούμενο διάστημα. Οι καταλήψεις για το Άρθρο 16 και οι απεργίες για το Ασφαλιστικό είχαν δημιουργήσει το ρεύμα που καταγραφόταν στις δημοσκοπήσεις. Είχαν δημιουργήσει προσδοκίες ότι η Αριστερά αλλάζει και θα δώσει συνέχεια στην άνοδο του κινήματος.

Όμως εκείνη η άνοδος είχε προκύψει παρά και ενάντια στη ρεφορμιστική πολιτική της επίσημης Αριστεράς. Το ΚΚΕ ήταν αντίθετο στις φοιτητικές καταλήψεις και το ΠΑΜΕ χαρακτήριζε τις απεργίες στους Δάσκαλους και στο Ασφαλιστικό ως «πασοκικό τυχοδιωκτισμό». Ο ΣΥΡΙΖΑ συνεργάστηκε με τις ηγεσίες ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ στον τερματισμό του απεργιακού κύματος του Ασφαλιστικού με υποσχέσεις για δημοψήφισμα και άλλες μορφές πάλης. Και από τότε, αντί για νέες πρωτοβουλίες στήριξης και εξάπλωσης του απεργιακού κινήματος, μόνο κινήσεις συγκράτησης έχει να επιδείξει. Στους εκπαιδευτικούς, μια ολόκληρη πτέρυγα του ΣΥΝ κινήθηκε ενεργητικά για να μην προκύψει απεργία διαρκείας. Το ίδιο στους νοσοκομειακούς γιατρούς. Αλλά αν ο δρόμος προς τα μπρος δεν είναι οι απεργίες και είναι η ψήφος, τότε γιατί ένα ευρύτερο κομμάτι να διαλέξει τον ΣΥΡΙΖΑ και όχι το ΠΑΣΟΚ που στο κάτω-κάτω έχει και το επιχείρημα της «χρήσιμης ψήφου»;

Η σημερινή αμηχανία της επίσημης Αριστεράς έχει τις ρίζες της στην πολιτική της. Τα ποσοστά της δεν πρόκειται να ανέβουν αν το ΚΚΕ αντιπαραθέτει τον ... Στάλιν σαν εναλλακτική λύση απέναντι στον Κέυνς ή αν ο ΣΥΡΙΖΑ «ξέχασε» τον Μπερτινότι χωρίς ίχνος αυτοκριτικής και «ανακαλύπτει» τώρα τον Λόταρ Μπίσκι ως σημαιοφόρο της Ευρωπαϊκής Αριστεράς. Από τέτοιες κεντροαριστερές μήτρες δεν προκύπτουν οι γενναίες πρωτοβουλίες που απαιτεί η σημερινή συγκυρία.

Η Αντικαπιταλιστική Αριστερά είναι το κομμάτι που μπορεί να σπρώξει τα πράγματα μπροστά, γιατί έχει την αντιμετώπιση που αντιστοιχεί στην οργή και στη δυναμική του κόσμου. Αυτό έγινε το προηγούμενο διάστημα. Ας μην ξεχνάμε ποιοι ήταν στο κέντρο των φοιτητικών καταλήψεων και ποιοι στήριξαν την επέκταση σε διαρκείας των απεργιών του Ασφαλιστικού. Σ' αυτόν τον χώρο μπορεί να βρει στήριξη ένας νέος γύρος αγώνων ενάντια στην επιδείνωση της κρίσης. Αρκεί οι ίδιες οι δυνάμεις της Αντικαπιταλιστικής Αριστεράς, η ΕΝΑΝΤΙΑ, το ΜΕΡΑ, ο ευρύτερος κόσμος της αριστερής ριζοσπαστικοποίησης, να ανταποκριθούν σ' αυτή την πρόκληση.

Το ΣΕΚ έχει δώσει δείγματα γραφής σ' αυτή την κατεύθυνση. Όχι μόνο γιατί η ανάλυσή του για την κρίση επιβεβαιώνεται, αλλά γιατί δεν έχει πάψει ούτε λεπτό να προωθεί πρωτοβουλίες ενωτικής κινηματικής απάντησης σε όλα τα μέτωπα. Από την καμπάνια ενάντια στο ΝΑΤΟ και τον πόλεμο μέχρι τη δράση ενάντια στις ρατσιστικές δολοφονίες μεταναστών. Από την πρωτοβουλία συμπαράστασης στην Ολυμπιακή και τις Δημόσιες Συγκοινωνίες μέχρι την ενωτική δράση της Γένοβας με τα ΕΑΑΚ στις σχολές και τις Παρεμβάσεις στα σχολεία. Και βέβαια για την ίδια την ενωτική παρουσία της Αντικαπιταλιστικής Αριστεράς στο κεντρικό πολιτικό πεδίο. Αυτός είναι ο δρόμος για να κάνουμε την Αριστερά πρωταγωνιστή των εξελίξεων μέσα στη χειρότερη κρίση του καπιταλισμού και της κυβέρνησης που τη διαχειρίζεται.

Ε.Ε. και μετανάστες

Το Σύμφωνο του Αίσχους

Μέσα στο τελευταίο Σαββατοκύριακο του Οκτώβρη συμπυκνώθηκε όλη η αντιπαράθεση με τον θεσμοθετημένο ρατσισμό. Σύμφωνο Σαρκοζί στις Βρυξέλες, ένας μετανάστης νεκρός έξω από το Αλλοδαπών στην Αθήνα, χιλιάδες οργισμένοι διαδηλωτές στην Ομόνοια.
Η Κατερίνα Θωίδου εξηγεί τις μάχες που ανοίγονται μπροστά μας.

«Η αστυνομία δολοφονεί, ο Παυλόπουλος να παραιτηθεί» ήταν η άμεση απάντηση που έδωσαν χιλιάδες διαδηλωτές, μία μέρα μετά τη δολοφονία του Πακιστανού μετανάστη έξω από τη Διεύθυνση Αλλοδαπών στην Πέτρου Ράλλη, μετά από επίθεση της αστυνομίας. Η δολοφονία ανέδειξε με τραγικό τρόπο την ρατσιστική πολιτική της κυβέρνησης Καραμανλή που αποθρασύνει την αστυνομία, και της δίνει το ελεύθερο να εξαπολύει πρακτικές μαζικής τρομοκρατίας.

Η κινητοποίηση που οργάνωσαν η Πακιστανική Κοινότητα και η Συμμαχία Σταματήστε τον Πόλεμο την επόμενη μέρα από την επίθεση, ανάγκασε τον Παυλόπουλο να κάνει μία μικρή υποχώρηση. Το υπουργείο ανακοίνωσε ότι η Διεύθυνση Αλλοδαπών θα είναι από δω και στο εξής καθημερινά ανοιχτή για να δέχεται τις αιτήσεις των μεταναστών και των προσφύγων για τη χορήγηση ασύλου. Για για να αποφεύγεται ο συνωστισμός που δημιουργήθηκε το βράδυ του Σαββάτου 25 Οκτώβρη, καθιέρωσε συγκεκριμένες μέρες για κάθε κοινότητα.

Ο Μοντασέρ Μοχάμεντ Ασράφ, ο Πακιστανός μετανάστης που δολοφονήθηκε είχε πάει το μεσημέρι εκείνου του Σαββάτου να βοηθήσει συμπατριώτη του να υποβάλει αίτηση ασύλου. Η Διεύθυνση Αλλοδαπών δεν ήταν σε θέση να δεχτεί πάνω από μερικές εκατοντάδες αιτήσεις και έτσι οι αστυνομικοί άρχισαν να επιτίθενται με γκλομπς και κλοτσιές για να διαλύσουν τους χιλιάδες που περίμεναν. Ακολούθησαν άγριες σκηνές βίας, με ανοιγμένα κεφάλια, σπασμένα χέρια και πόδια εξ αιτίας της αστυνομικής επιδρομής. Μέσα στον πανικό που δημιουργήθηκε ο Μοντασέρ έτρεξε χτυπημένος στο κεφάλι να κρυφτεί σε ένα δρομάκι που συνόρευε με ρέμα, εκεί γλίστρησε και έπεσε νεκρός!

Στη Διεύθυνση Αλλοδαπών αναγκάζονταν να συνωστίζονται κάθε Σάββατο χιλιάδες μετανάστες, περιμένοντας για ένα 24ωρο προκειμένου να υποβάλουν αίτηση χορήγησης ασύλου. Για πολλούς αυτή η διαδικασία γίνεται για μήνες ολόκληρους μέχρι η «τύχη» να τους φέρει μέσα στο αρμόδιο γραφείο.

Η ταλαιπωρία είναι απάνθρωπη και εξευτελιστική. Και να σκεφτεί κανείς ότι μόλις μερικές εκατοντάδες από αυτούς θα καταφέρουν να μπουν μέσα για να κάνουν την αίτηση για άσυλο, η οποία είναι κατά 99% σίγουρο ότι θα απορριφθεί. Το μόνο τους κέρδος είναι να καταφέρουν να πάρουν τη λεγόμενη «ροζ κάρτα», η οποία τους εξασφαλίζει μερικούς μήνες χωρίς το άγχος της απέλασης ή του κυνηγητού της αστυνομίας, μέχρι να πάρουν την οριστική απάντηση στο αίτημά τους.

Ο Μοντασερ Αράφ είναι θύμα μίας πολιτικής που έχει στην πράξη καταργήσει την χορήγηση ασύλου, βάζει ασφυκτικές προϋποθέσεις για χορήγηση άδειας παραμονής και έχει θέσει τους μετανάστες υπό διωγμό.

Τα νούμερα μιλάνε από μόνα τους. Οπως καταγγέλλει η Διεθνής Αμνηστία η ελληνική κυβέρνηση είναι πρώτη σε παραβιάσεις διεθνών συνθηκών για τους πρόσφυγες, αφού το 2007 η Ελλάδα ενέκρινε μόνο 8 από τις 20.692 αιτήσεις για άσυλο. Επιπλέον το 2005, η ελληνική κυβέρνηση χορήγησε προσφυγικό καθεστώς σε 39 άτομα (0.84%) από τις 4,624 εξετασθείσες περιπτώσεις, ενώ το συνολικό ποσοστό αναγνώρισης, συμπεριλαμβανομένου και του ανθρωπιστικού καθεστώτος (το οποίο δόθηκε σε 49 άτομα), ανήλθε σε 1,9%, όταν το ποσοστό αναγνώρισης στις 15 χώρες της ΕΕ ήταν 31.9%. *«Από το 2002 εως το 2004 η Ελλάδα επέδειξε δραματική αλλαγή στη χορήγηση ασύλου σε πρόσφυγες, από ένα μέσο ποσοστό αναγνώρισης προσφυγικού και ανθρωπιστικού καθεστώτος ύψους 22.4% το έτος 2001, σε 1.07%, 0.62% και 0.88% τα τρία επόμενα χρόνια αντίστοιχα»* αναφέρει η Διεθνής Αμνηστία.

Καθημερινοί έλεγχοι, κυνηγητό από την αστυνομία, εξευτελισμός, ακόμα και βασανισμοί και ξεβρακώματα μέσα και έξω από τα αστυνομικά τμήματα, στα πλαίσια των πρακτικών που εφαρμόστηκαν στο Αμπού Γράιμπ και Γουαντανάμο είναι η τραγική πραγματικότητα.

Στην πραγματικότητα η κατάργηση της χορήγησης ασύλου είναι η άλλη πλευρά του πολέμου κατά της τρομοκρατίας που εξαπέλυσαν οι ΗΠΑ, ο Μπους και οι σύμμαχοί τους στις χώρες της Μ. Ανατολής. Η ελληνική κυβέρνηση από την πρώτη στιγμή βρέθηκε στο πλευρό του Μπους, προσπαθώντας να στηρίξει τα στρατηγικά και οικονομικά συμφέροντα της ελληνικής άρχουσας τάξης. Από το 2001 όπου η κυβέρνηση Σημίτη έδωσε κάθε δυνατή διευκόλυνση στην εκστρατεία του ΝΑΤΟ στο Αφγανιστάν και στη συνέχεια στο Ιράκ από τη Βάση της Σούδας, μέχρι τη σημερινή συμμετοχή στρατιωτικής μονάδας στην Καμπούλ. Η Μπακογιάννη πανηγυρίζει για το ρόλο της χώρας που αποτελεί «γέφυρα της Δύσης με το Μουσουλμανικό κόσμο». Φαίνεται όμως ότι σε αυτή τη «γέφυρα» χωράνε μόνο οι τραπεζίτες και οι βιομήχανοι, αλλά όχι οι μετανάστες και οι πρόσφυγες που κυριολεκτικά πετιούνται στη θάλασσα.

Η εμπλοκή της Ελλάδας στον πόλεμο του Μπους σήμανε την έναρξη μίας εκστρατείας κατά των μεταναστών που προέρχονται από τις εμπόλεμες περιοχές. Το πρώτο βήμα που έκανε η Ελλάδα στη διάρκεια «του πολέμου κατά της τρομοκρατίας» ήταν η υπογραφή του «πρωτόκολλου επανεισδοχής» μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας που χρησιμοποιήθηκε για να επαναπροωθηθούν Ιρακινοί πρόσφυγες από την Ελλάδα στην Τουρκία, οι οποίοι στη συνέχεια φυλακίζονταν στην Τουρκία και απελαύνονταν πίσω στο Ιράκ.

Στην αρχή του πολέμου καλλιεργήθηκε

Δευτέρα 27 /10. Χιλιάδες διαδήλωσαν στο κέντρο της Αθήνας καταγγέλοντας τη ρατσιστική δολοφονία Πακιστανού στην Διεύθυνση Αλλοδαπών

η προπαγάνδα για «πυρήνες της Αλ Κάιντα εν υπνώσει» που βρίσκονται στην Ελλάδα. Στη συνέχεια η κυβέρνηση της ΝΔ πέρασε από την προπαγάνδα στην επίθεση, όπως ήταν το σκάνδαλο των απαγωγών που έγινε με τη συνεργασία της ΚΥΠ, της βρετανικής ΜΙ6 και της CIA.

Η μετατροπή της Ευρώπης σε Φρούριο και το ασφυχτικό σφράγισμα των συνόρων είναι και αυτή μία άλλη μορφή πολέμου κατά των ανθρώπων από τη Μέση Ανατολή ή την Αφρική που προσπαθούν βάζοντας σε κίνδυνο τη ζωή τους να μπουν στην Ευρώπη. Η πρόσβαση στην Ελλάδα διά θαλάσσης έχει μετατραπεί σε ένα παιχνίδι με τον θάνατο. Χιλιάδες άνθρωποι που προσπάθησαν να μπουν στην Ελλάδα, πνίγηκαν γιατί στην ουσία στα θαλάσσια σύνορα της χώρας γίνεται καθημερινά ένα ανελέητο κυνηγητό από μέλη της Ακτοφυλακής. Όσοι καταφέρνουν να προσεγγίσουν στεριά συνήθως επαναπροωθούνται στη χώρα προέλευσής τους, παρά το γεγονός ότι οι Διεθνείς Συνθήκες υποχρεώνουν την κάθε χώρα να παρέχει νομική βοήθεια και πρόσβαση σε διαδικασίες ασύλου.

Οι περιγραφές για τις συνθήκες στα Κέντρα Κράτησης Μεταναστών τρομάζουν. *«Η περιορισμένη και ασυνεχής συνεισφορά των αρχών εμπόδισε τις προσπάθειές μας να προσφέρουμε ιατρική βοήθεια και να βελτιώσουμε τις συνθήκες μέσα στο κέντρο κράτησης»*, δήλωσε ο εκπρόσωπος των Γιατρών Χωρίς Σύνορα για το κέντρο κράτησης Μεταναστών στη Μυτιλήνη. *«Σε πολλές περιπτώσεις αναγκαστήκαμε να εξετάσουμε ασθενείς μέσα από τα κάγκελα, μια και δεν επιτρεπόταν στους μετανάστες να βγουν από τους θαλάμους. Χρειάστηκε να περάσουν περισσότεροι από τρεις μήνες (και να υπάρξουν πιέσεις από τους ΓΧΣ και άλλες οργανώσεις) για να μπορέσει ο πληθυσμός αυτός να προαυλίζεται σε τακτική βάση, για να οριστεί δεύτερος ιατρός στο κέντρο και για να αρχίσουν βασικά έργα συντήρησης. Τα έργα που πραγματοποιήθηκαν από την οργάνωση θα είχαν βελτιώσει σημαντικά τις συνθήκες διαβίωσης, αλλά οι αρχές δεν μπόρεσαν να εγγυηθούν διαδικασίες καθαρισμού και συντήρησης ούτε στο ελάχιστο. Θα πρέπει επιτέλους να δείξουν τη δέσμευση που απαιτούν οι συνθήκες, μια και υπάρχουν ακόμη γυναίκες και παιδιά που κρατούνται στους ίδιους χώρους με τους ενήλικους, κάτω από απαράδεκτες συνθήκες, χωρίς ειδική πρόβλεψη για τις ανάγκες τους»* καταγγέλλουν οι ΓΧΣ.

Αν αυτός είναι ο λαβύρινθος των προβλημάτων που αναγκάζεται να περάσει ένας μετανάστης που θέλει να ξεφύγει από την φτώχεια και τον πόλεμο, η παραμονή του στην Ελλάδα σημαίνει ένα ακόμα καθημερινό μαρτύριο. Καθημερινοί έλεγχοι, κυνηγητό από την αστυνομία, εξευτελισμός, ακόμα και βασανισμοί και ξεβρακώματα μέσα και έξω από τα αστυνομικά τμήματα, στα πλαίσια των πρακτικών που εφαρμόστηκαν στο Αμπού Γράιμπ και Γουαντανάμο είναι η τραγική πραγματικότητα.

Αυτή η βαρβαρότητα αναμένεται να γίνει ακόμα πιο σκληρή με την εφαρμογή του Συμφώνου της ΕΕ για τη Μετανάστευση και το Ασυλο. Το Σύμφωνο ψηφίστηκε στη Σύνοδο Κορυφής της ΕΕ που έγινε στις 16 Οκτώβρη, εν μέσω οικονομικής κρίσης. Οι ηγέτες της ΕΕ την ώρα που αποφάσιζαν να δώσουν εκατομμύρια ευρώ για να στηρίξουν τις τράπεζες, προχώρησαν στην ψήφιση του συγκεκριμένου Συμφώνου που καθιστά παράνομη την είσοδο των προσφύγων στις χώρες της ΕΕ. Το Σύμφωνο είναι έμπνευσης Σαρκοζί γνωστού για τις ρατσιστικές του πεποιθήσεις. Κανείς δεν μπορεί να ξεχάσει τα σχόλια που έκανε για τους εξεγερμένους στα προάστια του Παρισιού την περίοδο που ήταν υπουργός Εσωτερικών. Τότε είχε αποκαλέσει τους μετανάστες δεύτερης γενιάς «αποβράσματα της κοινωνίας».

Το Σύμφωνο προβλέπει την εφαρμογή ασφυκτικών ελέγχων στους μετανάστες, με τη δημιουργία νέων υπερσύγχρονων συστημάτων παρακολούθησης των συνόρων και την εφαρμογή σε πανευρωπαϊκό επίπεδο της «Ντιρεκτίβας του Αίσχους». Προβλέπει 18μηνη κράτηση όσων «παραβιάζουν» τα σύνορα της Ευρώπης, φυλάκιση και απέλαση μεταναστών χωρίς χαρτιά που ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες, την απέλαση σε τρίτη χώρα, ακόμα και ασυνόδευτων ανήλικων και την 5ετή απαγόρευση επανεισόδου σε όσους απελαύνονται.

Ολα αυτά έχουν στόχο να ενοχοποιήσουν τους μετανάστες για την ανεργία και τη φτώχεια. Η νομιμοποίηση των μεταναστών, η χορήγηση ασύλου σε όλους τους πρόσφυγες, η μάχη για να μην εφαρμοστεί το Σύμφωνο της ΕΕ χρειάζεται να γίνει υπόθεση του εργατικού κινήματος και των συνδικάτων.

Σήμερα ζούμε τις επιπτώσεις της κρίσης του καπιταλισμού, που κάνει φανερό σε εκατομμύρια ανθρώπους ότι το σύστημα δε δουλεύει. Η κοινή ενωτική απάντηση όλων των εργατών σε κάθε χώρα της ΕΕ και του πλανήτη κόντρα στην πολιτική των καπιταλιστών, κόντρα στο κλείσιμο των συνόρων, την αστυνόμευση και τον πόλεμο είναι ο μόνος δρόμος για να τους δείξουμε ότι δεν πρόκειται σε αυτή την κρίση να βρουν αποδιοπομπαίους τράγους στο πρόσωπο των προσφύγων και των μεταναστών. Οι μόνοι που χρειάζεται να φύγουν από την ΕΕ και τον πλανήτη ολόκληρο είναι οι καπιταλιστές. Οι μετανάστες και οι πρόσφυγες είναι καλοδεχούμενοι!

Οχι στο ΝΑΤΟ
Οχι στον πόλεμο

Η καμπάνια «60 χρόνια ΝΑΤΟ είναι αρκετά» ξεκίνησε δυνατά με συλλαλητήρια στη Σούδα και στο Ακτιο και προχωράμε με Βαλκανική Συνάντηση Ειρήνης στα τέλη Νοέμβρη. Ο Πέτρος Κωνσταντίνου ενημερώνει.

Ο πόλεμος των ΗΠΑ για την επιβολή του «νέου αμερικάνικου αιώνα» δεν αφήνει περιθώρια για πανηγυρικούς απολογισμούς των γερακιών της Ουάσιγκτον μετά την λήξη της θητείας του Τζορτζ Μπους. Η κρίση της ιμπεριαλιστικής εκστρατείας των ΗΠΑ και των συμμάχων του, συμβαδίζει με την οικονομική κρίση φέρνοντας την προοπτική όχι της απόσυρσης από τα πολεμικά μέτωπα και τις εστίες ανταγωνισμού αλλά την κλιμάκωση και την επέκτασή τους.

Το αντιπολεμικό κίνημα βρίσκεται μπροστά σε μεγαλύτερες προκλήσεις την επόμενη περίοδο με την συνεχιζόμενη κατοχή στο Αφγανιστάν και το Ιράκ, με την επέκταση του ΝΑΤΟ στα Βαλκάνια, την Α.Ευρώπη και τον Καύκασο, με την δραματική κλιμάκωση στη Σομαλία, με τις απειλές για βομβαρδισμό του Ιράν και της Συρίας.

Αποσταθεροποίηση

Στο Ιράκ, πρόσφατα ο Νεγκρεπόντε ως απεσταλμένος του Μπους απείλησε να αντικαταστήσει τον κατοχικό πρωθυπουργό Νουρί Αλ Μαλίκι με ένα δικτάτορα αν δεν συμφωνήσει με το Σχέδιο συμφωνίας παράτασης της παρουσίας των στρατιωτικών δυνάμεων μετά την λήξη της εντολής του ΟΗΕ τον επόμενο Δεκέμβρη.

Ο Αλ Μαλίκι βρίσκεται μπροστά στο ενδεχόμενο να συντριβεί στις επερχόμενες δημοτικές εκλογές το χειμώνα και τις βουλευτικές το 2009 αν αποδεχτεί παράταση της κατοχής. Μια μεγάλη διαδήλωση δύο εκατομμυρίων Ιρακινών οργανωμένη από τους οπαδούς του Μοκτάντα Αλ Σαντρ έδειξε πόσο μαζική είναι η πλειοψηφία ενάντια στην συνέχιση της κατοχής. Οι ΗΠΑ ανησυχούν ότι μπορεί να βρεθεί το Ιράν με μεγαλύτερο έλεγχο στην περιοχή καθώς συνεργάζεται με τους σιίτες στο Ιράκ για ένα ταχύτερο τέλος της στρατιωτικής κατοχής δημιουργώντας έτσι ακόμα μεγαλύτερους πονοκεφάλους. Η προοπτική επίσης η Ρωσία να φτάσει να προβάλει βέτο στο Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ για παράταση της εντολής παρουσίας στρατευμάτων στο Ιράκ μετά την κρίση στην Γεωργία δεν μπορεί να αποκλειστεί.

Αλλά και στο Αφγανιστάν, όπου κλείνουν επτά χρόνια από την εισβολή, οι ΗΠΑ απειλούν τον Καρζάι... με τι άλλο; Να τον αντικαταστήσουν με ένα «φιλάνθρωπο» δικτάτορα! Εξ άλλου στην περιοχή έχασαν πρόσφατα τον Περβέζ Μουσάραφ και τώρα πιέζουν τον διάδοχό του να βοηθήσει στο πόλεμο κατά των Ταλιμπάν ακόμα και με στρατιωτικές ενέργειες στις συνοριακές πόλεις και χωριά του Πακιστάν. Οι ΗΠΑ προσπαθούν να ενισχύσουν την παρουσία του ΝΑΤΟ στην περιοχή με το επιχείρημα να χτυπηθούν οι τοπικοί πολέμαρχοι και οι καλλιεργητές παπαρούνας. Ο Ομπάμα προτείνει σχέδιο αναπροσανατολισμού της στρατιωτικής δράσης των ΗΠΑ από το χαμένο Ιράκ στο Αφγανιστάν. Υπάρχουν φωνές που προτείνουν ανοιχτό διάλογο με τους Ταλιμπάν μπροστά στην προοπτική της ήττας.

Στην πράξη για τους απλούς ανθρώπους οι πόλεμοι των ΗΠΑ και του ΝΑΤΟ έχουν σημάνει εκατοντάδες χιλιάδες νεκρούς, οικονομική διάλυση αντί της διαβόητης ανασυγκρότησης, με μαζικό κύμα προσφυγιάς που φτάνει κατά χιλιάδες στις πύλες της Ευρώπης-φρούριο.

Η κρίση στο Καύκασο τον Αύγουστο έφερε την στρατιωτική αντιπαράθεση ΗΠΑ - Ρωσίας στη ημερήσια διάταξη. Η επέκταση του ΝΑΤΟ προς ανατολάς στις περιοχές όπου παλαιότερα η Ρωσία είχε τον έλεγχο προκαλεί την ένταση και τις συγκρούσεις. Είχε προηγηθεί την Άνοιξη η ανακήρυξη του προτεκτοράτου του Κοσσόβου θυμίζοντας ότι ο πόλεμος στα Βαλκάνια, δέκα χρόνια μετά τους βομβαρδισμούς του ΝΑΤΟ στην Γιουγκοσλαβία, έχει αφήσει ανοιχτά ζητήματα. Η στρατιωτική συντριβή της Γεωργίας δημιούργησε νέες εστίες αστάθειας. Ως απάντηση οι ΗΠΑ έτρεξαν να εγκαταστήσουν στα γρήγορα την «αντιπυραυλική ασπίδα» στην Τσεχία και την Πολωνία προκαλώντας ένα κύμα αντιπολεμικών κινητοποιήσεων στις χώρες αυτές.

Η αποσταθεροποίηση των κατοχικών μετώπων για τις ΗΠΑ φάνηκε ξανά με έντονο τρόπο στη Σομαλία. Η χώρα αυτή βρέθηκε κάτω από την κατοχή του αιθιοπικού στρατού με τη στήριξη των ΗΠΑ. Αλλά τώρα η αιθιοπική κατοχή έφτασε να καταρρεύσει. Με πρόσχημα την πάταξη της πειρατείας στην θαλάσσια περιοχή στα ανοιχτά των ακτών της Σομαλίας ξεδιπλώνεται μια κλιμάκωση της επέμβασης στην περιοχή δυνάμεων του ΝΑΤΟ. Την ώρα που η πείνα θερίζει τους ντόπιους πληθυσμούς, το Διεθνές Γραφείο Ναυτιλίας, το όργανο των εφοπλιστών του πλανήτη παραπονιέται για την πειρατεία και ΗΠΑ, ΕΕ και ΝΑΤΟ (αλλά και η Ρωσία) τρέχουν αμέσως με φρεγάτες στην περιοχή.

Η ελληνική εμπλοκή βαθαίνει

Σε αυτό το μέτωπο εκδηλώθηκε με ταχύτητα η ελληνική εμπλοκή στο πλευρό των ιμπεριαλιστών. Η φρεγάτα Θεμιστοκλής απέπλευσε για τον Ινδικό Ωκεανό για να συμμετέχει στο «σαφάρι κατά των πειρατών». Μέσα στο Αύγουστο, με την κρίση και το πόλεμο στη Γεωργία η ελληνική κυβέρνηση δήλωσε συμμετοχή στην αποστολή στρατιωτικών παρατηρητών για την επιτήρηση των συμφωνιών ΕΕ και Ρωσίας. Η βάση της Σούδας έγινε το ορμητήριο των Νατοϊκών πολεμικών πλοίων για την περιοχή του Καυκάσου και η κυβέρνηση έτρεξε να πανηγυρίσει τα εγκαίνια του Κέντρου Εκπαίδευσης Ναυτικής Αποτροπής με την επέκταση των λειτουργιών της βάσης με σπατάλες εκατομμυρίων ευρώ από τον ελληνικό κρατικό προϋπολογισμό. Την ίδια ώρα οι δάσκαλοι καταγγέλλουν ότι κλείνουν νηπιαγωγεία στα Χανιά!

Στην αναβαθμισμένη παρέμβαση του ΝΑΤΟ στο Αφγανιστάν, η ελληνική αποστολή περιλαμβάνει αξιωματικούς και ένα ολόκληρο νοσοκομείο, όταν στην Ελλάδα τα νοσοκομεία ρημάζουν, προσωπικό δεν προσλαμβάνεται και οι γιατροί είναι απλή-

ρωτοι. Παράλληλα, το υπουργείο Εθνικής Αμύνας εξάγγειλε μια νέα αγορά του αιώνα, ένα μαζικό εξοπλιστικό πρόγραμμα ώστε να ανταποκρίνεται η Ελλάδα σε ρόλο χωροφύλακα από το Καύκασο και τα Βαλκάνια, μέχρι το Αφγανιστάν και την Μ. Ανατολή.

60 χρονια ΝΑΤΟ είναι αρκετά!

Σε όλη την Ευρώπη και στη Ελλάδα ένα νέο αντιπολεμικό κίνημα γεννιέται που απαιτεί το σταμάτημα αυτής της παραφροσύνης.

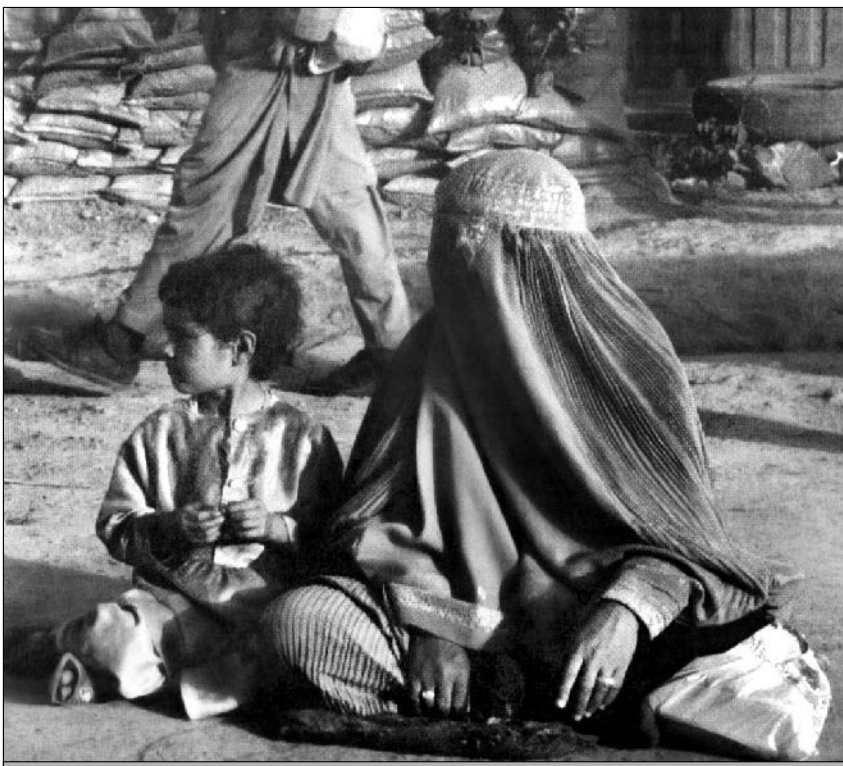
Στις 20 Σεπτέμβρη στην Γερμανία πάνω από 10.000 διαδηλωτές βάδισαν στους δρόμους του Βερολίνου και της Στουτγάρδης. Τις διαδηλώσεις κάλεσε μια πλατιά πρωτοβουλία φιλειρηνικών, αντιπολεμικών και αριστερών οργανώσεων κάτω από το σύνθημα «Να δώσουμε μια ευκαιρία στην ειρήνη, Εξω τα στρατεύματα από το Αφγανιστάν».

Στη Γαλλία, όπου 10 στρατιώτες γύρισαν νεκροί από το Αφγανιστάν, αντιπολεμικές διαδηλώσεις έγιναν στις 20 Σεπτέμβρη όχι μόνο στο Παρίσι αλλά και σε πολλές άλλες πόλεις. Στην Βιτσέντζα, διαδηλωτές ξεσηκώθηκαν κατά της απαγόρευσης δημοψηφίσματος για την επέκταση της στρατιωτικής βάσης που εξυπηρετεί τα αμερικανικά βομβαρδιστικά. Και στο Μάλμοε, οι διαδηλωτές του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Φόρουμ πρόσθεσαν την δικιά τους φωνή κατά του πολέμου και του ΝΑΤΟ.

Τον περασμένο Ιούνη, μετά από διεθνή συνάντηση στο Αννόβερο, ξεκίνησε η «καμπάνια 60 χρόνια ΝΑΤΟ είναι αρκετά!». Με αφορμή τους επίσημους εορτασμούς για την επέτειο των 60 χρόνων από την ίδρυση του ΝΑΤΟ στο Στρασβούργο τον Απρίλη του 2009 καλέστηκε Πανευρωπαϊκή Διαδήλωση στις 4 Απρίλη. Η Συμμαχία Σταματήστε τον Πόλεμο συμμετείχε από την αρχή σε αυτή την προσπάθεια και την στήριξε ενεργά. Μια διεθνής προπαρασκευαστική επιτροπή οργάνωσε νέα συνάντηση στην Στουτγάρδη στις 4-5 Οκτώβρη με συμμετοχή αντιπροσώπων από δεκαέξι χώρες. Με το κάλεσμα της Στουτγάρδης «Όχι στο Πόλεμο-Όχι στο ΝΑΤΟ» ετοιμάζεται Πανευρωπαϊκή Διαδήλωση για τις 4 Απρίλη, Αντισύνοδος κατά του ΝΑΤΟ στις 3-5 Απρίλη, δράσεις κοινωνικής ανυπακοής τις ίδιες μέρες και ένα Διεθνές Κάμπινγκ ακτιβιστών στο Στρασβούργο.

Βαλκανική Συνδιάσκεψη Ειρήνης

Στην Ελλάδα, η Συμμαχία Σταματήστε τον Πόλεμο άνοιξε την καμπάνια «60 χρόνια ΝΑΤΟ, είναι αρκετά» οργανώνοντας συλλαλητήριο στα Προπύλαια στις 20 Σεπτέμβρη και στη συνέχεια, μαζί με μαζικούς φορείς, συνδικάτα και φοιτητικούς συλλόγους μαχητικές διαδηλώσεις στις 18 Οκτώβρη στα Χανιά και την Πρέβεζα για να κλείσουν οι βάσεις της Σούδας και του Ακτίου. Η ανταπόκριση έδειξε ότι μπορούμε να δώσουμε νέα ώθηση στο αντιπολεμικό κίνημα, να συγκρουστούμε με την ελληνική εμπλοκή στην κλιμάκωση των ιμπεριαλιστικών επεμβάσεων του ΝΑΤΟ και των ΗΠΑ, να συνδέσουμε αυτό τον αγώνα με την δράση του κινήματος για να μην πληρώσουν οι εργάτες και η νεολαία τα σπασμένα της κρίσης των καπιταλιστών. Αυτό δείχνει άλλωστε και η συμμετοχή συνδικάτων, φοιτητικών συλλόγων και μαθητών στις κινητοποιήσεις.

Γυναίκα ζητιανεύει στη Καμπούλ. Είναι ο μόνος τρόπος να "κερδίζει" μια γυναίκα χρήματα στο σημερινό Αφγανιστάν

Η Βαλκανική Συνδιάσκεψη Ειρήνης, στην Αθήνα στις 29-30 Νοέμβρη είναι μια πρωτοβουλία για να διευρυνθεί αποφασιστικά η καμπάνια «60 χρόνια ΝΑΤΟ, είναι αρκετά!»

Αντιπρόσωποι κινημάτων από 12 χώρες έρχονται για να συζητήσουν την συντονισμένη δράση του αντιπολεμικού κινήματος στα Βαλκάνια ενόψει των κινητοποιήσεων στο Στρασβούργο. Η ιδέα αυτή γεννήθηκε με την κοινή δράση αγωνιστών στην περιοχή. Φοιτητές από το κίνημα καταλήψεων της Σερβίας ήρθαν και συμμετείχαν στις κινητοποιήσεις της Συμμαχίας Σταματήστε τον Πόλεμο το περασμένο Μάρτη, αμέσως μετά την «ανεξαρτοποίηση» του Κοσόβου. Το περασμένο Ιούνη, σε σύσκεψη που έγινε στα Σκόπια, εκπρόσωποι του κινήματος ειρήνης από την Σερβία και την Δημοκρατία της Μακεδονίας, όπου έγιναν μάλιστα εκδηλώσεις κατά της ένταξης της χώρα στο ΝΑΤΟ, συναντήθηκαν με αντιπροσωπεία της Συμμαχίας Σταματήστε τον Πόλεμο και κάλεσαν τη Βαλκανική Συνδιάσκεψη Ειρήνης. Η διεθνής συνάντηση της Στουτγάρδης στις 5 Οκτώβρη υιοθέτησε την Συνδιάσκεψη. Την ίδια ώρα εκτός από τις κινήσεις ειρήνης από τα Βαλκάνια, έρχονται εκπρόσωποι κινημάτων από τη Γεωργία, την Τουρκία, ελληνοκύπριοι και τουρκοκύπριοι από την Κύπρο, αγωνιστές από το Λίβανο και την Αίγυπτο, από την Τσεχία και την Πολωνία, από την Βρετανία.

Αυτό το διάστημα, στις γειτονιές, σε εργασιακούς χώρες, σχολεία και σχολές θα ξεδιπλωθεί μια προσπάθεια για να αποκτήσει ρίζες παντού η καμπάνια κατά του ΝΑΤΟ. Μας καλούν άλλωστε πάνω από εκατό συνδικαλιστές, πανεπιστημιακοί, άνθρωποι των Γραμμάτων και των τεχνών, ακτιβιστές για το περιβάλλον, εκπρόσωποι μεταναστών που υπέγραψαν σχετική διακήρυξη.

Η επιτυχία της Βαλκανικής Συνδιάσκεψης μπορεί να γίνει ένα μεγάλο βήμα για να ξεδιπλωθεί η καμπάνια ενάντια στου ΝΑΤΟ, ενάντια στον πόλεμο. Το αντιπολεμικό κίνημα θα βρεθεί μπροστά σε μεγάλες μάχες το επόμενο διάστημα, αντιμέτωπο με την πρόκληση να αναγκάσουμε τον Ομπάμα να βάλει τέλος στον πόλεμο του Μπους.

Κραχ

Πέρα από το νεοφιλελευθερισμό

Ποιές είναι οι αιτίες της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης; Ποιές αλλαγές απαιτούνται για το ξεπέρασμά της; ο Πάνος Γκαργκάνας εξηγεί πώς μπορούμε να αναζητήσουμε τις απαντήσεις

Η ραγδαία επιδείνωση της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης αναγκάζει τα ΜΜΕ να εξαντλήσουν τον υπερθετικό βαθμό. Κάθε βδομάδα συμβαίνει και κάτι νέο «μεγαλύτερο»... Μαύρη Δευτέρα, Μαύρη Παρασκευή, Μαύρος Σεπτέμβρης, Μαύρος Οκτώβρης, Μαύρο Φθινόπωρο του καπιταλισμού... Τα (αρνητικά) ρεκόρ καταρρίπτονται το ένα μετά το άλλο.

Όταν ανακοινώθηκε η παρέμβαση του αμερικάνικου κράτους στους δυο πυλώνες των στεγαστικών δανείων Freddie και Fannie στις 7 Σεπτέμβρη, θεωρήθηκε «η μεγαλύτερη κρατικοποίηση όλων των εποχών». Ακολούθησε μια βδομάδα αργότερα, στις 14 Σεπτέμβρη, η κατάρρευση της Lehman Brothers, η οποία προκάλεσε μια βδομάδα πανικού στις χρηματαγορές. Μέσα σε εκείνη τη βδομάδα, η κυβέρνηση Μπους αναγκάστηκε να παρέμβει για να διασώσει την ασφαλιστική εταιρεία AIG, καταρρίπτοντας έτσι μέσα σε δέκα μέρες το ρεκόρ της «μεγαλύτερης κρατικοποίησης». Αμέσως μετά ανακοινώθηκε το «Σχέδιο Πόλσον» με τα 700 δις δολάρια για τη σωτηρία των τραπεζών και χαιρετίστηκε ως η «Μητέρα όλων των σχεδίων διάσωσης». Την Παρασκευή 19 Σεπτέμβρη τα Χρηματιστήρια υποδέχθηκαν το Σχέδιο Πόλσον με τη «μεγαλύτερη ημερήσια άνοδο όλων των εποχών». Το πρωτοσέλιδο των Financial Times χαρακτήρισε εκείνη την άνοδο ως «βρυχηθμό έγκρισης». Αλλά υπήρξαν και σχολιαστές που παρατήρησαν ότι *«αν αποτύχει αυτό το σχέδιο, ο κύριος Πόλσον δεν διαθέτει άλλα μπαζούκας στο οπλοστάσιο του (για την καταπολέμηση της κρίσης)»*.

Αυτές οι επιφυλάξεις επιβεβαιώθηκαν πολύ σύντομα, με το Αμερικάνικο Κογκρέσο να διχάζεται και τα Χρηματιστήρια να καταγράφουν τη «μεγαλύτερη εβδομαδιαία πτώση όλων των εποχών» από τις 6 ως τις 10 Οκτώβρη. Ήταν η επιβεβαίωση ότι η αμερικανική Κεντρική Τράπεζα και το αμερικάνικο Υπουργείο Οικονομικών δεν κατόρθωναν να συγκρατήσουν την κρίση, η οποία χτυπούσε πλέον δυνατά και στην άλλη όχθη του Ατλαντικού.

Οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις, που μέχρι εκείνη τη στιγμή αυτοθαυμάζονταν ότι διαθέτουν καλύτερους θεσμούς και «ρυθμιστικά πλαίσια» από το μοντέλο του «αγγλοσαξονικού καπιταλισμού» βρέθηκαν στο μάτι του κυκλώνα. Ο Σαρκοζί έτρεξε να προτείνει τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού ισοδύναμου για το σχέδιο Πόλσον, η Μέρκελ το απέρριψε, αλλά οι πιέσεις της «Μαύρης Παρασκευής» 10 Οκτώβρη έφεραν τους ηγέτες των χωρών του ευρώ να μαζεύονται στο Παρίσι μαζί με τον (εκτός ευρώ) Γκόρντον Μπράουν και να συμφωνούν σε ένα ακόμα πιο κολοσιαίο σχέδιο: αν ο Πόλσον κιντποποιούσε 700 δις δολάρια για τη σωτηρία των τραπεζών, το Σχέδιο Γκόρντον Μπράουν υποσχέθηκε 2000 δις ευρώ σε όλη την ΕΕ και έφτασε τα 3000 δις σε παγκόσμια κλίμακα.

Εκείνη τη Δευτέρα, 13 Οκτώβρη, οι αγορές «βρυχήθηκαν» ξανά χαιρετίζοντας αυτόν τον παγκόσμιο πακτωλό υπέρ των τραπεζών. Αλλά η ευφορία κράτησε ελάχιστα. Μια νέα «Μαύρη Παρασκευή» ξημέρωσε στις 24 Οκτώβρη με τα Χρηματιστήρια να καταγράφουν πτώσεις γύρω στο 10% μέσα σε μια μέρα. Δεν είχε καν προλάβει να στεγνώσει το μελάνι στις σελίδες της Εργατικής Αλληλεγγύης (Νο 837, 15.10.2008) που προειδοποιούσε ενάντια στους πανηγυρισμούς για τον «μάγο Γκόρντον Μπράουν».

Ουσιαστικά, στο τέλος Οκτώβρη η κρίση έχει φτάσει στο σημείο που όλοι οι αναλυτές παραδέχονται ότι χτυπάει πια την «πραγματική οικονομία». Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο αναθεωρεί δραματικά προς τα κάτω τις προβλέψεις του για τους ρυθμούς ανάπτυξης. Ο Διεθνής Οργανισμός Εργασίας εκτιμά ότι μέχρι το τέλος του 2009 θα χαθούν 20 εκατομμύρια θέσεις εργασίας. Και οι πανικόβλητοι τραπεζίτες υπολογίζουν σε τεράστιο ύψος τις πιθανότητες χρεοκοπίας ολόκληρων χωρών : 90% για την Ουκρανία και το Πακιστάν, 30% για την Τουρκία.

Οι διαστάσεις της κρίσης μετά από αυτό το δραματικό δίμηνο Σεπτέμβρη-Οκτώβρη, αρχίζουν να ξεκαθαρίζουν το τοπίο σχετικά με τις θεωρίες για τις αιτίες της κρίσης.

Οι θεωρητικοί του νεοφιλελευθερισμού έχουν κυριολεκτικά γελοιοποιηθεί. Να ένα χαρακτηριστικό απόσπασμα από την Καθημερινή. Γράφει η Χριστίνα Κοψίνη για *«αυτούς που κάθε τόσο επιβράβευε η Σουηδική Ακαδημία για τα πολυσύνθετα μαθηματικά μοντέλα που βρήκαν εφαρμογή στις αγορές...*

Πώς να τα βάλεις με τα Νόμπελ που παρήλαυναν τα τελευταία χρόνια επιβραβεύοντας το άπειρο στις κερδοσκοπικές κινήσεις;

Αλήθεια, πού είναι τώρα αυτά τα μαθηματικά μυαλά να μας πουν γιατί δεν λειτούργησαν τα συστήματα συναγερμού στα μοντέλα διάχυσης επιχειρηματικών κινδύνων; Γιατί δεν άναψε το φωτάκι κινδύνου; Γιατί δεν προέβλεψαν το άνω ή το κάτω φράγμα των αγορών όταν μοντελοποίησαν το short selling, όταν κατασκεύαζαν το ολοκλήρωμα του δανεισμού τίτλων margin;

Αλήθεια πού είναι οι καθηγητές του Οικονομικού Πανεπιστημίου; Πού είναι τα μυαλά του Οικονομικού Πανεπιστημίου Πειραιά που τόσο πολύ συνδέθηκαν με τις αγορές, τα τραπεζοοικονομικά και τα διεθνή προγράμματα;

Ας μιλήσει λοιπόν η ελληνική διανόηση των οικονομικών πανεπιστημίων και ας μας πει ποιο είναι το περιεχόμενο της κρίσης, ποια η έκταση της και ποια η έξοδος από αυτήν.»

Μάταια περιμένει απάντηση η Καθημερινή. Απαντήσεις μπορούν να δώσουν μόνο οι φωνές που προειδοποιούσαν για την τρέλα των αγορών. Αλλά και σ' αυτό το στρατόπεδο χρειάζεται να αποφύγουμε τις λαθεμένες απόψεις.

Ένα πρώτο θύμα των εξελίξεων είναι οι απόψεις που ισχυρίζονταν ότι πρόκειται για κρίση των τραπεζών ενώ τα «βασικά δεδομένα» των επιχειρήσεων της «πραγματικής οικονομίας» παραμένουν ισχυρά. Ο Μαρξ πριν από 150 χρόνια προειδοποιούσε ότι πάντα, μέχρι την τελευταία στιγμή που χτυπάει η κρίση, η κατάσταση της οικονομίας μοιάζει να είναι καλύτερη

Καθημερινή εικόνα στην Wall Street το μήνα Οκτώβρη.

από ποτέ. Για να το πούμε κάπως διαφορετικά, το πιο βαθύ σκοτάδι για τους αντίπαλους του καπιταλισμού υπάρχει λίγο πριν ξημερώσει. Αυτό ξεγέλασε πολλούς, που βλέποντας τα υψηλά κέρδη των μεγαλύτερων πολυεθνικών θεωρούσαν ότι η κρίση δεν τις ακουμπάει. Ήδη, όμως, δίπλα στις «τοξικές» τράπεζες άρχισαν να ξεπροβάλουν οι πρώτες «προβληματικές» βιομηχανίες. Ο κλάδος της αυτοκινητοβιομηχανίας δίνει τα πρώτα παραδείγματα με μαζικά κλεισίματα και απολύσεις, αλλά όλοι πλέον συμφωνούν ότι τα προβλήματα δεν θα περιοριστούν εκεί. Η κρίση αφορά όλη την οικονομία, όχι μόνο τις τράπεζες.

Ένα δεύτερο πλήγμα δόθηκε στις απόψεις που έβλεπαν την κρίση ως αποτέλεσμα της «δογματικής» προσήλωσης των κυβερνήσεων στη νεοφιλελεύθερη διαχείριση. Τέτοιες απόψεις κάνουν ένα διπλό λάθος.

Το πρώτο λάθος είναι να πιστεύουν ότι το κράτος λειτουργεί με κριτήριο τις θεωρητικές διακηρύξεις των διαχειριστών του αντί να βλέπουν συγκεκριμένα τον ταξικό ρόλο του. Μέσα στα χρόνια της ηγεμονίας του νεοφιλελευθερισμού, πίσω από τα παχιά λόγια για τον περιορισμό του ρόλου του κράτους υπήρχε η δραστική κρατική παρέμβαση υπέρ των πολυεθνικών επιχειρήσεων της κάθε ιμπεριαλιστικής μητρόπολης. Το κράτος τούς παρείχε πλούσιες συμβάσεις, όχι μόνο για πολεμικούς εξοπλισμούς αλλά και για μεγάλα δημόσια έργα. Ήταν επίσης πηγή μεγάλων επιδοτήσεων, π.χ. για τις βιομηχανίες τροφίμων, και γενναίων φοροαπαλλαγών. Τέλος, το κράτος και η περισσότερο ή λιγότερο βίαιη διπλωματία του ήταν η μπουλντόζα που άνοιγε δρόμους για τις δικές του πολυεθνικές ώστε να αρπάζουν τα φιλέτα των ιδιωτικοποιήσεων και του ανοίγματος των αγορών στις χώρες του πρώην ανατολικού μπλοκ και του λεγόμενου «Τρίτου Κόσμου». Ο νεοφιλελευθερισμός δεν ήταν καθόλου «δογματικός», αντίθετα φρόντιζε να είναι ξεδιάντροπα «κρατικοδίαιτος» και περπατημένος σε μονοπάτια ανοιγμένα δια πυρός και σιδήρου.

Ένα δεύτερο λάθος, δεμένο με το πρώτο, είναι η αντίληψη ότι το κράτος, αν απαλλαγεί από τις «παρωπίδες» των νεοφιλελεύθερων διαχειριστών, έχει τη δύναμη να δαμάσει την κρίση χωρίς αντικαπιταλιστικές «ακρότητες». Η πιο αφελής διατύπωση αυτής της αντίληψης δόθηκε από τον Παύλο Τσίμα στα ΝΕΑ, σε ένα σχόλιο που έλεγε ότι η κρίση αναγκάζει ακόμα και τον Μπους να εγκαταλείψει τις νεοφιλελεύθερες συνταγές και να υιοθετήσει, έστω και με λάθη, τη σοσιαλδημοκρατική διαχείριση.

Αυτό που κάνουν αυτή τη στιγμή οι κυβερνήσεις ΗΠΑ και ΕΕ όχι μόνο δεν προετοιμάζει μια στροφή ώστε αύριο να έρθουν «προοδευτικές» κυβερνήσεις και να έχουν λυμένα τα χέρια τους για «κεϋνσιανές» παρεμβάσεις στην οικονομία. Αντίθετα, αποδεικνύουν προκαταβολικά την αδυναμία των κρατικών επεμβάσεων να ελέγξουν την κρίση χωρίς ριζικές ανατροπές.

Το αστικό κράτος δεν είναι πανίσχυρο. Έχει τους περιορισμούς των ταξικών συμφερόντων που υπηρετεί. Ας πάρουμε ένα παράδειγμα. Σύμφωνα με τους Financial Times:

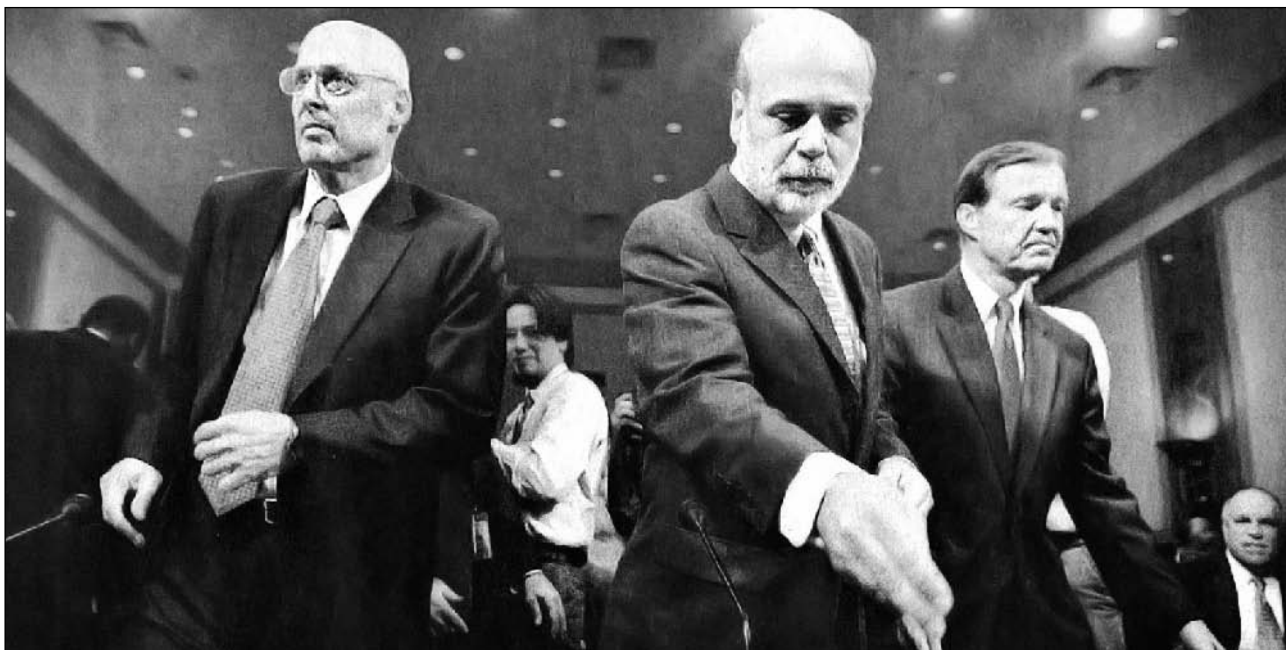
«Τα συνολικά περιουσιακά στοιχεία των πέντε μεγάλων τραπεζών της Βρετανίας ισοδυναμούν με τέσσερις φορές το ΑΕΠ τους. Μια κεφαλαιακή αναδιάρθρωση της τάξης του 1% του ενεργητικού τους θα οδηγούσε στην αύξηση του χρέους της κυβέρνησης κατά ποσό ίσο με 4% του ΑΕΠ, ενώ μια κεφαλαιακή αναδιάρθρωση της τάξης του 5% θα της κόστιζε ένα 20% του ΑΕΠ». (αναφέρεται από τον Κώστα Σαρρή στην Εργατική Αλληλεγγύη Νο 838, 23/10/2008)

Τα τελευταία δέκα χρόνια οι αλλεπάλληλες ενέσεις της αμερικάνικης Κεντρικής Τράπεζας με τις φούσκες που δημιουργούσαν ανέβαλαν τα κρισιακά φαινόμενα χωρίς όμως να λύνουν το πρόβλημα, το οποίο εκδηλώνεται τώρα εκρηκτικά

Οι τράπεζες έχουν γιγαντωθεί σε τέτοιο βαθμό, ώστε ακόμα και τα ισχυρότερα κράτη κινδυνεύουν να γονατίσουν από τα χρέη, αν προσπαθήσουν να σώσουν τις τράπεζες με όρους εμπορικούς, όπως κάνουν αυτή τη στιγμή. Αυτό δεν είναι ένας αυθαίρετος ισχυρισμός κάποιου «δογματικού» Μαρξιστή. Είναι ο τρόπος που λειτουργεί ο ίδιος ο καπιταλισμός σαν σύστημα. Μετά τις κρατικές επεμβάσεις Μπους-Πόλσον το δημόσιο χρέος των ΗΠΑ ξεπέρασε τα 10 τρισεκατομμύρια δολάρια. Η εξέλιξη αυτή οδήγησε τις χρηματαγορές να αρχίσουν να υπολογίζουν πόσο είναι το ρίσκο κήρυξης χρεωκοπίας του αμερικάνικου δημόσιου και να χρεώνουν το αντίστοιχο ασφάλιστρο για κάθε νέο δάνειο που συνάπτει το αμερικάνικο Υπουργείο Οικονομικών! Αντιμετωπίζουν τον δημόσιο δανεισμό των ΗΠΑ με τον ίδιο τρόπο που αντιμετωπίζουν τα επισφαλή δάνεια της Αργεντινής ή της Ρουμανίας.

Δεν υπάρχει διέξοδος από αυτόν τον φαύλο κύκλο μόνο και μόνο επειδή ο υπουργός θα πάψει να είναι νεοφιλελεύθερος και θα γίνει «νεοκεϋνσιανός» ή ακόμα και «σοσιαλιστής» Απαιτούνται πιο ριζικές ρήξεις με την καπιταλιστική λογική, όπως κρατικοποιήσεις χωρίς αποζημίωση και επιβολή εργατικού ελέγχου.

Γι' αυτό οι συζητήσεις γύρω από τα αίτια και τις ρίζες της κρίσης δεν είναι ακαδημαϊκές. Μόνο μια Αριστερά αντικαπιταλιστική, προσανατολισμένη στην κατάληψη της εξουσίας από την ίδια την εργατική τάξη, μπορεί να στηρίξει τέτοια ριζικά μέτρα. Και για να βαδίσει προς τα εκεί πρέπει να απορρίψει τις «εύκολες» ερμηνείες

Ο Χανκ Πόλσον (αριστερά) και ο Μπεν Μπερνάντε (κέντρο)

για την κρίση ως αποτέλεσμα τραπεζικών «υπερβολών» ή νεοφιλελεύθερων «δογματισμών». Πρέπει να αναζητήσει τα αίτια στην ίδια τη φύση του καπιταλισμού σαν σύστημα.

Αυτή είναι μια αναζήτηση που έχει τις δικές της δυσκολίες. Βαραίνει στις πλάτες της η αποτυχία του σταλινισμού, και στην ΕΣΣΔ και στα ΚΚ της Δύσης.

Η Μαρξιστική θεωρία για τον Νόμο της Αξίας και τις κρίσεις στον καπιταλισμό πέρασε τα πάνδεινα στα χέρια της σταλινικής ορθοδοξίας του «σοβιετικού μαρξισμού». Ο Τρότσκι, ο Μπουχάριν, ο Πρεομπραζένσκι, ο Ρούμπιν, ο Ροοντόλσκι, εξορίστηκαν και η σοβιετική οικονομική επιστήμη εξαναγκάστηκε να υπηρετεί τις σκοπιμότητες μιας κρατικοκαπιταλιστικής γραφειοκρατίας που κυνηγούσε τη συσσώρευση κατ' εικόνα και ομοίωση των δυτικών ανταγωνιστών της. Τον καιρό του Στάλιν φρόντιζε να εξαφανίσει τις αντιφάσεις της πρωταρχικής συσσώρευσης και τον καιρό του Κοσύγκιν και του Γκορμπατσόφ έφτασε να εξυμνεί τους «δείκτες του κέρδους» σαν οδηγούς για την οικονομία. Τα ΚΚ που έμεναν πιστά στη Μόσχα δεν είχαν τίποτα για να τους βοηθήσει στην ανάλυση του καπιταλισμού και των κρίσεων του. Ο Χένρικ Γκρόσμαν και το βιβλίο του για «Το Νόμο της Συσσώρευσης και της Κατάρρευσης του Καπιταλιστικού Συστήματος», που έγραψε στη Φρανκφούρτη παραμονές του Κραχ του 1929, παρέμεινε για δεκαετίες μια άγνωστη συμβολή ενός κομμουνιστή οικονομολόγου κατατρεγμένου από το επίσημο κομμουνιστικό κίνημα.

Οι ηγεσίες των ΚΚ της Δύσης - φιλοσοβιετικές και ευρωκομμουνιστικές - βρέθηκαν σταδιακά στο στρατόπεδο της Κεϋνσιανής ορθοδοξίας για την αντιμετώπιση των κρίσεων. Από τη στήριξη του ΚΚ ΗΠΑ για το «Νιου Ντηλ» του Ρούζβελτ στη δεκαετία του '30 μέχρι το «Κοινό Πρόγραμμα» του γαλλικού ΚΚ με τον Μιτεράν στη δεκαετία του 1980, οι διαφορές με τη σοσιαλδημοκρατία στην οικονομική πολιτική έγιναν ποσοτικές μάλλον παρά ποιοτικές.

Ο κατήφορος δεν σταμάτησε εκεί. Όταν τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα άρχισαν να εγκαταλείπουν τον Κέϋνς και να προσαρμόζονται στη στροφή προς το νεοφιλελευθερισμό, οι ηγεσίες των δυτικών ΚΚ ακολούθησαν τη νέα ορθοδοξία του ρεφορμισμού. Στη Βρετανία ο τελευταίος πρωθυπουργός του Εργατικού Κόμματος πριν από τη Θάτσερ, ο Τζέϊμς Κάλαχαν, δήλωνε ότι δεν είναι δυνατόν πλέον να βγούμε από τη κρίση με κάποιες δημόσιες ενέσεις για τη συνολική ζήτηση. Στην Ισπανία, ο «ευρωκομμουνιστής» Σαντιάγο Καρίγιο έβαλε την υπογραφή του στο Σύμφωνο της Μονκλόα που επέβαλε θυσίες στην εργατική τάξη. Το ίδιο έκανε ο Μπερλίνγκουερ με τον «Ιστορικό Συμβιβασμό» στην Ιταλία, ανοίγοντας το δρόμο για την πορεία που έκανε τον τελευταίο γραμματέα του ΚΚ Ιταλίας αντάξιο του Τόνι Μπλερ και του Σημίτη. Στην Ελλάδα, η κοινή διακήρυξη Κύρκου-Φλωράκη που δημιούργησε τον τότε ενιαίο Συνασπισμό το 1987 έγινε το θερμοκήπιο στο οποίο άνθισαν οι θεωρίες του Ανδρουλάκη και της Δαμανάκη για την «Τέχνη του Επιχειρείν» και τον αναντικατάστατο ρόλο της αγοράς.

Στα δύσκολα εκείνα χρόνια είχαν απομείνει μόνες οι φωνές που είχε αναδείξει ο Μάης του '68 να μιλούν για τη θεωρία του Μαρξ για την κρίση. Ο Μπαράν και ο Σουίζι στην Αμερική, ο Μαντέλ, ο Τόνι Κλιφ και ο Κρις Χάρμαν στην Ευρώπη. Το βιβλίο του Χάρμαν «Explaining the crisis» που κυκλοφόρησε το 1983 και το 1987 ήταν μια προσπάθεια κυριολεκτικά κόντρα στο ρεύμα. Είκοσι χρόνια μετά, μαζί με την πιο «εκλαϊκευμένη» εκδοχή του με τίτλο «Η Οικονομία του Τρελοκομείου», παραμένει ένα σημείο αναφοράς για όλους όσους προσπαθούμε να αναζητήσουμε τις ρίζες της κρίσης μέσα στο ίδιο το καπιταλιστικό σύστημα.

Τα ρεύματα του Μαοϊσμού ποτέ δεν κατάφεραν να συμβάλουν σ' αυτή την αναζήτηση. Τα ρεύματα της Αυτονομίας αναζήτησαν διέξοδο στην «υποκειμενοποίηση» της κρίσης. Ερμήνευαν την κρίση σαν αποτέλεσμα των πιέσεων πάνω στα κέρδη που δημιουργούσε ένα ανοδικό κύμα εργατικών αγώνων και διεκδικήσεων. Ήταν μια ερμηνεία που έμοιαζε ριζοσπαστική στα χρόνια της δεκαετίας του 70, όταν οι εργάτες και η νεολαία της Ιταλίας προχωρούσαν σε άγριες απεργίες και καταλήψεις ενάντια στους Ανιέλι και Πιρέλι του ιταλικού καπιταλισμού, αψηφώντας τους (ανιστόρητους) συμβιβασμούς του ΙΚΚ. Αλλά ακόμα και τότε ήταν προβληματική απέναντι σε αστικές οικονομικές θεωρίες που έλεγαν ότι για τον πληθωρισμό φταίνε οι μεγάλες αυξήσεις στους μισθούς που κέρδιζαν οι μαχητικές απεργίες. Με την κάμψη του εργατικού κινήματος στις δεκαετίες του 1980 και του 1990, οι θεωρίες της Αυτονομίας έμειναν στον αέρα και σίγουρα δεν μπορούν να δώσουν

αφετηρία εξήγησης για τις κρίσεις του 1998 και του 2008, σε εποχές δηλαδή που οι πραγματικοί μισθοί και ο κοινωνικός μισθός είχαν μειωθεί σχεδόν παντού.

Είναι απαραίτητη, λοιπόν, η επιστροφή στις ρίζες του Μαρξ. Ο Μαρξ και ο Κέυνς έχουν κοινό σημείο τη διαπίστωση ότι οι αγορές δεν οδηγούν σε κατάσταση ισορροπίας. Ανατρέπουν δηλαδή τις θεωρίες για το «αόρατο χέρι» της αγοράς. Ωστόσο ο Μαρξ πηγαίνει πιο πέρα εντοπίζοντας τη πηγή των ανισορροπιών και των κρίσεων στην ίδια την παραγωγή και τον τρόπο που είναι οργανωμένη μέσα στον καπιταλισμό.

Το ελατήριο που κινεί την οικονομία στον καπιταλισμό είναι η ανταγωνιστική συσσώρευση με κριτήριο το ποσοστό κέρδους. Κανένας καπιταλιστής δεν λειτουργεί με κριτήριο τον όγκο των κερδών που συγκεντρώνει στα χέρια του σαν απόλυτο μέγεθος. Κανένας καπιταλιστής δεν αναρωτιέται «τι μπορούν να μου προσφέρουν 10 δις εκατομμύρια δολάρια που δεν μπορώ να απολαύσω με 1 δις δολάρια;» Τα όρια της απληστίας τους δεν είναι «τα όρια της κοιλιάς» τους όπως παρατηρούσε ο Μαρξ για τους φεουδάρχες. Πάντα το κριτήριο είναι η «απόδοση της επένδυσης», δηλαδή το κέρδος ως ποσοστό του επενδυμένου κεφαλαίου, και πάντα σε σύγκριση με τις επιδόσεις των ανταγωνιστών. Μια επιχείρηση με ρυθμούς κερδοφορίας χαμηλότερους από τους ανταγωνιστές της είναι ευάλωτη και κινδυνεύει είτε να χάσει μερίδιο της αγοράς είτε να την καταπιεί κάποιος αντίπαλος.

Κι όμως αυτό το τόσο καθοριστικό ελατήριο είναι που υπονομεύεται από το ίδιο το κυνήγι της συσσώρευσης καθώς το ποσοστό κέρδους τείνει να υποχωρεί. Όσο αυξάνεται το μέγεθος της μέσης επένδυσης, τόσο αλλάζει και η σύνθεσή της με μεγαλύτερο μερίδιο για μηχανήματα και εγκαταστάσεις παρά για μισθούς. Το μερίδιο της «νεκρής εργασίας» διογκώνεται σε βάρος της ζωντανής που είναι η πηγή του κέρδους. Το κλάσμα με αριθμητή το κέρδος και παρανομαστή τη συνολική επένδυση τείνει να μειώνεται. Όταν η μείωση φτάσει σε σημείο που οι καπιταλιστές θεωρούν μια νέα επένδυση ασύμφορη, η ισορροπία της οικονομίας ανατρέπεται. Χωρίς νέες επενδύσεις μειώνεται η ζήτηση για μηχανήματα, αρχίζουν απολύσεις στη βαρειά βιομηχανία και η κρίση απλώνεται σε όλους τους κλάδους. Μια κρίση πολύ πιο βαθειά από τις κυκλικές διακυμάνσεις που προκαλεί η τύφλα της αγοράς, δηλαδή η αδυναμία κάθε επιχείρησης που δεν γνωρίζει σε ποιο σημείο θα βρίσκεται η ζήτηση για τα προϊόντα που παράγει.

Τα προβλήματα που προκαλεί η πτωτική τάση του ποσοστού κέρδους αντισταθμίζονται από διάφορους παράγοντες στην πορεία του καπιταλισμού. Ο πιο δραστικός τέτοιος παράγοντας είναι η ίδια η καταστροφική μανία της κρίσης που απαξιώνει κεφάλαια και δίνει τη δυνατότητα σε όσες επιχειρήσεις επιβιώσουν να ξαναρχίσουν από νέα, υψηλότερα επίπεδα κερδοφορίας. Το γεγονός αυτό έχει οδηγήσει θεωρητικούς του καπιταλισμού, όπως ο Φον Χάγιεκ, να μιλήσουν για τη «δημιουργική καταστροφή» ως παράγοντα αυτορρύθμισης του συστήματος. Είναι, όμως, τραγικό ακόμα και να σκέφτεται κάποιος με τέτοιους όρους. Η έκταση της καταστροφής που συντελέστηκε για να επανέλθει το σύστημα μετά το Κραχ του 1929 ήταν φρικιαστική. Μόνο μετά τις καταστροφές του Δεύτερου Παγκόσμιου Πόλεμου πήρε ξανά μπροστά η οικονομία.

Η αυξημένη κερδοφορία που εξασφαλίστηκε μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο διατηρήθηκε, με τη βοήθεια και των διαστάσεων που πήρε η πολεμική βιομηχανία, για 30 περίπου χρόνια. Από τη δεκαετία το 70 και μετά, όμως, τα προβλήματα της πτώσης του ποσοστού κέρδους επανήλθαν. Σύμφωνα με τα στοιχεία του αμερικανού Μαρξιστή Ρόμπερτ Μπρένερ, τα οποία επικαλείται και ο Χάρμαν, τα επίπεδα του ποσοστού κέρδους στην αμερικάνικη βιομηχανία έπεσαν από 24,8% το διάστημα 1949-69 στο 13% το διάστημα 1980-90. ανέκαμψαν στο 17,7% στη δεκαετία του 90, αλλά παρέμεναν στο 14,4% το 2000-05. Αυτό είναι το υπόβαθρο που εξηγεί γιατί τα 30 χρόνια από τη δεκαετία του 1970 είναι γεμάτα κρίσεις που δεν υπήρχαν τα προηγούμενα 30 χρόνια. Χωρίς αυτή την εξήγηση, οι κρίσεις του 1973-74, του 1980-1, του 1987, του 1990-91, του 1998 και η σημερινή αντιμετωπίζονται ως «τυχαία ατυχήματα»: άλλοτε πετρελαϊκή, άλλοτε τραπεζιτική, άλλοτε αποτέλεσμα «θεομηνίας»...

Η απαίτηση ότι πρέπει να υπάρξει συλλογικός δημοκρατικός εργατικός έλεγχος στα κλειδιά της οικονομίας δεν είναι ένα «ακραίο αίτημα» μέσα στις σημερινές συνθήκες

Τα τελευταία δέκα χρόνια οι αλλεπάλληλες ενέσεις της αμερικάνικης Κεντρικής Τράπεζας με τις φούσκες που δημιουργούσαν ανέβαλαν τα κρισιακά φαινόμενα χωρίς όμως να λύνουν το πρόβλημα, το οποίο εκδηλώνεται τώρα εκρηκτικά με το σκάσιμο της τελευταίας και μεγαλύτερης φούσκας.

Και βέβαια, όσο πιο πολύ μεγαλώνει η ηλικία του συστήματος, τόσο μεγαλώνει το μέσο μέγεθος των επιχειρήσεων και τόσο πιο φρικιαστική γίνεται η «δημιουργική καταστροφή». Αυτό που ο Μαρξ ονόμαζε «συγκέντρωση και συγκεντροποίηση του κεφαλαίου» έχει δημιουργήσει πολυεθνικά μεγαθήρια που κανένα κράτος δεν μπορεί να αντέξει τη χρεωκοπία τους. Όποιος φαντάζεται ότι οι ΗΠΑ θα κάθονταν με σταυρωμένα χέρια αφήνοντας να καταρρεύσει το τραπεζικό τους σύστημα και η Τζένεραλ Μότορς ή η Μπόινγκ γιατί έτσι θα ξαναζωντάνευε η κερδοφορία των τραπεζών στην Ιαπωνία ή της αυτοκινητοβιομηχανίας στην Ευρώπη, πρέπει να ζει σε άλλο πλανήτη. Το σημερινό κόστος μιας «αυτορυθμιζόμενης» εξόδου του καπιταλισμού από την κρίση είναι ασύλληπτο. Για τη συντριπτική πλειοψηφία του πληθυσμού της Γης η αναζήτηση άλλης διεξόδου είναι ζήτημα ζωής ή θανάτου.

Αυτή τη στιγμή οι φωνές που ισχυρίζονταν ότι όλα μπορούν να αφεθούν στην αυτορρύθμιση των αγορών έχουν χάσει το κύρος τους. Όταν ο Άλαν Γκρίνσπαν κάνει δημόσια την αυτοκριτική του «για την εμπιστοσύνη που είχε στις αγορές», δεν χρειάζεται να προσθέσουμε τίποτα. Η ανάγκη παρέμβασης και ρύθμισης ομολογείται ανοιχτά. Το πρόβλημα των υποστηρικτών της «ρύθμισης των αγορών» ώστε να επέλθει η «ισορροπία κράτους-αγοράς» που είχε διαταραχθεί με τον «άκρατο νεοφιλελευθερισμό» είναι ότι δεν μπορούν να προσδιορίσουν πού ακριβώς βρίσκεται αυτή η ισορροπία. Θέλουν να υπάρχει «ρύθμιση» στο χρηματοοικονομικό τομέα ώστε να αποφεύγονται οι φούσκες; Όμως οι φούσκες ήταν αναπόσπαστο κομμάτι της λειτουργίας της οικονομίας το προηγούμενο διάστημα και εξασφάλιζαν ένα μέρος της συνολικής ζήτησης μέσα στις ΗΠΑ και όχι μόνο. Τι θα αντικαταστήσει τις φούσκες σε αυτό το ρόλο τους; Θα επιτρέψουν να υπάρχουν «ολίγον» φούσκες; Τότε τι και ποιος θα εγγυηθεί ότι δεν θα επαναληφθούν τα φαινόμενα που οδήγησαν στη σημερινή κρίση;

Η απαίτηση ότι πρέπει να υπάρξει συλλογικός δημοκρατικός εργατικός έλεγχος στα κλειδιά της οικονομίας δεν είναι ένα «ακραίο αίτημα» μέσα στις σημερινές συνθήκες. Είναι η λογική απάντηση μπροστά στην παταγώδη αποτυχία του σημερινού συστήματος, όπου οι αποφάσεις μένουν στα χέρια των μεγαλομετόχων, των μάνατζερ και των «ειδικών» με τα ψευτοεπιστημονικά μαθηματικά μοντέλα διαχείρισης κινδύνων. Είναι σίγουρο ότι θα χρειαστούν επαναστάσεις για να επιβάλουμε αυτό το τόσο λογικό αίτημα απέναντι στη λυσσαλέα αντίδραση από τα συμφέροντα της σημερινής αποτυχημένης άρχουσας τάξης. Αλλά δεν θα είναι η πρώτη φορά στην ιστορία που η επανάσταση θα γίνει η μαμή για να πάει η ανθρωπότητα μπροστά.

Μαρξ και Κέϋνς

Θέλουμε να σώσουμε τον καπιταλισμό από τον εαυτό του ή να τον ανατρέψουμε; Αυτή είναι η πραγματική επιλογή, εξηγεί ο Σωτήρης Κοντογιάννης

Τίποτα δεν μοιάζει ικανό να βγάλει από την τροχιά της ελεύθερης πτώσης την παγκόσμια οικονομία. Στις ΗΠΑ η Γουόλ Στριτ υποδέχτηκε τα 700 δισεκατομμύρια δολάρια του Χανκ Πόλσον με μια μεγάλη πτώση. Μέσα σε ένα μόνο μήνα το χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης έχει χάσει το ένα τέταρτο της αξίας του. Τον Οκτώβρη του 2007 ο δείκτης Dow Jones "ακουμπούσε" τις 14.000 μονάδες.[1] Τώρα, ένα χρόνο μετά, έχει φτάσει στις 8.500 -και οι περισσότεροι πιστεύουν ότι τα χειρότερα δεν έχουν έρθει ακόμα.

Στην Ευρώπη η εμπιστοσύνη ανάμεσα στις τράπεζες έχει καταρρεύσει -μαζί με μερικούς από τους μεγαλύτερους τραπεζικούς κολοσσούς. Οι κυβερνήσεις της Ευρωπαϊκής Ενωσης έχουν ανακοινώσει μέχρι σήμερα ότι θα "τρομπάρουν" άμεσα σχεδόν 200 δισεκατομμύρια ευρώ στο τραπεζικό σύστημα ενώ οι διαφόρων ειδών εγγυήσεις που έχουν υποσχεθεί φτάνουν στο ιλλιγιώδες ποσό των 1250 δισεκατομμυρίων ευρώ[2]. Αποτέλεσμα: μηδέν.

Ο πανικός έχει κυριέψει για τα καλά τους ηγέτες του πλανήτη, που βλέπουν ανήμποροι την κρίση να εξαπλώνεται με γρήγορους ρυθμούς από την σφαίρα της κερδοσκοπίας και των "τοξικών χρεωγράφων" στην "πραγματική οικονομία". Οι "πλανητάρχες" συναντιώνται και ξανασυναντιώνται για να "συντονίσουν τη δράση τους". Και ύστερα από κάθε συνάντηση ανακοινώνουν ξανά και ξανά ότι είναι αποφασισμένοι να κάνουν ότι χρειάζεται για να σταματήσουν την σημερινή καταιγίδα. Αλλά τα μέτρα τους μοιάζουν όλο και πιο πολύ με ασπιρίνες: το μόνο που μπορούν να καταφέρουν είναι να σταματήσουν τον κατήφορο των χρηματιστηρίων για μερικές ώρες ή μερικές μέρες στην καλύτερη περίπτωση. Και ύστερα η πτώση και ο πανικός επιστρέφουν.

Τι φταίει; Πως φτάσαμε εδώ; Θα γυρίσουμε πίσω στις μαύρες μέρες της δεκαετίας του 1930 - στη μαζική ανεργία, την ανέχεια, τις εξώσεις από τα σπίτια, την άνοδο της ακροδεξιάς, τον πόλεμο; Υπάρχει άλλη διέξοδος;

Διαταραγμένη ισορροπία

Η ίδια η προπαγάνδα της άρχουσας τάξης - που όλα τα προηγούμενα χρόνια κόμπαζε ότι οι κρίσεις ανήκουν, χάρη στα "μοντέρνα, δομημένα, οικονομικά εργαλεία" στο παρελθόν - προσπαθεί τώρα να μας πείσει ότι η κρίση οφείλεται στην "ανεξέλεγκτη κερδοσκοπία". Ο Κάρολος Παπούλιας, έκφρασε αυτή τη θεωρία με τον πιο επίσημο τρόπο: *"Οι αιτίες της [σημερινής κρίσης]"* δήλωσε, *"βρίσκονται στην απληστία, στην ιδεολογική αποστασιοποίηση από το τί σημαίνει πραγματική οικονομία, στον διαχωρισμό της ευθύνης από το κέρδος..."* [3]

Η κερδοσκοπία είναι, προφανώς, δεμένη με την σημερινή κρίση. Οι ειδικοί υπολογίζουν ότι μέσα στους δέκα πρώτους μήνες του 2008 η κρίση έχει "καταπιεί" 25 τρισεκατομμύρια δολάρια![4] Ενα μεγάλο κομμάτι από αυτά ήταν "χάρτινα", ήταν πλούτος που είχε δημιουργηθεί πλασματικά από την ανατίμηση των μετοχών στα χρηματιστήρια και το φούσκωμα της αξίας της γης - ήταν τα προϊόντα της "αποστασιοποίησης από την πραγματική οικονομία" δηλαδή. Ενα μεγάλο μέρος από αυτόν τον εικονικό πλούτο ανταλλάχτηκε με χρήματα ή πραγματικά αγαθά, μολύνοντας με αυτόν τον τρόπο με "τοξικά χρεόγραφα" το παγκόσμιο τραπεζικό σύστημα. Η κερδοσκοπία έκανε την κρίση σίγουρα πιο μεγάλη, πιο βαθειά και πιο άγρια. Αλλά δεν γέννησε την κρίση.

Μια μερίδα οικονομολόγων -ανάμεσά τους και ο Πόλ Κρούγμαν και ο Τζόζεφ Στίγκλιτς- ρίχνουν τις ευθύνες στον Αλαν Γκρίνσπαν, τον πρωην διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας των ΗΠΑ (FED). Ο Γκρίνσπαν ανέβηκε στο τιμόνι της FED τον Αυγουστο του 1987, την εποχή του Ρεήγκαν, και έμεινε σε αυτή τη θέση μέχρι το 2006. Μέσα σε αυτά τα 20 χρόνια τροφοδότησε ξανά και ξανά την αγορά με εκατοντάδες δισεκατομμύρια "φρέσκα" δολάρια. Και όχι μόνο αυτό: το 1996 το αμερικανικό Κογκρέσο κατάργησε, με την προτροπή του, τα τελευταία του Νόμου Γκλάς-Στίγκαλ[5] - ενός πακέτου μέτρων που είχε θεσπιστεί το 1933 ενάντια στην κερδοσκοπία. Τα δισεκατομμύρια του Γκρίνσπαν, λένε οι οικονομολόγοι αυτοί, πυροδότησαν τις φούσκες -της υψηλής τεχνολογίας πρώτα και των ακινήτων ύστερα- που κατέληξαν στη σημερινή κρίση.

Οι ρίζες της σημερινής κρίσης, όμως, δεν περιορίζονται ούτε στην κερδοσκοπία, ούτε στα λάθη του Γκρίνσπαν και του Μπερνάνκε, ούτε απλά και μόνο στην πολιτική του νεοφιλελευθερισμού. Οι ρίζες της βρίσκονται στο ίδιο το σύστημα

Αλλοι, πάλι, ρίχνουν τις ευθύνες στον Μπεν Μπερνάνκε, τον διάδοχο του Γκρίνσπαν και τον Χανκ Πόλσον, τον υπουργό Οικονομικών του Μπους που άφησαν την Lehman Brothers να χρεωκοπήσει. *"Ενα κρίσιμο ερώτημα που απασχολεί ακόμα τους παρατηρητές"*, γράφει η εφημερίδα Financial Times, *"είναι γιατί την άφησαν οι ΗΠΑ να καταρρεύσει. Δεν προέβλεψαν οι αξιωματούχοι τις συνέπειες; Η μήπως ήταν αποφασισμένοι να στείλουν ένα μήνυμα -ή ανίκανοι να το εμποδίσουν; Στην Ευρώποι κάποιοι αποδίδουν τις ευθύνες για την απόφαση στην ιδεολογία, ισχυριζόμενοι ότι ο Χανκ Πόλσον αρνήθηκε να προσφέρει βοήθεια για να αποφύγει την κατηγορία ότι ενθαρρύνει την ανάληψη αλόγιστων κινδύνων στελνοντας στους τραπεζίτες το μήνυμα ότι, στο τέλος, θα έρθει έτσι και αλλιώς το κράτος να τους σώσει..."* [6]

Παρά τις διαφορές που έχουν όλες αυτές οι ερμηνείες μεταξύ τους υπάρχει ένα κοινό σημείο: όλοι συμφωνούν ότι το κακό ξεκίνησε από την διατάραξη της ισορροπίας ανάμεσα στην ελεύθερη αγορά και το κράτος. Την άποψη αυτή υιοθετεί στην πραγματικότητα και το μεγαλύτερο κομμάτι της αριστεράς, που θεωρεί ότι η σημερινή κρίση είναι, στην ουσία, προϊόν της "νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης". *"Η κρίση αυτή"*, γράφει ο Γιάννης Δραγασάκης, βουλευτής του ΣΥ.ΡΙ.ΖΑ[7] *"φέρνει στην επιφάνεια παλιές αλλά και νέες αντιθέσεις που γεννήθηκαν... στην πορεία της απορύθμισης και της απελευ-*

25 Σεπτέμβρη. Διαδήλωση στην Wall Street την ημέρα που ο Πόλσον παρουσιάζει το "σχέδιο διάσωσης" των 700 δις δολαρίων

θέρωσης των αγορών, καθώς και της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης.

Υπάρχουν λοιπόν ισχυροί λόγοι να θεωρήσουμε ότι η κρίση που ζούμε... εγγράφεται ήδη στην ιστορία ως η πρώτη μεγάλη κρίση του νεοφιλελευθερισμού..."

Κρίση του καπιταλισμού

Η συζήτηση για τα αίτια της κρίσης δεν είναι ακαδημαϊκή. Η κρίση θα έχει βαθιές και μακρόσυρτες συνέπειες στις ζωές εκατομμυρίων ανθρώπων. Η ανεργία, η ακρίβεια και η ανασφάλεια έχουν ήδη αρχίσει να κάνουν θραύση. Η αύξηση των επιτοκίων στις πιστωτικές κάρτες και τα προσωπικά και στεγαστικά δάνεια απειλεί να καταστρέψει τις ζωές εκατομμυρίων που θα βρεθούν ξαφνικά αντιμέτωποι με δόσεις που δεν μπορούν να πληρώσουν, με κατασχέσεις και εξώσεις από τα σπίτια τους.

Αν η σημερινή κρίση είναι απλά προϊόν της διατάραξης της ισορροπίας ανάμεσα στην ελεύθερη αγορά και την κρατική παρέμβαση η λύση είναι απλή: το μόνο που χρειάζεται είναι μια νέα κυβέρνηση που θα αντιστρέψει τις "υπερβολές" του νεοφιλελευθερισμού και θα ενισχύσει τον ελεγκτικό και ρυθμιστικό ρόλο του κράτους. Το μόνο που χρειάζεται είναι μια προοδευτική κυβέρνηση που θα υλοποιήσει ένα πρόγραμμα σαν αυτό που προτείνει ο ΣΥ.ΡΙ.ΖΑ -που ξεκινάει από τον έλεγχο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας από το Ευρωκοινοβούλιο και την αλλαγή του Συμφώνου Σταθερότητας της Ευρωπαϊκής Ενωσης και φτάνει μέχρι την πάταξη της φοροδιαφυγής και τη διαφάνεια στις "οφσορ" εταιρίες.

Οι ρίζες της σημερινής κρίσης, όμως, δεν περιορίζονται ούτε στην κερδοσκοπία, ούτε στα λάθη του Γκρίνσπαν και του Μπερνάνκε, ούτε απλά και μόνο στην πολιτική του νεοφιλελευθερισμού. Οι ρίζες της βρίσκονται στο ίδιο το σύστημα.

Οι οικονομικές κρίσεις έχουν συντροφεύσει τον καπιταλισμό σε όλη του την ιστορία, από τα πρώτα-πρώτα του κιόλας βήματα. Η καταστροφική τους μανία ήταν τόσο μεγάλη που έκανε τον 19ο αιώνα πολλούς οικονομολόγους - ανάμεσά τους τον Ντέιβιντ Ρικάρντο και τον Τόμας Μάλθους - να μιλάνε ακόμα και για κατάρρευση τους συστήματος ή ακόμα και της ίδιας της ανθρωπότητας.

Ο Μαρξ θεωρούσε τις κρίσεις αναπόφευκτες στον καπιταλισμό. Η αιτία πίσω από αυτές τις κρίσεις ήταν η λειτουργία αυτού που ο Μαρξ ονόμαζε "ο νόμος της πτωτικής τάσης του μέσου ποσοστού κέρδους". Οι καπιταλιστές, έλεγε, είναι αναγκασμένοι, λόγο του ανταγωνισμού, να επενδύουν ολοένα και σε περισσότερα και πιο πολύπλοκα μηχανήματα και σε όλο και πιο ακριβές τεχνολογίες. Αλλά αυτές οι επενδύσεις δεν παράγουν κέρδος: η μοναδική πηγή του κέρδους είναι η υπεραξία που αποσπούν από τους εργάτες, το κομμάτι της εργασίας τους που κλέβουν στην διαδικασία της παραγωγής.

Το κερδοφόρο ποσοστό του κεφάλαιου, το ποσοστό που επενδύεται στην "ζωντανή" εργασία, γίνεται ολοένα και μικρότερο. Το αποτέλεσμα είναι η απόδοση του κεφάλαιου να μειώνεται και να μειώνεται -τόσο που φτάνει μια στιγμή όπου οι καπιταλιστές διστάζουν πιά να επενδύσουν. Τότε έρχεται η κρίση: η οικονομία φρενάρει, οι επιχειρήσεις αρχίζουν τις απολύσεις, η ζήτηση για καταναλωτικά προϊόντα μειώνεται πράγμα που έχει σαν συνέπεια ακόμα μεγαλύτερη επιβράδυνση της οικονομίας, νέες απολύσεις, νέα μείωση της κατανάλωσης...

Ο Μαρξ αποκαλούσε αυτόν τον μηχανισμό "νόμο". Οχι τυχαία. Στον καπιταλισμό η τάση του μέσου ποσοστού κέρδους να πέφτει είναι αναπόφευκτη -τόσο αναπόφευκτη όσο είναι και η τάση των σωμάτων να πέφτουν στο πεδίο βαρύτητας. Αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι ο καπιταλισμός θα καταρρεύσει από μόνος του. Οι καπιταλιστές, έλεγε ο Μαρξ, έχουν τη δυνατότητα να εφευρίσκουν μηχανισμούς που να φρενάρουν, να "αντισταθμίζουν" προσωρινά την λειτουργία του νόμου.[8] Το ίδιο ακριβώς συμβαίνει και στη φύση. Ο νόμος της βαρύτητας δεν εμποδίζει ένα αεροπλάνο να πετάξει. Ούτε ένα βλήμα να εκτοξευθεί. Αλλά η "αντιστάθμιση" είναι προσωρινή. Πολύ γρήγορα το βλήμα θα χάσει την ανοδική του ταχύτητα και θα αρχίσει να κατεβαίνει. Οταν φτάσει στο έδαφος η ορμή του θα είναι τρομαχτική. Και οι συνέπειες της σύγκρουσης πολύ μεγαλύτερες από ότι θα ήταν αν το είχαμε απλά αφήσει να πέσει.

Το ίδιο ακριβώς ισχύει και με τους παράγοντες που αντισταθμίζουν την πτώση του ποσοστού του κέρδους. Για μια περίοδο δουλεύουν, η κρίση απομακρύνεται - για να επιστρέψει ακόμα πιο επικίνδυνη και καταστροφική λίγο αργότερα.

Η δημιουργία του ΝΑΤΟ σημαίνει και κατακόρυφη αύξηση των στρατιωτικών δαπανών σε παγκόσμιο επίπεδο

Τζον Μέιναρντ Κέϋνς

Το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι οι "χρυσές" δεκαετίες του 1950 και του 1960 -μια περίοδος τόσο ραγδαίας και αψεγάδιαστης ανάπτυξης του παγκόσμιου καπιταλισμού που έκανε ακόμα και αφοσιωμένους μαρξιστές να διακηρύτουν ότι οι αναλύσεις του Μαρξ για τα ποσοστά κέρδους και την τάση του συστήματος να πέφτει σε κρίσεις ήταν πιά ξεπερασμένες. Αλλά και η ίδια η αστική πολιτική οικονομία είχε ξεχάσει τους παλιούς της ήρωες: τώρα η μόδα στα οικονομικά πανεπιστήμια δεν ήταν "Ο πλούτος των Εθνών" του Ανταμ Σμιθ αλλά η "Γενική Θεωρία της Απασχόλησης, του Τόκου και του Χρήματος" του Τζον Μέιναρντ Κέϋνς.

Ο Κέϋνς δημοσίευσε το διάσημο βιβλίο του το 1936 -την περίοδο της Μεγάλης Υφεσης. Οι αστοί οικονομολόγοι πίστευαν μέχρι τότε ότι η αγορά είχε την ικανότητα να βγαίνει από μόνη της από τις υφέσεις. Η άνθηση και η ύφεση, έλεγαν, είναι φυσιολογικές στον καπιταλισμό όπως είναι και η νύχτα και η μέρα στη ζωή. Η ανάκαμψη είναι τόσο βέβαιη όσο και το ξημέρωμα.

Η εμπειρία της δεκαετίας του 1930, όμως, έκανε σκόνη αυτές τις θεωρίες. Στις ΗΠΑ η οικονομία έπεφτε και έπεφτε, χωρίς κανένα σημάδι ανάκαμψης στον ορίζοντα. Από το χρηματιστήριο η κρίση πέρασε στις τράπεζες, στην αυτοκινητοβιομηχανία, στα ορυχεία, στην αγροτική παραγωγή. Τον Μάρτη του 1933 -σχεδόν 40 μήνες μετά την "Μαύρη Πέμπτη" της 29ης Οκτώβρη του 1929 η αμερικανική οικονομία βρισκόταν κυριολεκτικά ακόμα στον πάτο. Οι άνεργοι μετριούνταν σε εκατομμύρια, οι τιμές των αγροτικών προϊόντων είχαν πέσει στα τάρταρα και η φτώχεια και η πείνα θέριζαν.

Ο Κέϋνς θεωρητικοποίησε αυτή την εμπειρία. Κάτω από ορισμένες συνθήκες, έγραφε το βιβλίο του, η οικονομία μπορεί να μείνει "κολλημένη" στην ύφεση. Οσο περισσότερο προσπαθούν οι επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά να περικόψουν τις δαπάνες τους τόσο υπονομεύουν τις δυνατότητες των άλλων επιχειρήσεων να πουλήσουν - σπρώχνοντας και αυτές σε περικοπές των δικών τους δαπανών. Για να σπάσει αυτός ο φαύλος κύκλος, έλεγε, χρειάζεται η επέμβαση του κράτους - δημόσια έργα για την απασχόληση των ανέργων, δημόσιες δαπάνες για την τόνωση της ζήτησης, εγγυήσεις στις τιμές των αγροτικών προϊόντων για την ενίσχυση της υπαίθρου κλπ. Έτσι ώστε να πάρει ξανά μπροστά η διαδικασία της ανάκαμψης. Και πάλι, τα μέτρα αυτά δεν τα εφηύρε ο Κέϋνς -απλά και πάλι θεωρητικοποίησε την εμπειρία από την πολιτική του Φράνκλιν Ρούσβελτ, του προέδρου που ανέβηκε στην εξουσία το 1933 στις ΗΠΑ με την υπόσχεση μιας "νέας συμφωνίας" (New Deal) ανάμεσα στην κυβέρνηση και τον αμερικανικό λαό.

Διαρκής Οικονομία των Οπλων

Μέσα στα χρόνια που ακολούθησαν οι θεωρίες του Κέυνς έγιναν η νέα ορθοδοξία όχι μόνο για τους αστούς οικονομολόγους αλλά και για την αριστερά. Οι τρελοί ρυθμοί ανάπτυξης της οικονομίας της Δύσης στις πρώτες δεκαετίες μετά τον πόλεμο έμοιαζαν να επιβεβαιώνουν -με το παραπάνω- τον Κέυνς: η κρατική παρέμβαση δεν είχε κάνει απλά και μόνο τις κρίσεις παρελθόν αλλά είχε χαρίσει και στον καπιταλισμό μια νέα, ανυπέρβλητη δυναμική.

Στην πραγματικότητα, όμως, αυτό που είχε οδηγήσει στις "χρυσές δεκαετίες" του 1950 και του 1960 δεν ήταν οι συνταγές του Κέυνς. Το ίδιο το New Deal δεν κατάφερε ποτέ να βγάλει την αμερικανική οικονομία από τη Μεγάλη Υφεση. Το 1938 -εννιά χρόνια μετά το Κράχ- η ανεργία στις ΗΠΑ ήταν γύρω στο 19% ενώ η βιομηχανία υπολειτουργούσε, με την παραγωγή στο 40% από το δυναμικό της. Μέχρι το ξέσπασμα του πολέμου η ανεργία δεν έπεσε ποτέ κάτω από το 15% στις ΗΠΑ.[9] Αυτό που έβγαλε τον παγκόσμιο καπιταλισμό από την μέγγενη της "Μεγάλης Υφεσης" ήταν τελικά ο ίδιος ο πόλεμος που αλλού κατέστρεψε και αλλού απαξίωσε ένα τεράστιο κομμάτι του επενδυμένου κεφάλαιου ξαναχαρίζοντας με αυτόν τον τρόπο στον καπιταλισμό τη χαμένη του κερδοφορία. Και όσο και να φαίνεται παράξενο αυτό που οδήγησε στους υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης των επόμενων δεκαετιών ήταν ο Ψυχρός Πόλεμος -η μεγαλύτερη σπατάλη πόρων για εξοπλισμούς στην ιστορία σε περίοδο ειρήνης.

Ο ίδιος ο Μαρξ σε ένα από τα κείμενά του ανέφερε σαν έναν από τους παράγοντες που μπορούν να αντισταθμίσουν την πτωτική τάση του ποσοτού κέρδους την κατανάλωση της ίδιας της άρχουσας τάξης. Τα χρήματα που σπαταλάνε οι καπιταλιστές για τις βίλες, κοσμήματα και ακριβά αυτοκίνητα μειώνουν τα ποσά που θα μπορούσαν να επενδύσουν, μειώνουν τους ρυθμούς ανάπτυξης και καθυστερούν, με αυτόν τον τρόπο, την πτώση των ποσοστών κέρδους. Οι τρομαχτικές πολεμικές δαπάνες της περιόδου του Ψυχρού Πολέμου λειτούργησαν με ακριβώς τον ίδιο τρόπο: αποσπούσαν συστηματικά από την οικονομία τρομαχτικά ποσά που αν μετατρέπονταν σε επενδύσεις θα στόμωναν μέσα σε ελάχιστα χρόνια το σύστημα. Και ταυτόχρονα δημιουργούσαν έναν ολόκληρο νέο "δυναμικό" τομέα της οικονομίας -την πολεμική βιομηχανία- που μπορούσε να τραβάει πίσω του δεκάδες άλλους κλάδους.

Αλλά όπως συμβαίνει με όλους τους αντισταθμιστικούς παράγοντες η λειτουργία τους δεν μπορεί να συνεχίζεται επ' άπειρο. Κάποια στιγμή το βλήμα - για να θυμηθούμε το παράδειγμα του νόμου της βαρύτητας - φτάνει στη γη, με ταχύτητα τεράστια, σκορπίζοντας την καταστροφή. Αυτό ακριβώς έγινε τη δεκαετία του 1970. Η "διαρκής οικονομία των όπλων" είχε σώσει τον δυτικό καπιταλισμό αναβάλοντας τις κρίσεις για πάνω από δυο δεκαετίες. Τώρα οι αντιφάσεις που είχε συγκαλύψει θα έρχονταν στην επιφάνεια -με δραματικό τρόπο.

Το 1971 το αμερικανικό δολάριο -που είχε αντικαταστήσει τον χρυσό σαν βάση

Μάης 1937 στις ΗΠΑ. Απεργιακή φρουρά του συνδικάτου της αυτοκινητοβιομηχανίας δίνει μάχες με αστυνομία και απεργοσπάστες στο Κλήβελαντ.

του παγκόσμιου νομισματικού συστήματος στον μεταπολεμικό δυτικό κόσμο οδηγήθηκε στην αναγκαστική υποτίμηση. Η αιτία: τα τεράστια ελλείμματα της αμερικανικής οικονομίας, της βιομηχανικής μητρόπολης μέχρι τότε του πλανήτη, που ανακάλυψε ξαφνικά ότι οι αγορές της είχαν πλημμυρίσει από ξένα προϊόντα -και ιδιαίτερα από τα προϊόντα της Γερμανίας και της Ιαπωνίας, των δυο χωρών που είχαν ηττηθεί στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και είχαν αναγκαστεί, ως εκ τούτου, να απέχουν από τον αγώνα των εξοπλισμών του Ψυχρού Πολέμου. Η πολεμική βιομηχανία των ΗΠΑ λειτουργούσε ενεργητικά για όλο το σύστημα αλλά δυσκόλευε την αμερικάνικη οικονομία απέναντι στους συμμάχους ανταγωνιστές της. Λίγους μήνες αργότερα ολόκληρος ο δυτικός κόσμος είχε βυθιστεί σε μια νέα μεγάλη ύφεση.

Στην αρχή η κυβερνήσεις προσπάθησαν να αντιδράσουν με τα κλασικά εργαλεία του κρατικού παρεμβατισμού: έτρεξαν η καθε μιά να διασώσει τον βασικό ιστό της οικονομίας της, στηρίζοντας τις προβληματικές επιχειρήσεις -ακόμα και κρατικοποιόντας τες αν υπήρχε ανάγκη. Τη δεκαετία του 1970 ήταν η κυβέρνηση του Κωνσταντίνου Καραμανλή αυτή που εθνικοποίησε την Ολυμπιακή, τα Τρόλεϊ, την Ιονική Τράπεζα κλπ. Αλλά το μόνο που ανακάλυψαν ήταν ότι οι συνταγές του Κέυνς απλά δεν λειτουργούσαν: η οικονομία αρνιόταν πεισματικά να ξαναπάρει μπροστά. Στο τέλος το μόνο που κατάφεραν ήταν να κάνουν τα ίδια τα κράτη "προβληματικά" - να συσσωρεύσουν ελλείμματα και χρέη που συνεχίζουν μέχρι σήμερα να βαραίνουν με δισεκατομμύρια ευρώ για τόκους τους προϋπολογισμούς.

Στα τέλη της δεκαετίας του 1970 ο Κεϋνσιανισμός έπαψε να είναι πια της μόδας. Η νέα "ορθοδοξία" στα οικονομικά επιτελεία έγινε ο "νεοφιλελευθερισμός" -η επιστροφή στις θεωρίες της ελεύθερης, ανεμπόδιστης από κρατικές παρεμβάσεις αγοράς.

Ο Μάγος της Οικονομίας και οι Φούσκες

Ενα εξίσου χαρακτηριστικό παράδειγμα "αντιστασθμιστικού παράγοντα" είναι οι "οικονομικές φούσκες" - η φούσκα της υψηλής τεχνολογίας και η φούσκα των ακινήτων που πυροδότησε, με το σκάσιμό της φέτος, την σημερινή κρίση.

Σήμερα είναι εύκολο να ρίχνει κανείς τις ευθύνες στον Γκρίνσπαν για τη δημιουργία αυτής της φούσκας. Το 1998, όμως, η απόφασή του να ανοίξει τις στρόφιγγες του χρήματος του είχε χαρίσει τον τίτλο του "Μάγου της Οικονομίας". Στην πραγματικότητα δεν υπήρχε βέβαια τίποτα το μαγικό. Το 1997 ολόκληρη η Νοτιοανατολική Ασία χτυπήθηκε από μια άγρια νομισματική και πιστωτική κατάρρευση. Λίγο αργότερα, τον Αυγουστο του 1998, η κυβέρνηση της Ρωσίας κήρυξε "στάση πληρωμών" στα κρατικά ομόλογα: ουσιαστικά χρεωκόπησε. Λίγες μέρες αργότερα έσκασε στις ΗΠΑ το κανόνι της LCTM: η LCTM, ένα από τα μεγαλύτερα κερδοσκοπικά κεφάλαια της Αμερικής που είχε στο διοικητικό της συμβούλιο δυο οικονομολόγους βραβευμένους με Νόμπελ, αποκαλύφθηκε ότι είχε χάσει μέσα σε λίγους μήνες 4.6 δισεκατομμύρια δολάρια![10] Και δεν ήταν μόνο αυτό: στις λίστες των πελατών του ήταν πολλές από τις μεγαλύτερες τράπεζες και οργανισμούς του πλανήτη - ακόμα και η Κεντρική Τράπεζα της Ιταλίας είχε "καταθέσεις" στην LCTM! Ακόμα χειρότερα, τα κερδοσκοπικά "παιχνίδια" στα οποία στηριζόταν η LCTM ήταν πλατιά διαδομένα μέσα στο τραπεζικό σύστημα των ΗΠΑ. Αν χρεωκοπούσε η LCTM ολόκληρο το παγκόσμιο τραπεζικό σύστημα κινδύνευε να αφανιστεί από τον πανικό. Ο Γκρίνσπαν δεν είχε στην πραγματικότητα επιλογή: οργάνωσε μια επιχείρηση διάσωσης της LCTM, έριξε τα επιτόκια και έβαλε μπροστά τα πιεστήρια για να τροφοδοτήσει την αγορά με δισεκατομμύρια φρέσκα δολάρια. Ο πανικός αποσοβήθηκε αλλά τα χρήματα αυτά κατέληξαν

σχεδόν αστραπιαία στο Nasdaq, στο χρηματιστήριο της υψηλής τεχνολογίας της Νέας Υόρκης πυροδοτώντας μια ραγδαία αύξηση των τιμών των μετοχών που πολύ γρήγορα μετατράπηκε σε μια τεράστια φούσκα.

Το ίδιο ακριβώς σενάριο επαναλήφθηκε για μια ακόμα φορά τον Σεπτέμβρη του 2001. Για να αποφύγει τον πανικό στα χρηματιστήρια ο Γκρίνσπαν έτρεξε να κατεβάσει τα επιτόκια από το 3.5% που ήταν τότε στο 3.0% Και ύστερα συνέχισε να τα κατεβάζει και να τα κατεβάζει έως ότου έφτασαν, στο κατώτατο επίπεδο που έχουν φτάσει ποτέ: στο 1%. Η ίδια η Κεντρική Τράπεζα των ΗΠΑ αναγνώρισε δημόσια τον κίνδυνο που είχε αυτή η τεράστια προσφορά χρήματος να επιταχύνει το φούσκωμα των τιμών των ακινήτων -που είχαν ήδη αρχίσει να παίρνουν ανοδική πορεία. Αλλά και πάλι δεν είχε άλλη επιλογή. Το δίλημμα ήταν ανάμεσα σε μια άμεση, χοντρή κρίση εδώ και τώρα από την μιά και την δημιουργία μιας ακόμα απειλητικής φούσκας από την άλλη. Φυσικά διάλεξε το δεύτερο.

Αλλά οι "αντισταθμιστικοί παράγοντες" δεν μπορούν να συνεχίσουν να λειτουργούν για πάντα. Την περασμένη Ανοιξη, ο Μπεν Μπερνάκε, ο διάδοχος του Γκρίνσπαν, έτρεξε να σώσει την Bear Stearns, μια από τις μεγάλες αμερικανικές τράπεζες, όταν βρέθηκε στο χείλος του γκρεμού, με άμεση ενίσχυση από την Κεντρική Τράπεζα. Τότε ο Martin Wolf, ο βασικός οικονομικός σχολιαστής της εφημερίδας Financial Times -ναι της εφημερίδας που τώρα κατηγορεί τον Μπερνάκε και τον Πόλσον γιατί άφησαν την Lehman Brothers να καταρρεύσει- έγραφε με απογοήτευση:

"Σημειώστε αυτή την ημερομηνία: 14 Μάρτη 2008. Ηταν η ημέρα όπου το όνειρο ενός παγκόσμιου καπιταλισμού της ελεύθερης αγοράς πέθανε... Με την απόφασή της να διασώσει την Bear Stearns η Federal Reserve, ο οργανισμός που είναι υπεύθυνος για την νομισματική πολιτική των ΗΠΑ, του κορυφαίου πρωταγωνιστή του καπιταλισμού της ελεύθερης αγοράς, διακήρυξε ότι η εποχή αυτή έχει παρέλθει..." [11]

Ο Μπερνάκε και ο Πόλσον έκαναν ότι μπορούσαν για να σώσουν την Lehman Brothers. Προσπάθησαν να πείσουν την Barclays -έναν από τους τραπεζικούς κολοσσούς- να την αγοράσει. Αλλά ήταν πιά αδύνατο. Η Barclays, τρομοκρατημένη από τα "τοξικά ομόλογα", αρνήθηκε να αναλάβει ένα τόσο μεγάλο ρίσκο, που θα μπορούσε να την βυθίσει και την ίδια στην χρεωκοπία, χωρίς εγγυήσεις. Αλλά ο Πόλσον και ο Μπερνάκε δεν μπορούσαν να δώσουν τόσο μεγάλες εγγυήσεις χωρίς την έγκριση του Κογκρέσου. Στις 15 Σεπτέμβρη η Lehman Brothers χρεωκόπησε. Και η κρίση ύστερα από χρόνια αναβολών πλάκωσε

Οι εργάτες στην κατάληψη της Ρενό του Μάη του 1936 στη Γαλλία.

τον καπιταλισμό -παγκόσμια.

Λύση

Στις 17 Οκτώβρη η εφημερίδα Financial Times αφιέρωσε μια από τις μόνιμες στήλες της στον Τζον Μέιναρντ Κέϋνς. *"Καθώς η κρίση οδηγείται από ένα χρηματιστηριακό κραχ σαν του 1929 σε μια τραπεζική κρίση αλά 1931"* γράφει το αφιέρωμα . *"Τα λόγια του αποτελούν μια ακριβή εκτίμηση των κινδύνων που αντιμετωπίζουμε για μια ακόμα φορά σήμερα. Ο Κέυνς, που είχε κάνει αποστολή της ζωής του να σώσει τον καπιταλισμό από τον εαυτό του, είναι σήμερα πιο επίκαιρος από ότι ήταν οποιαδήποτε στιγμή, από τον θάνατό του το 1946 μέχρι σήμερα".*

Για όποιον δεν θέλει να σώσει τον καπιταλισμό από τον εαυτό του αλλά -αντίθετα- να σώσει την ανθρωπότητα από τις πληγές του καπιταλισμού η επιστροφή στον Κέυνς δεν έχει να προσφέρει καμιά απολύτως λύση.

Τη δεκαετία του 1930 η εργατική τάξη πάλεψε σκληρά ενάντια στις θυσίες που προσπάθησε να της επιβάλλει η άρχουσα τάξη "για να σώσει τον καπιταλισμό από τον εαυτό του". Στις ΗΠΑ οι εργάτες κατέλαβαν τα εργοστάσια, στην Γαλλία είχαμε την μεγαλύτερη απεργία στην ιστορία, στην Ισπανία επανάσταση. Και τη δεκαετία του 1970 οι εργάτες πάλεψαν σκληρά ενάντια στα μέτρα που προσπάθησαν να τους επιβάλλουν οι κυβερνήσεις τους για να "ξεπεραστεί η πετρελαϊκή κρίση". Αλλά αυτοί οι αγώνες δεν κατάφεραν να νικήσουν. Αυτό που έλειψε δεν ήταν ο ηρωϊσμός, ούτε η αποφασιστικότητα, ούτε η αυτοθυσία. Η εργατική τάξη απέδειξε στην πράξη ότι τα διέθετε όλα αυτά -με το παραπάνω. Αυτό που έλειψε ήταν μια Αριστερά που να μπορεί να δείχνει ξεκάθαρα ότι η λύση βρίσκεται στην ανατροπή και όχι στην "προοδευτική επιδιόρθωση" του καπιταλισμού. Και να οδηγεί τους -μικρούς ή μεγάλους- αγώνες που έδινε η εργατική ταξη στη νίκη. Αν υπήρχε μια τέτοια Αριστερά το 1930 ή το 1970 θα ζούσαμε, σίγουρα, σημερα σε έναν πολύ διαφορετικό κόσμο.

Θα καταφέρουμε αυτή τη φορά να χτίσουμε μια δυνατή και μαζική αντικαπιταλιστική Αριστερά; Αυτό είναι το στοίχημα σήμερα.

1. CNNMoney.com 18.10.08
2. FT 14.10.08 "European rescue raises debt fear"
3. Καθημερινή 13.10.08 "Παπούλιας: Αιτία της κρίσης η ανεύθυνη κερδοσκοπία"
4. Καθημερινή 17.10.08 "Που πήγε το χρήμα που «εξαφανίσθηκε» λόγω της χρηματοοικονομικής κρίσης"
5. Wikipedia
6. FT 12.10.08 "The Lehman legacy: catalyst of the crisis"
7. Εφημερίδα Εποχή
8. Καρλ Μαρξ: Το Κεφάλαιο, Τρίτος Τόμος, Κεφ. 14 "Αιτίες που αντιδρούν"
9. Chris Harman, "Explaining the crisis"
10. Wikipedia
11. FT 25.3.08 "The rescue of Bear Stearns marks liberalisation's limit"

Κρίση, Συνδικάτα και Αριστερά

Σύνδεση του οικονομικού με το πολιτικό, οργάνωση της βάσης απέναντι στο συντηρητισμό της ηγεσίας, συντονισμός και γενίκευση των αιτημάτων και της προοπτικής. Αυτή είναι η δυναμική της εργατικής τάξης και τα καθήκοντα της Αριστεράς μέσα στις μάχες που ανοίγει η οικονομική κρίση, υποστηρίζει η Μαρία Στύλλου

Το συλλαλητήριο των συνδικάτων στη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης, σηματοδοτεί κάθε χρόνο το ξεκίνημα των εργατικών αγώνων. Πέρσι το φθινόπωρο κυριάρχησε η μάχη του ασφαλιστικού. Ξεκίνησε με απεργίες από διάφορους κλάδους και κλιμακώθηκε με την πρώτη Πανεργατική Απεργία στις 12 Δεκέμβρη που κάλεσαν ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ. Πρωτοστάτησαν οι εργαζόμενοι στην Ολυμπιακή, στα λιμάνια, στη ΔΕΗ, και μια σειρά κλάδοι που έβλεπαν τα ταμεία τους να εξαφανίζονται.

Φέτος το φθινόπωρο η πρώτη Πανεργατική έγινε στις 21 Οκτώβρη, σχεδόν δυο μήνες νωρίτερα από πέρσι. Γιατί αυτή η αλλαγή; Τι ανάγκασε τη ΓΣΕΕ και την ΑΔΕΔΥ να επισπεύσουν τις καθιερωμένες διαδικασίες; Η πραγματική αιτία είναι η πίεση για μαζική απάντηση στην κρίση. Μπορεί η αφορμή να ήταν η κατάθεση του Προϋπολογισμού από τον Αλογοσκούφη, αλλά αυτή ήταν τυπική. Ακόμα και ο πρόεδρος της ΓΣΕΕ, αναγκάστηκε να δηλώσει ότι αυτή η Πανεργατική γίνεται για την κρίση. Οι απεργίες είχαν ήδη ξεκινήσει και κινδύνευαν και οι δυο εργατικές συνομοσπονδίες να χάσουν κάθε εκτίμηση μέσα στους εργατικούς χώρους.

Τις απεργίες άνοιξαν οι εργαζόμενοι στα σχολεία ειδικής εκπαίδευσης διαμαρτυρόμενοι για την προσπάθεια της κυβέρνησης να περάσει και αυτό το κομμάτι της εκπαίδευσης στους ιδιώτες. Η 24ωρη απεργία και το συλλαλητήριο που οργάνωσαν έγιναν στις 4 Σεπτέμβρη. Έξω από τη Βουλή συναντήθηκαν με τους ακτιβιστές της Συμμαχίας Σταματήστε τον Πόλεμο που διαδήλωναν μπροστά στο υπουργείο Εξωτερικών ενάντια στη συμμετοχή της Ελλάδας στη ΝΑΤΟϊκή εκστρατεία στον Καύκασο. Οι δυο κινητοποιήσεις ενώθηκαν στο κοινό σύνθημα «Λεφτά για την παιδεία, όχι για τους εξοπλισμούς». Μέσα σε τέτοιες στιγμές οικονομικές και πολιτικές διεκδικήσεις είναι ένα πράγμα και τα στεγανά ανάμεσα στα δύο πέφτουν.

Την απεργία στα ειδικά σχολεία ακολούθησαν οι απεργίες των νοσοκομειακών γιατρών 16 με 19 Σεπτέμβρη, οι απεργίες στις εφορίες, στα τελωνεία, όλες με κεντρικό αίτημα τις αυξήσεις.

Παράλληλα ανοίγουν οι μάχες ενάντια στις ιδιωτικοποιήσεις, τα κλεισίματα και τις απολύσεις. Η κατάληψη της Ζήμενς, η απεργία της Εθνικής Ασφαλιστικής, οι κινητοποιήσεις στον ΟΣΕ, οι διαδηλώσεις της Ολυμπιακής με καταλήψεις στο Υπουργείο Συγκοινωνιών, στις πίστες του «Ελευθέριος Βενιζέλος», στη Συγγρού. Οι λιμενεργάτες στον Πειραιά συνεχίζουν την αποχή από τις υπερωρίες καθημερινά και τα Σαββατοκύριακα, και ταυτόχρονα διαλύουν απανωτά τις συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου του ΟΛΠ που προσπαθεί και τυπικά να αποφασίσει το πούλημα στην COSCO. Οι κινητοποιήσεις για το ασφαλιστικό δεν έχουν σταματήσει. Οι εργαζόμενοι στη Χημική Βιομηχανία απεργούν Πανελλαδικά στις 18 Σεπτέμβρη και διαδηλώνουν στην Αθήνα την ίδια μέρα με τους νοσοκομειακούς γιατρούς.

Τον Οκτώβρη σχεδόν σε καθημερινή βάση υπάρχουν απεργιακές κινητοποιήσεις και συγκεντρώσεις έξω από το Υπουργείο Απασχόλησης με αίτημα να αποσυρθεί το ασφαλιστικό έκτρωμα, να μην καταργηθούν τα βαρειά και ανθυγιεινά στους κλάδους που μέχρι τώρα ίσχυαν, να μη διαλυθούν τα ασφαλιστικά ταμεία.

Όσο τα νέα για τις τράπεζες που καταρρέουν μεγαλώνουν, τόσο περισσότερο ανεβαίνει και ο πυρετός των κινητοποιήσεων. Οι αυταπάτες για εύκολες κινητοποιήσεις που βάζουν πίεση και εξασφαλίζουν υποχωρήσεις από την εργοδοσία, άρχισαν να διαλύονται. Αυτό δεν λειτούργησε γραμμικά και απότομα, αλλά σίγουρα άνοιξε νέες συζητήσεις και προσπάθειες μέσα στους χώρους.

Το «κανένας μόνος του δεν μπορεί να κερδίσει» αρχίζει να φαίνεται στις κινητοποιήσεις του Οκτώβρη. Στην 1η Οκτώβρη συντονίζονται και απεργούν όλοι οι εργαζόμενοι στα ΜΜΕ για το ασφαλιστικό. Στις 2 Οκτώβρη η απεργιακή συγκέντρωση της Εθνικής Ασφαλιστικής ενώνεται μ'αυτήν της Ολυμπιακής και διαδηλώνουν μαζί μέχρι το Σύνταγμα. Εκεί συναντάνε και την κατάληψη της Ζήμενς. Επικρατεί ενθουσιασμός, κοινά συνθήματα και συναδέλφωση ανάμεσα στους απεργούς. Στις 8 Οκτώβρη στην απεργία των ΔΕΚΟ οργανώ-

5 Νοέμβρη: Οι εργαζόμενοι στην Τεχνική Βάση της Ολυμπιακής σχηματίζουν με τα σώματά τους το σύνθημα "Αγώνας Διαρκείας"

Δευτέρα 3 Νοέμβρη, οι εργαζόμενοι σε ΗΣΑΠ-ΜΕΤΡΟ-ΤΡΑΜ κάνουν κοινή στάση εργασίας και διαδήλωση στο κέντρο της Αθήνας.

νονται συγκεντρώσεις και πορείες πανελλαδικά. Ο συντονισμός συνεχίζεται. Στη Θεσσαλονίκη οι απεργοί συγκεντρώνονται στα δικαστήρια σε συμπαράσταση με τη Ζήμενς γιατί εκείνη την ημέρα συζητιέται η προσφυγή της εργοδοσίας που θέλει να βγάλει την κατάληψη παράνομη.

Η Γενική Απεργία στις 21 Οκτώβρη δεν έχει τίποτα να ζηλέψει από τα απεργιακά συλλαλητήρια για το ασφαλιστικό. Αεροπλάνα, τραίνα, πλοία, τράπεζες, ΔΕΗ, ταχυδρομεία, εργοστάσια, σχολεία, δήμοι και νοσοκομεία όλα κλειστά, όλοι απεργούν. Χώροι με καινούργια σωματεία από τη Wind, την ACS, τη Vodaphone, την Altec, τα πολυκαταστήματα και τα σουπερμάρκετ συμμετέχουν στα συλλαλητήρια με τα πανώ των σωματείων τους. Οι απεργοί της ΔΕΗ κάνουν κατάληψη στα γραφεία της διοίκησης στις 20 Οκτώβρη, και στις 21 η κατάληψη μπαίνει στο κεφάλι της πορείας. Στη Θεσσαλονίκη στο κεφάλι της πορείας ήταν η κατάληψη της Ζήμενς με μαύρες σημαίες. Στα Χανιά κατέβηκε με πανό το σωματείο των εργαζομένων στο Μαρινόπουλο μαζί με τα σχολεία, τους πυροσβέστες και τους εργαζόμενους στα νοσοκομεία. Στα Γιάννενα διαδήλωσαν για πρώτη φορά με πανό του σωματείου οι εργαζόμενοι στο Πράκτικερ. Πανελλαδικά η απεργία είχε μεγάλη συμμετοχή και στα παλιά και στα καινούργια κομμάτια. Και στο δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα. Και στα «ρετιρέ» και στα «υπόγεια».

Βάση και ηγεσία

Το τι συμβαίνει μέσα στους εργατικούς χώρους το δείχνουν τα νοσοκομεία. Ο Αβραμόπουλος πίστευε ότι ήταν θέμα χρόνου να ιδιωτικοποιήσει μια σειρά λειτουργίες του ΕΣΥ και να βάλει χέρι στο πιο «ατίθασο» και «απείθαρχο» κομμάτι, στους νοσοκομειακούς γιατρούς. Σ'αυτό είχε και τη συνεργασία της ομοσπονδίας τους (ΟΕΝΓΕ) και της ΕΙΝΑΠ. Έπεσε έξω. Η ανταρσία της βάσης ανάγκασε την ΟΕΝΓΕ να προχωρήσει σε έκτακτο συνέδριο στις αρχές Ιούνη, όπου πήρε απόφαση για πενθήμερες επαναλαμβανόμενες απεργίες από τις 15 Σεπτέμβρη. Στο ίδιο συνέδριο εκλέχτηκε επιτροπή διαπραγμάτευσης με το υπουργείο, έξω από την ηγεσία του ΟΕΝΓΕ. Σ' αυτήν την επιτροπή πλειοψηφία ήταν συνδικαλιστές από τις παρατάξεις της αριστεράς και του αντικαπιταλιστικού χώρου (της ΑΡΣΙ και της Γένοβα).

Η ηγεσία της ΟΕΝΓΕ δεν έμεινε με τα χέρια σταυρωμένα. Με τη συνεργασία της ΕΙΝΑΠ, του μεγαλύτερου συνδικάτου νοσοκομειακών γιατρών Αθήνας και Πειραιά, μποϋκόταρε την απόφαση του συνεδρίου για πενθήμερες επαναλαμβανόμενες απεργίες, και μετέτρεψε την πρώτη πενθήμερη από 16 μέχρι 19 Σεπτέμβρη σε 24ωρη για τις 18 Σεπτέμβρη. Σ'αυτή την πίεση οι παρατάξεις της αριστεράς υποχώρησαν και συμβιβάστηκαν. Δεν κατάφεραν όμως να σταματήσουν την ανταρσία μέσα στα νοσοκομεία. Οι πενθήμερες μπορεί να αναβλήθηκαν, στα περισσότερα όμως νοσοκομεία συνεχίστηκαν οι κινητοποιήσεις.

Όλο και περισσότερα νοσοκομεία αποφασίζουν ότι δεν θα εφαρμόσουν το πρόγραμμα εφημεριών που ίσχυε μέχρι τότε, και παράλληλα άρχισαν να συντονίζονται αγνοώντας την ηγεσία της ΕΙΝΑΠ και της ΟΕΝΓΕ. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι η συντονιστική επιτροπή νοσοκομείων της Αθήνας που δημιουργήθηκε γύρω από τις κινητοποιήσεις στο Αττικό νοσοκομείο.

Η ίδια εικόνα υπάρχει και σε άλλους εργατικούς χώρους: έχει ξεκινήσει σύγκρουση ανάμεσα στη βάση των εργατών που θέλει απεργίες και στη ηγεσία του συνδικάτου που τις σταματάει. Κοινή είναι η εμπειρία ότι στις περισσότερες μάχες η ηγεσία των συνδικάτων παίζει ανασταλτικό ρόλο. Η απόσταση ανάμεσα στο τι θέλουν οι εργαζόμενοι και τι αποφασίζει η ομοσπονδία τους ή ακόμα περισσότερο η ΓΣΕΕ και η ΑΔΕΔΥ συνεχώς διευρύνεται. Γιατί σε περίοδο κρίσης η απόσταση συνδικαλιστικής ηγεσίας και εργατικής βάσης μεγαλώνει αντί να μειώνεται; Τι φταίει;

Σε τέτοιες περιόδους το κύρος της κυρίαρχης τάξης είναι στο ναδίρ οι συνταγές των από πάνω δεν δουλεύουν, η αξιοπιστία τους είναι μηδέν

Δεν υπάρχει κάποια «αντικειμενική» αδυναμία των συνδικάτων να παλέψουν Τα συνδικάτα δεν βρίσκονται σε κρίση ούτε σε διάλυση όπως έχει υποστηρίξει κατά καιρούς η κυρίαρχη τάξη, ή όπως προσπαθούν να μας πείσουν διάφοροι «αναλυτές» του συνδικαλισμού στις εφημερίδες τους. Στην Ελλάδα από την μεταπολίτευση και δω, ιδιαίτερα τα τελευταία 30 χρόνια, η συμμετοχή στα συνδικάτα μεγαλώνει. Μπορεί να έχουν εξαφανιστεί κάποια συνδικάτα λόγω κλεισιμάτων μέσα στις απανωτές οικονομικές υφέσεις από το '73 μέχρι σήμερα, όμως παράλληλα έχουν συνδικαλιστεί δεκάδες χιλιάδες νέοι εργαζόμενοι, ανάμεσά τους ένα μεγάλο κομμάτι γυναικών, που δουλεύουν σε νέους χώρους και κλάδους. Τα συνδικάτα στις τηλεπικοινωνίες, στην κινητή τηλεφωνία, στην ηλεκτρονική επικοινωνία είναι εξελίξεις της τελευταίας 20ετίας. Με την έκρηξη του τουρισμού πολύ περισσότερος κόσμος δουλεύει τώρα πια στην αλυσίδα ταξιδιωτικά γραφεία, ξενοδοχεία, εστιατόρια, διασκέδαση απ'ότι πριν 30 χρόνια. Τότε τα αντίστοιχα συνδικάτα απασχολούσαν ένα μικρό κομμάτι εργαζομένων που δούλευε στην πλειοψηφία του μόνο το καλοκαίρι. Τώρα είναι full-time απασχόληση για ένα μεγάλο κομμάτι.

Οι προκαταλήψεις ότι οι συνδικαλισμένοι είναι μόνο οι εργαζόμενοι στο δημόσιο και στις ΔΕΚΟ, οι μεσήλικες από 40 και άνω και κύρια οι άντρες (όχι οι γυναίκες και οι νέοι) ανήκουν στη σφαίρα της επιστημονικής φαντασίας. Στα σουπερμάρκετ και τα Πολυκαταστήματα που απασχολούν ένα μεγάλο κομμάτι της νέας εργατικής τάξης και κύρια γυναίκες, σχεδόν παντού έχουν δημιουργηθεί σωματεία (Άττικα, Μαρινόπουλος, Πράκτικερ, Νότος, είναι μερικά παραδείγματα). Η έκρηξη νέων τομέων και νέων τεχνολογιών στην επικοινωνία, στη διαφήμιση, στα ΜΜΕ, στην εκπαίδευση, άπλωσαν το συνδικαλισμό σε καινούργιους χώρους. Στα τηλεοπτικά κανάλια και τα ραδιόφωνα που ήταν όλα χωρίς συνδικαλισμό εκτός από την ΕΡΤ, σήμερα παντού δίνονται συνδικαλιστικές μάχες. Στη ΓΣΕΕ και στην ΑΔΕΔΥ ανήκει τώρα μεγαλύτερη δύναμη εργαζομένων απ' ότι πριν 30 χρόνια.

Το πρόβλημα δεν είναι η εργατική βάση, αλλά η ηγεσία, η συνδικαλιστική γραφειοκρατία όπως την χαρακτηρίζει η Ρόζα Λούξεμπουργκ στο «Μαζική απεργία, κόμμα και συνδικάτα». Στις πιο πολλές μάχες η

εργατική τάξη βλέπει την ηγεσία των συνδικάτων να συμβιβάζεται. Στις 19 Μάρτη του 2008, τη μέρα της μεγάλης πανεργατικής για το ασφαλιστικό και το τεράστιο συλλαλητήριο, τα συνδικάτα της ΓΕΝΟΠ-ΔΕΗ και της ΠΟΕ-ΟΤΑ, έκλεισαν τις απεργίες τους. Την απόφαση την πήραν από κοινού όλες οι παρατάξεις ΔΑΚΕ, ΠΑΣΚΕ, Αυτόνομη Παρέμβαση (ΣΥΝ), ΠΑΜΕ. Είναι σαφές ότι η διάκριση δεν είναι απλά αριστερά δεξιά, αλλά κάτι περισσότερο.

Για να χρησιμοποιήσουμε τον χαρακτηρισμό του Μαρξ για τα συνδικάτα, *«τα συνδικάτα παλεύουν ενάντια στα αποτελέσματα της εκμετάλλευσης αντί να συγκρούονται με την ίδια την εκμετάλλευση»*. Αυτός είναι ο αντιφατικός ρόλος των συνδικάτων μέσα στον καπιταλισμό κι αυτό καθρεφτίζεται και στην ηγεσία τους. Στα συνδικάτα δημιουργείται μια γραφειοκρατία που δεν δουλεύει όπως όλοι οι εργάτες, αλλά δίνει τον χρόνο της στο να διαπραγματευτεί με την εργοδοσία για τους μισθούς και τις συνθήκες αυτών που εκπροσωπεί. Αυτός ο μεσολαβητικός ρόλος της συνδικαλιστικής ηγεσίας, οι απολαβές της, που είναι πάνω από του μέσου εργάτη, ο τρόπος ζωής της, επιδρά στην ίδια την πολιτική της και στις αποφάσεις που παίρνει. Η θέση της, ο τρόπος ζωής της επηρεάζουν τις απόψεις και την πολιτική της.

Στη συντηρητικοποίηση των ηγεσιών παίζει ρόλο και η πολιτική συγκυρία. Η ύφεση της δεκαετίας του ’80 και μεγάλου μέρους από το ’90, απομάκρυνε τα πιο μαχητικά κομμάτια των συνδικαλιστών και ανέδειξε τα πιο δεξιά. Στην Ελλάδα το κίνημα των προβληματικών, οι καταλήψεις των εργοστασίων επί κυβέρνησης Ν.Δ., πριν το 1981 και η μάχη με την κυβέρνηση του Αντρέα Παπανδρέου για να κρατηθούν τα εργοστάσια ανοιχτά είχε δημιουργήσει την ΟΒΕΣ (Ομοσπονδία Βιομηχανικών Εργατικών Σωματείων). Στο καταστατικό της η ΟΒΕΣ δεν περιορίζονταν μόνο στα βασικά, αλλά υποστήριζε ότι το μέλλον των εργατών είναι η αυτοδιαχείριση των εργοστασίων. Αυτό το κίνημα χτυπήθηκε μέχρι εξαφάνισης. Τώρα πια η ΟΒΕΣ είναι μια σφραγίδα. Κάποιοι από την ηγεσία της ΟΒΕΣ πήδηξαν στην ηγετική ομάδα του ΠΑΣΟΚ γύρω από τον Σημίτη αρχικά και στη συνέχεια γύρω από τον Γ. Παπανδρέου.

Είναι γνωστές οι επιθέσεις που δέχτηκαν τα μαχητικά κομμάτια του συνδικαλισμού στις αρχές της δεκαετίας του ’90 όταν ο Μητσοτάκης ωρυόταν ενάντια στους «Σταμουλοκολλάδες» αλλά και ο Λαλιώτης υιοθετούσε τις απόψεις ότι «δεν χρειάζονται συνδικαλιστές τύπου Σκάργκιλ».

Πέρα, όμως, από τα χτυπήματα που

Το μαθητικό μπλοκ στο Πανεκπαιδευτικό Συλλαλητήριο της 6 Νοέμρη

δέχτηκε το συνδικαλιστικό κίνημα από την ανεργία και από τις κυβερνητικές επιθέσεις, σε περίοδο οικονομικών δυσκολιών αναδεικνύονται περισσότερο οι αδυναμίες των ηγεσιών. Στην κρίση οι συνδικαλιστικές ηγεσίες έχουν ακόμα μεγαλύτερες δυσκολίες να τραβήξουν μπροστά τις μάχες. Πιέζονται από τα διλήμματα που βάζει η κυρίαρχη τάξη, «τι θα γίνει με την οικονομία», «πού πάει η ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων», «εάν ακριβύνουν τα μεροκάματα τότε οι επιχειρήσεις θα πάνε σε πιο φτηνούς προορισμούς και θα χάσουν όλοι τις δουλειές τους». Το εθνικό συμφέρον και όχι το ταξικό υπερτερεί.

Η αντίδραση της γραφειοκρατίας σ’ αυτές τις πιέσεις είναι να θυμάται τον καταμερισμό εργασίας ανάμεσα στον συνδικαλισμό και στην πολιτική. Να πετάει το μπαλάκι στη σοσιαλδημοκρατία και να υποστηρίζει ότι το ζήτημα είναι η αλλαγή κυβερνητικής πολιτικής και όχι το δυνάμωμα των αγώνων. Είναι ενδεικτικό ότι οι συνδικαλιστές της ΠΑΣΚΕ της Αυτόνομης Παρέμβασης και του ΠΑΜΕ δίνουν περισσότερο χρόνο στο να στηρίζουν την ηγεσία του ΠΑΣΟΚ, του ΣΥΝ και του ΚΚΕ, σε μια άτυπη προεκλογική περίοδο, παρά να σπρώχνουν τις μάχες μπροστά και να τις οργανώνουν.

Δεν είναι η πρώτη φορά που συμβαίνει αυτό. Από την μεταπολίτευση μέχρι σήμερα, ύστερα από κάθε περίοδο με μεγάλα απεργιακά ξεσπάσματα, ακολουθούσε μια περίοδο με ύφεση των αγώνων. Όχι λόγω διάθεσης, αλλά λόγω γραφειοκρατίας. Η έκρηξη του ’74-75 σταμάτησε γιατί οι συνδικαλιστικές ηγεσίες δεν έβλεπαν προοπτική στους αγώνες αλλά στις κάλπες και στην πολιτική αλλαγή που υποσχόταν το ΠΑΣΟΚ. Η μάχη του 1985 για να μην περάσει το πρόγραμμα Παπανδρέου-Σημίτη σήμανε την διάσπαση της ΓΣΕΕ σε κυβερνητική (με τον Σημίτη) και σε αντικυβερνητική (ΠΑΣΟΚ, ΚΚΕ, ΚΚΕ εσ.). Ο συμβιβασμός των δυο αυτών κομματιών μετά από 3 χρόνια και μετά από «υποχρεωτική παραίτηση» του Σημίτη οδήγησε σε αναστολή των αγώνων. Το 1992-93 η ΓΣΕΕ αναγκάστηκε να καλέσει σε απεργία μόνο όταν οι απεργοί της ΕΑΣ είχαν ξεσηκώσει όλους τους εργάτες. Τον Αύγουστο του 1992 κάλεσαν σε απογευματινό συλλαλητήριο στην Ομόνοια όπου έμειναν με το στόμα ανοιχτό όταν ανακάλυψαν ότι χιλιάδες εργαζόμενοι παράτησαν τις διακοπές τους και ήρθαν άρον-άρον στην Αθήνα για να διαδηλώσουν. Αλλά και πάλι εκείνο το κίνημα υποτάχθηκε στις ηγεσίες που περίμεναν λύσεις από τους υπουργούς του ΠΑΣΟΚ.

Το 2001 η ανταρσία της βάσης της ΠΑΣΚΕ, ανάγκασε τη ΓΣΕΕ να μπει μπροστά και να καλέσει την πανεργατική που βούλιαξε την Αθήνα. Αυτή η μάχη ανάγκασε τον Σημίτη να παραιτήσει τον Γιαννίτση. Το επόμενο βήμα του Πολυζωγόπουλου ως προέδρου τότε της ΓΣΕΕ ήταν να συμβιβαστεί με το σχέδιο Ρέππα το καλοκαίρι του 2002. Ο ψεύτικος «ρεαλισμός» έλεγε ότι έτσι θα σώσουν το ΠΑΣΟΚ από την εκλογική ήττα. Στην πράξη, οι συμβιβασμοί έφεραν πιο σίγουρα τη νίκη της ΝΔ.

Ο ρόλος της Αριστεράς

Το εργατικό κίνημα έχει σήμερα να οργανώσει δύσκολες και μεγάλες μάχες για να αποκρούσει την επίθεση. Δεν φτάνει πια μια 24ωρη απεργία, ή μια συμβολική κατάληψη για να αναγκάσει την κυβέρνηση και την εργοδοσία σε υποχώρηση. Οι πιέσεις της κρίσης κάνουν το αντίπαλο στρατόπεδο πιο αδιάλλακτο, ενώ αντίθετα κάνουν τις συνδικαλιστικές ηγεσίες πιο διστακτικές μπροστά στις σκληρές μάχες που απαιτούνται. Όμως μέσα στην μεγαλύτερη επίθεση ανοίγουν και καινούργιες δυνατότητες. Η χρεωκοπία των ιδεών και της πολιτικής της κυρίαρχης τάξης, ανοίγουν τους ορίζοντες και αλλάζουν μαζικά τις ιδέες.

Σε τέτοιες περιόδους το κύρος της κυρίαρχης τάξης είναι στο ναδίρ σε αντίθεση με τη διάθεση και το ηθικό των εργατών που βλέπουν τις τράπεζες να καταρρέουν, τον Μπους να χάνει, τον Γκρήνσπαν να ζητάει συγγνώμη για το πού οδήγησε την οικονομία στις ΗΠΑ και το δίδυμο Σαρκοζί-Μέρκελ να τρέχουν πανικόβλητοι να υπογράψουν συμφωνίες. Είναι η πλήρης αντιστροφή, οι συνταγές των από πάνω δεν δουλεύουν, η αξιοπιστία τους είναι μηδέν.

Το επιχείρημα του Αλογοσκούφη ότι δεν μπορεί να δώσει αυξήσεις γιατί θα παραβεί το Σύμφωνο Σταθερότητας γίνεται γελοιογραφία στις εφημερίδες. Το ίδιο και η δικαιολογία του Χατζηδάκη ότι η ιδιωτικοποίηση της Ολυμπιακής επιβάλλεται από τις αποφάσεις της Κομισιόν. Ποιος μπορεί να πιστέψει και να πειθαρχήσει στις οδηγίες της;

Μέσα σ' αυτό το κενό ξεπηδούν πρωτοβουλίες απ' αυτούς που βλέπουν το μεροκάματο να εξανεμίζεται ή τη δουλειά τους να χάνεται.

Οι εργαζόμενοι σε όλες τις συγκοινωνίες (Μετρό, ΗΣΑΠ, Τραμ, ΟΣΕ, λεωφορεία, τρόλεϋ) συντονίζουν για πρώτη φορά τον αγώνα τους, διεκδικώντας νέα συλλογική σύμβαση και αυξήσεις.

Οι εργαζόμενοι στην ALTEC ακολουθώντας το παράδειγμα της Ζήμενς, προχωρούν σε κατάληψη του εργοστασίου και βάζουν στόχο να συντονιστούν με άλλους χώρους. Συνδικαλιστές από την Ιντρακόμ, τους δήμους, καθώς και από τα νοσοκομεία της περιοχής οργανώνουν τη συμπαράσταση τους στην ALTEC. Για πρώτη φορά μετά από πολλά χρόνια γεννιέται ξανά η δυνατότητα του συντονισμού από τα κάτω των εργατικών χώρων μιας περιοχής. Τέτοιες ευκαιρίες ανοίγουν παντού. Όταν απεργεί ένα νοσοκομείο όπως το Αττικό στη δυτική Αθήνα, αυτό δεν είναι υπόθεση μόνο των νοσοκομείων, αλλά και σωματείων στους δήμους, στα σχολεία και στα εργοστάσια της περιοχής. Το συνδικαλιστικό κίνημα δεν έχει όργανα που να συντονίζονται τα κομμάτια του Εργατικού Κέντρου και μ' αυτά της ΑΔΕΔΥ. Κι όμως αυτός ο συντονισμός είναι στις καλύτερες παραδόσεις του κινήματος και στη μεταπολίτευση στην Ελλάδα, και στη Γαλλία το 1995 και σήμερα ξαναφαίνονται.

Η στήριξη τέτοιων αγώνων είναι βασικό καθήκον της αριστεράς σήμερα, χωρίς δεύτερες σκέψεις, ρεαλισμούς, οικονομία δυνάμεων και αυταπάτες στο ότι η αλλαγή θα έρθει από τις εκλογές.

Οι απεργίες και όχι οι συμβολικές κινητοποιήσεις ενάντια στην ακρίβεια, είναι η απάντηση στον στασιμοπληθωρισμό. Ακόμα και οι πιο συντηρητικές ηγεσίες αναγκάζονται να προκηρύξουν απεργίες όταν εκδηλώνεται η πίεση της βάσης. Επειδή τα συνδικάτα είναι δυνατά, καμιά ηγεσία δεν υπόκειται μόνο στις πιέσεις της κυβέρνησης και της εργοδοσίας. Το ζήτημα είναι να γίνει οργανωμένη η δράση της βάσης. Αυτό έγινε και στην δεκαετία του '70, με τις μεγάλες απεργίες για αυξήσεις, που ανάγκασαν τον Αντρέα Παπανδρέου να καθιερώσει όταν κέρδισε τις εκλογές την ΑΤΑ (Αυτόματη Τιμαριθμική Αναπροσαρμογή. Σήμερα ανοίγει ένας νέος γύρος. Η αρχή έγινε με την απεργία των 6 εβδομάδων των δασκάλων το 2006. Η συνέχεια ήταν η απόφαση της ΟΛΜΕ και της ΔΟΕ να προχωρήσουν σε απεργία διαρκείας από τις αρχές Δεκέμβρη. Φέτος η εφαρμογή αυτής της απόφασης δεν μπλόκαρε στην άρνηση της βάσης να την ψηφίσει στις συνελεύσεις που έγιναν, αλλά στο ότι η ηγεσία της αριστεράς δεν έκανε τίποτα για να οργανώσει την επιτυχία τους.

Παρασκευή 31 Οκτώβρη, οι εργαζόμενοι στο Αττικό Νοσοκομείο, διαδηλώνουν απ'το Υπουργείο Υγείας στη Βουλή

Αυτό επισημαίνει την ανάγκη να ενισχυθεί η οργάνωση του πιο μαχητικού κομματιού μέσα στα συνδικάτα. Μόνο όπου η βάση οργανώθηκε για να παλέψει μόνο τότε ανάγκασε την ηγεσία να ακολουθήσει. Αυτό δεν μπορεί να γίνει χωρίς πολιτική. Πολιτική είναι ο συντονισμός στις μάχες, και υπάρχουν όλα τα ζωντανά παραδείγματα από το ασφαλιστικό. Πολιτική είναι η αλληλεγγύη στους αγώνες. Κι αυτό σηματοδοτεί η δημιουργία επιτροπής με δεκάδες συνδικαλιστές για την στήριξη του αγώνα της Ολυμπιακής και όλων των δημοσίων συγκοινωνιών.

Πολιτική είναι η μάχη ενάντια στον ρατσισμό και τον πόλεμο που δεν περιορίζεται σε ψηφίσματα και συμφωνίες κορυφής, αλλά γίνεται περιεχόμενο δουλειάς και κινητοποίησης των ίδιων των χώρων. Η οργάνωση του πιο μαχητικού κομματιού της βάσης δεν γίνεται μόνο πάνω σε συνδικαλιστικά ζητήματα του χώρου αλλά ανοίγοντας τη βεντάλια πολιτικά: μάχες για αλληλεγγύη με άλλα κομμάτια που αγωνίζονται, για συντονισμό, για αντιρατσιστική και αντιπολεμική δράση.

Εάν σε προηγούμενες περιόδους μπορούσαν οι εργάτες να πιστεύουν ότι χρειάζεται να εμπιστεύονται τα συνδικάτα για τους οικονομικούς τους αγώνες και τα κόμματα για την πολιτική αλλαγή αυτή η διάκριση ανήκει στο παρελθόν. Τα στεγανά ανάμεσα στην οικονομική και πολιτική μάχη σπάνε. Υπάρχει τεράστια δίψα για πολιτική συζήτηση και δράση. Το ποιες ιδέες, ποια πολιτική θα κυριαρχήσει, θα κερδίσει τις ιδέες και τις καρδιές των χιλιάδων νέων και παλιών εργατών που μαζί δίνουν μάχες και αμφισβητούν παλιές προκαταλήψεις και ιδέες, εξαρτάται από τι θα κάνει η αριστερά.

Ο Μαρξ έλεγε ότι «η μόνη διέξοδος από την καπιταλιστική κρίση είναι να τελειώνουμε με τον καπιταλισμό». Κι αυτό μπορεί να γίνει μόνο με τον εργατικό έλεγχο στα μέσα παραγωγής. Μόνο τότε η απόφαση για το πού θα γίνουν επενδύσεις και πώς θα κατανεμηθούν δεν θα εξαρτάται από το τυφλό κυνήγι του κέρδους, αλλά από τις ανάγκες των ανθρώπων. Αυτών που σήμερα στερούνται τα απαραίτητα σε μια κοινωνία αφθονίας.

Η εργατική τάξη έχει ακόμα και στις καθημερινές της μάχες δείξει την ικανότητα που έχει να αποφασίζει πάνω σ' αυτά τα ζητήματα. Στην «επανάσταση των γαρίφαλων» στην Πορτογαλία το 1974 οι εργαζόμενοι στις τράπεζες μπλόκαραν προσωρινά τη δυνατότητα των καπιταλιστών να σηκώσουν τα κεφάλαιά τους και να τα πάνε αλλού. Στην απεργία στη Τράπεζα της Ελλάδος για το ασφαλιστικό, οι τραπεζοϋπάλληλοι έκλεισαν το Χρηματιστήριο, έλεγχαν τα θησαυροφυλάκια, και εξασφάλισαν ότι οι μόνες πληρωμές που θα γίνονταν θα ήταν για τους συνταξιούχους.

Το ζήτημα που ανοίγει είναι εάν η αριστερά θα μπορέσει να οργανώσει και να εκφράσει τη νέα ηγεσία που βγαίνει μέσα από τους αγώνες, όπως κατάφερε να την εκφράσει το ΣΕΚΕ το 1918 ή εάν θα χάσει το τραίνο όπως έγινε πολλές φορές μέσα στα 90 χρόνια από τότε. Το παράδειγμα της δεκαετίας του '30 δεν είναι και τόσο μακρινό. Στην κρίση του '30 τα αριστερά κόμματα κέρδισαν σε αγωνιστικότητα αλλά όχι και στην προοπτική. Ο σεχταρισμός στην αρχή και μετά η συνεργασία με τα αστικά κόμματα, τα λαϊκά μέτωπα, η θεωρία για το «αδύνατο» της σοσιαλιστικής επανάστασης μέχρι κάποιο άλλο «στάδιο», άφησαν ανοιχτό το δρόμο στον φασισμό και στη δικτατορία.

Μπορεί η σημερινή κρίση να μην φτάσει στο μέγεθος του '30, αν και κανείς ακόμα δεν μπορεί να προβλέψει. Αυτό δεν σημαίνει ότι τα καθήκοντα της αριστεράς είναι μικρότερα και στους καθημερινούς αγώνες και στην οργάνωση και στην προοπτική τους.

Γερμανία 1918
Η επανάσταση που σταμάτησε τον πόλεμο

Το Νοέμβρη κλείνουν 90 χρόνια από την ανατροπή του Κάϊζερ. Ο Λέανδρος Μπόλαρης παρουσιάζει την αρχή της πιο κρίσιμης επανάστασης του 20ου αιώνα.

Η Γερμανική Επανάσταση ήταν το πιο κρίσιμο γεγονός του 20ου αιώνα. Ξέσπασε στις αρχές του Νοέμβρη 1918, ένα χρόνο μετά τη νίκη του Οκτώβρη στη Ρωσία. Αυτές οι δυο επαναστάσεις έβαλαν τέρμα στη μεγαλύτερη σφαγή που είχε γνωρίσει μέχρι τότε η ανθρωπότητα, τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο. Οι στρατιώτες κι οι εργάτες που ανέτρεψαν τον Κάϊζερ, τον αυτοκράτορα της Γερμανίας, άρχισαν να οργανώνουν τα δικά τους συμβούλια εργατών και στρατιωτών αντιπροσώπων, όπως ακριβώς είχαν κάνει τα αδέλφια τους στη Ρωσία. Η επανάσταση περνούσε από τη πιο μεγάλη –αλλά και την πιο καθυστερημένη χώρα της Ευρώπης- στην πιο ανεπτυγμένη, κυριολεκτικά στην καρδιά του καπιταλισμού.

Όταν ξέσπασε ο πόλεμος, τον Αύγουστο του 1914, οι επιστρατευμένοι έφευγαν για το μέτωπο τραγουδώντας πατριωτικά εμβατήρια και με εκστατικά πλήθη να τους επευφημούν. Ο πολεμικός ενθουσιασμός άρχισε όμως να εξατμίζεται γρήγορα.

Η αιματοχυσία στα πεδία των μαχών ήταν ο ένας λόγος. Το «Σχέδιο Σλίφεν» του Γενικού Επιτελείου πρόβλεπε ένα πόλεμο λίγων μηνών. Ο διάδοχος του Σλίφεν στο Γενικό Επιτελείο, ο στρατηγός Μόλτκε, ήταν πιο απαισιόδοξος: έθετε ανώτατο όριο τα δυο χρόνια. Όταν πέρασε αυτό το διάστημα, οι γραμμές του μετώπου είχαν παγώσει σε εκατοντάδες χιλιόμετρα χαρακωμάτων με κάθε μάχη να σημαίνει εκατόμβες για μερικές εκατοντάδες μέτρα. Η μάχη του Βερντέν το 1916 για παράδειγμα, κόστισε 240.000 νεκρούς στο γερμανικό στρατό.

Ο άλλος λόγος ήταν οι θυσίες για την εργατική τάξη στα μετόπισθεν. Η οικονομία υποτασσόταν στις ανάγκες του πολέμου. Το αποτέλεσμα ήταν η όξυνση όλων των ταξικών αντιθέσεων στο έπακρο. Ο πόλεμος σήμαινε απόλυτη χειροτέρευση του βιοτικού επιπέδου της εργατικής τάξης. Όλες οι βελτιώσεις κι οι κατακτήσεις που είχε συσσωρεύσει το εργατικό κίνημα στις προηγούμενες δεκαετίες της ειρηνικής ανάπτυξης του καπιταλισμού χάθηκαν μέσα σε μερικούς μήνες.

Το 1916, οι θερμίδες που εξασφάλιζαν τα δελτία τροφίμων για τους εργάτες, έφταναν κατά μέσο τις 1.313, δηλαδή το μισό απ' όσο ήταν απαραίτητο για ένα ενήλικα. Η δυσαρέσκεια άρχισε να φουντώνει. Την Πρωτομαγιά του 1916 περίπου 50.0000 εργάτες στο Βερολίνο κατέβηκαν σε απεργία ενάντια στις επιπτώσεις του πολέμου.

Όμως, το γεγονός που επιτάχυνε αυτή τη διαδικασία ήταν η Ρώσικη Επανάσταση. Τον Φλεβάρη του 1917 οι εργάτες κι οι φαντάροι της Πετρούπολης ανέτρεψαν τον Τσάρο. Ένα από τα βασικά συνθήματα της επανάστασης ήταν η ειρήνη. Αυτό το μήνυμα πέρασε τα χαρακώματα κι έφτασε στις πόλεις και τα εργοστάσια της Γερμανίας.

Τον Απρίλη του 1917 ξέσπασε μια μεγάλη απεργία, με κέντρο τους μεταλλεργάτες στα μεγάλα εργοστάσια του Βερολίνου και της Λειψίας. Στο αποκορύφωμά της, περίπου 300.000 απεργούσαν. Η απεργία ξεκίνησε με οικονομικά αιτήματα –και η ανακοίνωση της κυβέρνησης ότι το ψωμί με το δελτίο περικόπτεται από 1.300 γραμμάρια σε 450, έριξε κι άλλο λάδι στην φωτιά της οργής των εργατών.

Όμως, μέσα σε δυο μέρες οι εργάτες πρόβαλαν και πολιτικά αιτήματα. Μια συνέλευση αντιπροσώπων των απεργών της Λειψίας απαίτησε από την κυβέρνηση να διατυπώσει όρους για ειρήνη χωρίς προσαρτήσεις, να αρθεί η κατάσταση πολιορκίας και η λογοκρισία, να απελευθερωθούν πολιτικοί κρατούμενοι. Ηταν το πρώτο προμήνυμα για τη θύελλα που θα ξεσπούσε σε ενάμισι χρόνο.

Τον Αύγουστο του 1917 ήρθε κι ένα ακόμα. Ο ναύσταθμος του Βιλχεμσχάβεν συνταράχτηκε από μια «απεργία» των ναυτών. Τα πλοία του στόλου ήταν πλωτά εργοστάσια. Ένα μεγάλο ποσοστό των ναυτών ήταν ειδικευμένοι εργάτες με εμπειρία από συνδικαλιστική, σοσιαλιστική δράση. Με πρωτοβουλία κάποιων αγωνιστών ναυτών είχε οργανωθεί ένα ολόκληρο δίκτυο επιτροπών στα πλοία του στόλου. Τον Ιούλη του 1917 τα μέλη του είχαν φτάσει τις 5.000. Η διοίκηση του στόλου αντιμετώπισε με συλλήψεις και εκτελέσεις τη δράση των ναυτών.

Ο Λένιν, έγραψε ότι το παράδειγμά τους ήταν ένα σημείο καμπή για «την ανάπτυξη της παγκόσμιας επανάστασης». Τον επόμενο χρόνο, οι ναύτες του Κίελου θα έπαιρναν τη σκυτάλη, πυροδοτώντας την επανάσταση που γκρέμισε τον Κάιζερ της Γερμανίας.

Αριστερά

Το Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα της Γερμανίας (SPD) ήταν το κόσμημα του διεθνούς σοσιαλιστικού κινήματος, της Δεύτερης Διεθνούς, πριν τον πόλεμο. Με ένα εκατομμύριο μέλη, εκατοντάδες έντυπα, μια τεράστια συνδικαλιστική οργάνωση και πολλά εκατομμύρια ψήφους, ήταν το πρότυπο για όλους τους σοσιαλιστές. Οι βετεράνοι της ηγεσίας του ήταν «μαθητές» και συνεργάτες του Μαρξ και του Ενγκελς.

Αυτό το κόμμα, διακήρυσσε ότι θα κάνει το παν για να κινητοποιήσει τους εργάτες ενάντια στον πόλεμο. Όταν ξέσπασε, όμως, η ηγεσία του στήριξε με όλες της τις δυνάμεις τη «πατρίδα». Παρομοίως, οι ηγεσίες των συνδικάτων υπέγραψαν μια «κοινωνική ειρήνη» με την κυβέρνηση και τους εργοδότες.

Αρχικά, οι επαναστάτες που κράτησαν μια διεθνιστική στάση καταδίκης του πολέμου ήταν μια απομονωμένη μικρή μειοψηφία. Η Ρόζα Λούξεμπουργκ είχε συγκρουστεί με την ηγεσία του SPD τα προηγούμενα χρόνια. Γύρω από αυτήν, τον Καρλ Λήμπνεχκτ, τη Κλάρα Τσέτκιν, συγκεντρώθηκε σταδιακά ο πυρήνας των επαναστατών που θα συγκροτήσουν την Ένωση Σπάρτακος. Ο Καρλ Λήμπνεχκτ ήταν βουλευτής στο Ράϊχσταγκ, τη γερμανική βουλή. Τον Δεκέμβρη του 1914 ήταν ο μοναδικός που ψήφισε ενάντια στις πολεμικές πιστώσεις. Η στάση του και η δήλωσή του ότι «ο κύριος εχθρός είναι μέσα στη ίδια μας τη χώρα» τον έκανε σύμβολο για όλους τους εργάτες και τη νεολαία που στρέφονταν ενάντια στον πόλεμο.

Όμως οι «Σπαρτακιστές» δεν έμειναν μόνοι. Μέσα στην εργατική τάξη και τη βάση της σοσιαλδημοκρατίας άρχισε να φουντώνει το αντιπολεμικό αίσθημα. Η επανάσταση στη Ρωσία έδειχνε το παράδειγμα και λειτουργούσε σαν επιταχυντής αυτών των διεργασιών. Κάτω από αυτή την πίεση διαμορφώθηκε ένα τμήμα της

Αντιπολεμική διαδήλωση την Άνοιξη του 1918 στο Βερολίνο

ηγεσίας του SPD που άρχισε να εκφράζει τις διαφοροποιήσεις του από την επίσημη γραμμή.

Ηταν μια «νομιμόφρων αντιπολίτευση» –καθόλου επαναστατική. Όμως, η ηγεσία του SPD δεν ανεχόταν καμιά διαφοροποίηση. Στα τέλη του 1916 αρχές του 1917 εξαπέλυσε ένα κύμα διαγραφών. Οι διαγραμμένες οργανώσεις και μέλη συγκρότησαν το Πάσχα του 1917 ένα νέο κόμμα, το «Ανεξάρτητο Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα» (USPD).

Στις γραμμές του βρέθηκαν τα πιο διαφορετικά ρεύματα. Είναι χαρακτηριστικό ότι μέλη του έγιναν ο Μπερνστάιν, ο θεωρητικός της ανοιχτά δεξιάς πτέρυγας του κόμματος πριν τον πόλεμο, εναντίον του οποίου είχε γράψει η Λούξεμπουργκ το βιβλίο «Μεταρρύθμιση ή Επανάσταση;». Όμως, η ηγεσία ήταν ένα πράγμα, η βάση άλλο. Στο USPD άρχισαν να συρρέουν όλοι οι εργάτες και οι φαντάροι που ριζοσπαστικοποιούσε ο πόλεμος και η επανάσταση στη Ρωσία. Ηταν ένα νόμιμο κόμμα, με δεκάδες εφημερίδες, 120.000 μέλη τη στιγμή της ίδρυσής του.

Με αυτό το κόμμα είχαν συνδεθεί οι ναύτες του Βιλχεμσχάβεν που έπεσαν θύματα της καταστολής το καλοκαίρι του 1917. Σε αυτό το κόμμα, σε τμήματα της ηγεσίας του για την ακρίβεια, στρέφονταν για πολιτική κάλυψη και συμβουλές οι μαχητικοί εργάτες στα εργοστάσια. Στα μεγάλα εργοστάσια του Βερολίνου και των άλλων πόλεων δρούσε ένα ολόκληρο δίκτυο «επαναστατών αντιπροσώπων» αποτελούμενο από συνδικαλιστές της βάσης μέσα στο επίσημο συνδικάτο. Αυτοί καθοδήγησαν σε μεγάλο βαθμό τις απεργίες του 1917. Οι «Σπαρτακιστές», με επικεφαλής την Λούξεμπουργκ, τον Λήμπνεχτ και τον Λέο Γιόγκισες, επέλεξαν να δράσουν μέσα στις γραμμές αυτού του κόμματος.

Τον Γενάρη του 1918 ένα απεργιακό κύμα ξεκίνησε από τη Βιέννη και έφτασε στο Βερολίνο. Περισσότεροι από 400.000 εργάτες απέργησαν με αιτήματα παρόμοια με του 1917. Η απεργία ηττήθηκε κάτω από το συνδυασμό της κρατικής καταστολής, της υπονόμευσης από τη γραφειοκρατία του SPD και της αναποφασιστικότητας του USPD. Όμως, στις συγκρούσεις που ξέσπαγαν εδώ κι εκεί ανάμεσα στους απεργούς και την αστυνομία ακούγονταν συχνά η διαπίστωση: «σύντροφοι, την άλλη φορά θα είναι ζήτημα των όπλων».

Νοέμβρης

Το φθινόπωρο του 1918 ήταν φανερό στο Γενικό Επιτελείο και τη κυβέρνηση ότι ο πόλεμος ήταν χαμένος. Έψαχναν για μια συμβιβαστική ειρήνη με την Αντάντ. Κομμάτι αυτής της προσπάθειας ήταν ο σχηματισμός μιας κυβέρνησης με τη συμμετοχή υπουργών από το SPD τον Οκτώβρη. Το Βερολίνο ήταν σαν ένα καζάνι έτοιμο να εκραγεί. Οι ηγεσίες των Σπαρτακιστών, των «επαναστατών αντιπροσώπων» και του USPD συζητούσαν σχέδια για απεργία και ένοπλη εξέγερση.

Όμως, η αποφασιστική ώθηση ήρθε από τους ναύτες του Κίελου. Στις 28 Οκτώβρη, το Ναυαρχείο έδωσε εντολή για απόπλου στα σκάφη που στάθμευαν στο Βιλχεμσχάβεν. Οι ναύτες είχαν την υπόνοια ότι τους στέλνουν σε βέβαιο θάνατο σε μια αναμέτρηση με το βρετανικό στόλο για την «τιμή του στόλου». Διαμαρτυρήθηκαν. Πέντε σκάφη στάλθηκαν στο Κίελο. Είχαν μάθει το σκληρό μάθημα του Αυγούστου 1917. Η απλή διαμαρτυρία μπορεί να σήμαινε φυλάκιση και εκτέλεση. Πήγαν πιο μπροστά. Στις 3 Νοέμβρη το πρώτο συμβούλιο ναυτών συγκροτήθηκε σε ένα τορπιλοβόλο. Το παράδειγμα ακολούθησαν και τα άλλα πλοία. Οι εργάτες του λιμανιού κι όλης της πόλης έφτιαξαν το δικό τους συμβούλιο. Η φρουρά πέρασε στο πλευρό τους.

Τον Γενάρη του 1918 ένα απεργιακό κύμα ξεκίνησε από τη Βιέννη και έφτασε στο Βερολίνο. Περισσότεροι από 400.000 εργάτες απέργησαν με αιτήματα παρόμοια με του 1917

Η επανάσταση απλώθηκε κυριολεκτικά σαν τη φωτιά τις επόμενες μέρες από περιοχή σε περιοχή και από πόλη σε πόλη. Στις 9 Νοέμβρη έφτασε στο Βερολίνο. Όταν δόθηκε το σήμα για την Γενική Απεργία, ακόμα και ο μηχανισμός του SPD αναγκάστηκε να προσαρμοστεί. Την επόμενη μέρα, με τη γενική απεργία να έχει παραλύσει τα πάντα, φάλαγγες εργατών άρχισαν να κατεβαίνουν προς το κέντρο.

«Ατέλειωτες πομπές εργατών και στρατιωτών περνούσαν από το δρόμο χωρίς διακοπή...Οι περισσότεροι εργάτες ήταν μεσόκοποι με γκρίζα μαλλιά και γένια στο πρόσωπο...Είχαν τη διαπαιδαγώγηση χρόνων στα συνδικάτα τους και βάδιζαν συνειδητά και πειθαρχημένα. Κάποιοι απ' αυτούς είχαν ντουφέκια κρεμασμένα στον ώμο τους. Οι πάντες είχαν μια κόκκινη κορδέλα στη μπουτονιέρα ή στο στήθος τους. Οι υπεύθυνοι του κάθε τμήματος βάδιζαν στο πλάι του, έχοντας ένα ντουφέκι κρεμασμένο στον ώμο και διακρίνονταν από το κόκκινο περιβραχιόνιό τους...Μεγάλες κόκκινες σημαίες κυμάτιζαν καταμεσής στο πλήθος που βάδιζε.»

Η κυβέρνηση έλπιζε ότι έλεγχε τουλάχιστον τις «ελίτ» μονάδες του στρατού στην πόλη. Διαψεύστηκε οικτρά. Ενας δημοσιογράφος ανέφερε ότι:

«Το σύνταγμα Κάιζερ Αλεξάντερ πέρασε στην επανάσταση: οι στρατιώτες ξεχύθηκαν από τις πύλες του στρατοπέδου και συναδελφώθηκαν με το πλήθος που κραύγαζε απ' έξω. Οι φαντάροι χειρονομούσαν εκφράζοντας έντονα συναισθήματα κι οι κοπέλες τούς αγκάλιαζαν και έβαζαν λουλούδια στις στολές τους. Κάποιοι από το προσωπικό μού ανέφεραν ότι οι φαντάροι ξήλωναν τα διακριτικά και τις χρυσές επωμίδες από τους αξιωματικούς».

Η ηγεσία του SPD μόλις είχε αποδεχτεί το διορισμού του προέδρου του κόμματος, του Εμπερτ, στη θέση του καγκελάριου. Ο Σάιντεμαν, υπουργός της κυβέρνησης, βγήκε στο μπαλκόνι μπροστά στο τεράστιο πλήθος κηρύσσοντας την εγκαθίδρυση της αβασίλευτης Δημοκρατίας.

Λίγες εκατοντάδες μέτρα μακρύτερα, από το μπαλκόνι των ανακτόρων, ο Λήμπνεχτ πρότεινε κάτι πολύ διαφορετικό: *«Η μέρα της Ελευθερίας ξημέρωσε. Ανακηρύσσω την ελεύθερη Σοσιαλιστική*

Δημοκρατία όλων των Γερμανών. Τους απλώνουμε το χέρι και τους καλούμε να ολοκληρώσουν τη παγκόσμια επανάσταση. Όσοι από εσάς θέλετε τη παγκόσμια επανάσταση, σηκώστε το χέρι. Χιλιάδες χέρια υψώθηκαν».

Ο Κάιζερ αναγκάστηκε να εγκαταλείψει κακήν κακώς το Βερολίνο και σύντομα την ίδια τη χώρα. Μέσα σε λίγες μέρες η επανάσταση είχε επικρατήσει απ' άκρου εις άκρο σε ολόκληρη την Γερμανία. Οι στρατηγοί του Γενικού Επιτελείου πίστευαν μέχρι εκείνη τη στιγμή ότι με κάποιο τρόπο θα συνέχιζαν τον πόλεμο, εξασφαλίζοντας με μερικές δεκάδες χιλιάδες νεκρούς μια «αξιοπρεπή συνθήκη». Ομως, παντού, ο κρατικός μηχανισμός παρέπαιε. Οι μονάδες εκλέγανε συμβούλια αντιπροσώπων και ξεκίναγαν το ταξίδι της επιστροφής. Από τη στιγμή που περνούσαν τα σύνορα, η στρατιωτική πειθαρχία κατέρρεε. Η επανάσταση είχε βάλει τέλος στη μεγαλύτερη ανθρωποσφαγή που είχε γνωρίσει μέχρι τότε ο πλανήτης.

Κοινοβούλιο ή εργατικά συμβούλια;

Τα συμβούλια απλώθηκαν σε όλα τα εργοστάσια, σε όλες τις πόλεις, σε όλες τις μονάδες του στρατού. Οι αξιωματικοί ανακάλυπταν ότι καμιά τους διαταγή δεν μπορούσε να εφαρμοστεί αν δεν είχε την έγκριση των αντιπροσώπων των φαντάρων. Το ίδιο ίσχυε και στις πόλεις. Τα συμβούλια οργάνωναν τα ένοπλα τμήματά τους, εξασφάλιζαν τις βασικές ανάγκες του πληθυσμού και έμπαιναν μπροστά να επιβάλλουν τις διεκδικήσεις των εργατών.

Όμως εκτός από λιγοστές εξαιρέσεις, η πλειοψηφία των συμβουλίων αποτελούνταν από μέλη ή υποστηρικτές των κομμάτων που έλεγαν ότι η επανάσταση τέλειωσε με την ανακήρυξη της αβασίλευτης δημοκρατίας. Αυτό έλεγε το SPD και ένα μεγάλο κομμάτι του USPD. Υποστήριζαν ότι ο σοσιαλισμός θα έρθει σταδιακά και με «τάξη» μέσω των νομοθετημάτων της κυβέρνησης. Μιας «καθαρά σοσιαλιστικής κυβέρνησης» όπου συμμετείχαν υπουργοί από τα δυο κόμματα. Είχε μάλιστα υιοθετήσει την ονομασία της επαναστατικής κυβέρνησης της Ρωσίας, «Συμβούλιο των Επιτρόπων του Λαού».

Αυτή η αντίφαση δεν ήταν ανεξήγητη. Επανάσταση σημαίνει *«βίαιη είσοδος των μαζών στο προσκήνιο όπου διαμορφώνονται τα πεπρωμένα τους»* όπως έλεγε ο Τρότσκι. Όμως, σε αυτή την «βίαιη είσοδο» οι άνθρωποι κουβαλάνε μαζί με τις νέες ιδέες που γεννιούνται στη δράση και τις παλιές που λειτουργούνε ως φρένα. Αυτό έγινε και στην Γερμανία εκείνους τους μήνες μετά τον Νοέμβρη. Εκατομμύρια εργάτες και φαντάροι που πριν δεν είχαν σχέση με την πολιτική μπήκαν στο στίβο της επανάστασης. Για σοσιαλιστικά ήξεραν τα μεγάλα κόμματα το SPD και οι πιο έμπειροι το USPD. Ο Λήμπνεχτ είναι αλήθεια είχε τεράστιο κύρος λόγω της ασυμβίβαστης αντιπολεμικής, διεθνιστικής στάσης του. Όμως, δεν μπορούσε να είναι σε κάθε στρατώνα, σε κάθε εκλογή ενός συμβουλίου, σε κάθε εργοστάσιο όπου συζητιόταν η πορεία της επανάστασης.

> **Η Ρόζα Λούξεμπουργκ, επέμενε ότι η νίκη της επανάστασης θα έρθει με το πέρασμα της εξουσίας στα χέρια των εργατικών συμβουλίων**

Τον Νοέμβρη του 1918 οι επαναστάτες του «Σπάρτακου» και άλλων ομάδων –όπως των «αριστερών ριζοσπαστών» της Βρέμης- αποφάσισαν να οργανωθούν σε ένα ξεχωριστό κόμμα. Ένα μήνα μετά έγινε το ιδρυτικό συνέδριο του Κομμουνιστικού Κόμματος της Γερμανίας.

Η Ρόζα Λούξεμπουργκ, επέμενε ότι η νίκη της επανάστασης θα έρθει με το πέρασμα της εξουσίας στα χέρια των εργατικών συμβουλίων. Έγραφε τον Δεκέμβρη του 1918, κοντράροντας την προοπτική που χάραζαν οι ρεφορμιστές:

«Ο σοσιαλισμός δεν μπορεί να δημιουργηθεί με διατάγματα ούτε πρόκειται να δημιουργηθεί με διατάγματα. Ούτε μπορεί να τον καθιερώσει μια κυβέρνηση, όσο σοσιαλιστική κι αν είναι αυτή. Ο σοσιαλισμός πρέπει να πραγματωθεί από τις μάζες, από κάθε προλετάριο. Εκεί που σφυρηλατούνται τα καπιταλιστικά δεσμά, εκεί πρέπει να σπάσουν.... Βρισκόμαστε στη μέση της επανάστασης, και η Εθνοσυνέλευση είναι ένα αντεπαναστατικό οχυρό που υψώνεται ενάντια στο επαναστατικό προλεταριάτο. Ο στόχος μας είναι να καταλάβουμε αυτό το οχυρό εξ εφόδου και να το ισοπεδώσουμε».

Όμως, το Κομμουνιστικό Κόμμα συγκροτήθηκε στη φωτιά της επανάστασης. Μέχρι τότε η «Ένωση Σπάρτακος» ήταν περισσότερο μια χαλαρή ομοσπονδία ομάδων με λίγες χιλιάδες μέλη διασκορπισμένα σε όλη τη χώρα, παρά μια συγκροτημένη οργάνωση με εμπειρία κοινής παρέμβασης στο κίνημα και πολιτικής αποσαφήνισης των θέσεών της. Το νεαρό επαναστατικό κόμμα βρέθηκε άπειρο και απροετοίμαστο μπροστά στην πρώτη μεγάλη δοκιμασία.

Τον Γενάρη, οι υπουργοί του SPD σε συνεργασία με τους στρατηγούς έκαναν μια πρόκληση σε βάρος του κινήματος. Προσπάθησαν να καθαιρέσουν από τη θέση του διοικητή της αστυνομίας του Βερολίνου τον Αϊχορν, έναν αριστερό Ανεξάρτητο σοσιαλιστή. Για την εργατική τάξη και ένα μεγάλο τμήμα των φαντάρων που δυσαναασχετούσαν με το σπάσιμο των υποσχέσεων της «καθαρά σοσιαλιστικής» κυβέρνησης, αυτή ήταν η σταγόνα που ξεχείλισε το ποτήρι.

Στα εργοστάσια τα αφεντικά συνέχιζαν να έχουν το πρώτο λόγο, κάνοντας στην άκρη τα συμβούλια. Το αίτημα για «κοινωνικοποίηση» -κρατικοποίηση- ηχ των ανθρακωρυχείων του Ρουρ πήγαινε από επιτροπή σε επιτροπή. Οι μισθοί έμεναν λαχανιασμένοι πίσω από τον πληθωρισμό. Στα υπουργεία, οι παλιοί γραφειοκράτες έδιναν και έλυναν και οι σοσιαλιστές υπουργοί ήταν διακοσμητικοί. Όχι μόνο αυτό: με την ενεργό συνδρομή της ηγεσίας του SPD αξιωματικοί, μοναρχικοί όλοι τους, συγκροτούσαν «σώματα εθελοντών» τα Frei Korps για τη συντριβή του κινήματος. Ο Νόσκε, υπουργός Αμυνας δήλωνε ξαδιάντροπα ότι είναι «το μαντρόσκυλο της αντεπανάστασης».

Μια μεγάλη απεργία ξεκίνησε με μαζική συμμετοχή. Όμως, οι προκλήσεις της κυβέρνησης οδήγησαν ένα τμήμα των «Σπαρτακιστών» να παρασυρθεί, και να απαντήσει ένοπλα. Εκατοντάδες εργάτες και στρατιώτες κατέλαβαν κυβερνητικά κτίρια και εφημερίδες. Η ένοπλη δράση δεν είχε ούτε σχέδιο, ούτε μαζική υποστήριξη. Εμεινε μια πρόωρη εξέγερση της πρωτοπορίας στο Βερολίνο, περιορισμένη σε μερικά οικοδομικά τετράγωνα, χωρίς σύνδεση με τα εργοστάσια και με τις άλλες πόλεις. Στην πιο κρίσιμη στιγμή, η ηγεσία των «Ανεξάρτητων» που είχε αφήσει να φανεί ότι θα στηρίξει την εξέγερση έκανε πίσω και άρχισε τις διαπραγματεύσεις με την κυβέρνηση.

Αυτό που ακολούθησε τις «Μέρες του Σπάρτακου» ήταν μια άγρια καταστολή με εκατοντάδες εκτελεσμένους. Η Ρόζα Λούξεμπουργκ και ο Καρλ Λήμπνεχτ συνελήφθησαν και δολοφονήθηκαν τα Frei Korps. Λίγες βδομάδες αργότερα την ίδια τύχη είχε κι ο Λέο Γιόγκισες, ο οργανωτικός υπεύθυνος του κόμματος. Μέσα σε λίγες μέρες, οι επαναστάτες έχασαν τους πιο πολύτιμους ηγέτες τους.

Αυτό δεν ήταν το τέλος της Γερμανικής Επανάστασης, όμως. Τα επόμενα χρόνια, μέχρι το 1923, στη Γερμανία εκατοντάδες χιλιάδες –κάποιες στιγμές εκατομμύρια- εργάτες και εργάτριες θα παλέψουν για να κάνουν πράξη την προοπτική που χάραζαν η Λούξεμπουργκ και ο Λήμπνεχτ το 1918.

Τα αποσπάσματα και τα στοιχεία σε αυτό το άρθρο προέρχονται από το βιβλίο του Κρις Χάρμαν «Η χαμένη επανάσταση Γερμανία 1918-1923» που κυκλοφορεί από το Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο και από το αξεπέραστο ιστορικό έργο του Pierre Broué "The German Revolution 1917-1923" Haymarket Books 2006.

Λατινική Αμερική

Ενα βήμα πίσω, δύο βήματα μπροστά;

Ο Νίκος Λούντος δίνει το πανόραμα των εξελίξεων στην Βενεζουέλα και την Βολιβία

Βολιβία 10 Σεπτέμβρη: ο πρόεδρος της χώρας, Εβο Μοράλες ανακοινώνει στον Αμερικάνο πρέσβη ότι είναι ανεπιθύμητος στη χώρα και τον στέλνει πίσω στην Ουάσινγκτον. Βενεζουέλα 12 Σεπτέμβρη: ο πρόεδρος της χώρας Ούγκο Τσάβες απελαύνει τον Αμερικάνο πρέσβη σε ένδειξη συμπαράστασης στη Βολιβία. Ισημερινός 24 Σεπτέμβρη: ο κόσμος υπερψηφίζει το νέο Σύνταγμα με το δημοψήφισμα να δίνει 64% στο Ναι έναντι μόλις 28% στο Οχι. Το νέο Σύνταγμα ανάμεσα σε άλλα δίνει μεγαλύτερες δυνατότητες στην κυβέρνηση να προχωράει σε εθνικοποιήσεις ιδιωτικών εταιρειών, βάζει φρένο στα μεταλλαγμένα τρόφιμα, αναγνωρίζει τις εθνικές μειονότητες της χώρας, νομιμοποιεί το γάμο των ομοφυλόφιλων και το δικαίωμα στην έκτρωση ενώ βάζει μπρος το ξήλωμα μιας σημαντικής αμερικάνικης βάσης.

Τα τρία νέα του Σεπτέμβρη από τις τρεις διαφορετικές χώρες δείχνουν πως η Λατινική Αμερική συνεχίζει να είναι μια "ήπειρος σε εξέγερση", όπως την έχουμε χαρακτηρίσει στις στήλες αυτού του περιοδικού. Δύο αμερικάνοι πρέσβεις λιγότεροι και ένα νέο Σύνταγμα σε προοδευτική και αντιμπεριαλιστική κατεύθυνση είναι αιτίες πανηγυρισμού.

Το ίδιο διάστημα, ωστόσο, θα μπορούσε να διαλέξει κανείς άλλες ειδήσεις: ρατσιστικές συμμορίες με την προστασία των καπιταλιστών και των τηλεοπτικών καναλιών της Βολιβίας ξυλοκοπούν, γδύνουν και σκοτώνουν στη μέση του δρόμου Ινδιάνους υποστηρικτές της κυβέρνησης του Μοράλες. Ο 4ος αμερικάνικος στόλος αναπτύσσεται στην Καραϊβική κάνοντας επίδειξη ισχύος, ενώ αποκαλύπτονται σχέδια δολοφονίας του Τσάβες με εμπλοκή των Αμερικάνων και υποστηρικτών της αντιπολίτευσης.

Χρειάζεται να εξετάσουμε πού πραγματικά βρίσκονται οι συσχετισμοί στη Λατινική Αμερική και ποιες είναι οι δυνάμεις που μπορούν να προχωρήσουν τις εξελίξεις μπροστά.

Βενεζουέλα. "Επιβράδυνση" της επανάστασης;

Στη Βενεζουέλα το καμπανάκι του κινδύνου χτύπησε πέρσι τον Δεκέμβρη, όταν ο Τσάβες έχασε το δημοψήφισμα για το νέο Σύνταγμα. Η ήττα ήταν οριακή 51% - 49% και οι ψήφοι του Οχι δεν ήταν εντυπωσιακά πολλές. Αιτία της ήττας ήταν ότι ο κόσμος που υποστηρίζει τις ριζοσπαστικές μεταρρυθμίσεις δεν πείστηκε να ψηφίσει υπέρ του Συντάγματος που πρότεινε ο Τσάβες, γιατί δεν πίστεψε πως οι αλλαγές στο Σύνταγμα θα έφερναν πραγματικά περισσότερες κατακτήσεις. Το συμπέρασμα που έβγαλε ο Τσάβες μετά την ήττα του ήταν στην αντίθετη κατεύθυνση: δήλωσε ότι η "επανάσταση χρειάζεται να επιβραδυνθεί". Οντως ο Τσάβες είχε δείξει και συνέχισε τους επόμενους μήνες να δείχνει σημάδια ότι εφάρμοζε μια τέτοια επιβράδυνση.

Σε διεθνές επίπεδο είχε προσπαθήσει να παίξει το ρόλο του διαμεσολαβητή μεταξύ της κυβέρνησης της Κολομβίας και των ανταρτών FARC ώστε να απελευθερωθούν όμηροι, ανάμεσά τους και η Ινγκριντ Μπετανκούρ, για την οποία έγινε αργότερα πολύς θόρυβος. Ο Τσάβες κάλεσε μάλιστα τους αντάρτες να καταθέσουν τα όπλα για να βρεθεί λύση. Παράλληλα ενώ πέρσι το Νοέμβρη είχε προηγηθεί το περίφημο επεισόδιο σύγκρουσης με το βασιλιά της Ισπανίας ο οποίος είχε πει στον Τσάβες "να το βουλώσει", ο Τσάβες αφιέρωσε μεγάλο μέρος της εξωτερικής του δραστηριότητας το 2008 για να αποκαταστήσει τις σχέσεις με την ισπανική κυβέρνηση.

Στα εσωτερικά της Βενεζουέλας μετά την ήττα στο δημοψήφισμα, εγγυήθηκε να αντιμετωπιστούν ήπια αρκετοί από αυτούς που είχαν συμμετάσχει στα πραξικοπήματα εναντίον του, άπλωσε το χέρι προς την αστική τάξη της χώρας και υποσχέθηκε πως θα αντιμετώπιζε με περισσότερο ενδιαφέρον προβλήματα όπως η εγκληματικότητα. Το κυριότερο ήταν ότι αρνήθηκε με επιμονή να ανταποκριθεί σε αιτήματα εργατών που ζητούσαν εθνικοποίηση των εργοστασίων τους, στα οποία πολλές φορές είχαν προχωρήσει σε κατάληψη. Εδινε στήριξη στον υπουργό Εργασίας του, Χοσέ Ραμόν Ριβέρο, την ώρα που αυτός έστελνε την αστυνομία και την Εθνοφρουρά σε βάρος των κατειλημμένων εργοστασίων. Τον Ιούνη κάλεσε τους καπιταλιστές της Βενεζουέλας σε σύσκεψη, ζητώντας τους τη στήριξη και τη βοήθειά τους, και καλώντας τους να κάνουν περισσότερες επενδύσεις.

Η νίκη που τάραξε τα νερά ανήκει στους εργάτες της σιδηρουργίας Σιδόρ και ήρθε στις 9 Απρίλη, όταν ο Τσάβες ανακοίνωσε επιτέλους την εθνικοποίηση της εταιρείας

Οσο όμως και να ήταν στόχος του Τσάβες η επιβράδυνση, τα πράγματα δεν πήγαν καθόλου αργά και σε κρίσιμα ζητήματα αναγκάστηκε και ο ίδιος να αλλάξει στάση. Οι παράγοντες που επιτάχυναν τις εξελίξεις είναι δύο: πρώτον, η εργατική τάξη στη Βενεζουέλα δεν έδειξε καμία διάθεση για "επιβράδυνση" και συμβιβασμούς. Αντίθετα προχώρησε σε μάχες από τις οποίες βγήκε σημαντικά κερδισμένη. Δεύτερο, οι ασφυκτικές πιέσεις των ιμπεριαλιστών δεν άφησαν χώρο για μανούβρες στην κυβέρνηση της Βενεζουέλας.

Ξεκινώντας από το δεύτερο, ας θυμηθούμε πως τον περασμένο Μάρτη λίγο έλειψε να ξεσπάσει ένας πόλεμος στη Λατινική Αμερική. Στρατεύματα της Κολομβίας εισέβαλαν στο έδαφος του Ισημερινού όπου και δολοφόνησαν μία ομάδα ανταρτών του FARC (του αριστερού αντάρτικου που πολεμάει εδώ και δεκαετίες την κολομβιανή κυβέρνηση), ανάμεσά τους και ηγετικό στέλεχος που συμμετείχε στις διαπραγματεύσεις για τους ομήρους. Σε συμπαράσταση προς τον Ισημερινό, η Βενεζουέλα διέκοψε σχέσεις με την Κολομβία και έστειλε στρατό στα σύνορα Ισημερινού-Κολομβίας. Ο Τσάβες αποκάλεσε την Κολομβία "το Ισραήλ της Λατινικής Αμερικής", ένας χαρακτηρισμός δίκαιος και με το παραπάνω για μια χώρα που δέχεται πάνω από 700 εκατομμύρια δολάρια το χρόνο από τις ΗΠΑ για να εξοπλίζει το στρατό και την αστυνομία της, για να σκοτώνει αντάρτες και να "εκκαθαρίζει" χωριά και όπου κάθε

λίγες μέρες δολοφονούνται συνδικαλιστές από μισθοφόρους εταιρειών όπως η Κόκα Κόλα. Η πολεμική ένταση έκανε τις σκέψεις για οποιαδήποτε συνεννόηση με την Κολομβία να πάνε περίπατο.

Ας έρθουμε όμως στον βασικό παράγοντα που άλλαξε το ρυθμό στη Βενεζουέλα: τη δράση της εργατικής τάξης. Η νίκη που τάραξε τα νερά ανήκει στους εργάτες της σιδηρουργίας Σιδόρ και ήρθε στις 9 Απρίλη, όταν ο Τσάβες ανακοίνωσε επιτέλους την εθνικοποίηση της εταιρείας. Οι εργάτες πάλευαν για την εθνικοποίηση της εταιρείας κόντρα στα αφεντικά για 15 ολόκληρους μήνες. Τους τελευταίους τρεις μήνες η μάχη είχε κορυφωθεί με την κατάληψη του εργοστασίου. Το αίτημα της εθνικοποίησης είχε προκύψει καθώς τα αφεντικά της εταιρείας αρνούνταν να κάνουν αυξήσεις, προχωρούσαν συνεχώς σε απολύσεις και μετέτρεπαν όλο και περισσότερους εργαζόμενους σε συμβασιούχους μοιράζοντας τη δουλειά σε υπεργολάβους. Η εταιρεία ήταν εξάλλου κρατική μέχρι το 1997 όταν ιδιωτικοποιήθηκε. Η άποψη του συνδικάτου ήταν πως η Σιδόρ, η μεγαλύτερη σιδηρουργία της χώρας με 14 χιλιάδες εργάτες μπορεί να γίνει βασική ατμομηχανή για την ανάπτυξη της χώρας και για να ξεπεραστεί η φτώχεια, ιδιαίτερα αν αναλάβει μια μαζική επέκταση των σιδηροδρομικών γραμμών σε όλη τη Βενεζουέλα.

Ο υπουργός εργασίας του Τσάβες, ο Χοσέ Ραμόν Ριβέρο, τάχθηκε με τη μεριά των αφεντικών. Προσπάθησε να καταστείλει την κατάληψη με την Εθνοφρουρά, ενώ οι εργάτες δέχονταν και την επίθεση συμμοριών πληρωμένων από την εργοδοσία. Την ίδια ώρα ο Ριβέρο συναντιόταν με τα αφεντικά για να δοθεί λύση μακριά από τον έλεγχο των εργατών. Το "πρόβλημα" με τη Σιδόρ δεν ήταν απλώς ένας μεμονωμένος υπουργός. Η εταιρεία που έλεγχε τη Σιδόρ είχε μεγάλο ποσοστό κεφαλαίων από την Αργεντινή. Ο Τσάβες δεν είχε διάθεση να έρθει σε σύγκρουση με την κεντροαριστερή κυβέρνηση της Κίρτσνερ. Οι εργάτες στο μεταξύ, χρειάστηκε να αντιμετωπίσουν ακόμη και τον αποκλεισμό από τα τρόφιμα, κλεισμένοι μέσα στο κατειλημμένο εργοστάσιο. Ομως όχι μόνο άντεξαν αλλά κατάφεραν να ξεσηκώσουν ένα κύμα συμπαράστασης.

Οταν τα πιο δυνατά κομμάτια της εργατικής συνομοσπονδίας UNT έριξαν το βάρος τους υπέρ της κατάληψης και άλλα εργοστάσια άρχισαν να κάνουν κινητοποιήσεις αλληλεγγύης, ο Τσάβες παρενέβη ανακοινώνοντας την εθνικοποίηση. Νίκη δεν ήταν μόνο η εθνικοποίηση αλλά ότι ο υπουργός Ριβέρο πήγε σπίτι του και τη θέση του πήρε ο Ρομπέρτο Ερνάντες, ο οποίος μετά από πολλά χρόνια στην ηγεσία του Κομμουνιστικού Κόμματος είχε

Εκατοντάδες χιλιάδες εργάτες, αγρότες, Ινδιάνοι, πλημμύρισαν τους δρόμους της Λαπάζ, στις 20 Οκτώβρη.

περάσει στο νέο κόμμα που ίδρυσε ο Τσάβες το PSUV. Η νίκη στη Σιδόρ γιορτάστηκε με διαδηλώσεις και πανηγυρισμούς από τα πιο πρωτοπόρα κομμάτια της εργατικής τάξης στη Βενεζουέλα. Λίγες μέρες αργότερα, οι συμβασιούχοι άρχισαν να ξαναγίνονται μόνιμοι και οι συμβάσεις που υπογράφτηκαν δικαίωναν πολλά από τα αιτήματα του αγώνα. Η Σιδόρ έγινε αφορμή για ντόμινο εξελίξεων. Πολλά κομμάτια της εργατικής τάξης κέρδισαν την αυτοπεποίθηση για να συνεχίσουν μάχες και καταλήψεις, όπως για παράδειγμα οι εργαζόμενοι στο δημόσιο και οι απολυμένοι της Κόκα-Κόλα. Επίσης μαζί με τον Ριβέρο ηττήθηκαν και τα σχέδια για διάσπαση της εργατικής συνομοσπονδίας UNT, μια συνομοσπονδία που είχε προκύψει μέσα από τους αγώνες στο χώρο του πετρελαίου και κατάφερε να διαλύσει την προηγούμενη εργοδοτική συνομοσπονδία. Στις πρόσφατες εκλογές της UNT οι διασπαστές απομονώθηκαν ενώ και στην 1η Σύνοδο εργατών του νέου κόμματος PSUV, οι συνδικαλιστές που στηρίζουν τους μαχητικούς αγώνες και τις καταλήψεις κατάφεραν να έχουν ισχυρή παρουσία.

Βολιβία. Τα εγκλήματα της αντεπανάστασης.

Στη Βολιβία η κατάσταση είναι ακόμη πιο εκρηκτική. Η ελίτ της χώρας, γαιοκτήμονες, καπιταλιστές μαζί με τις δυνάμεις της δεξιάς προσπάθησαν τους τελευταίους μήνες να περάσουν σε μια άγρια αντεπίθεση. Από το 2000 η δεξιά βρίσκεται σε άμυνα: ηττήθηκαν το 2000 στο λεγόμενο πόλεμο του νερού, στην τρίτη μεγαλύτερη πόλη της χώρας, την Κοτσαμπάμπα, όταν έχασαν τη μάχη για την ιδιωτικοποίηση του νερού. Ηττήθηκαν το 2003 στην εξέγερση του Ελ Άλτο που ξεκίνησε για το φυσικό αέριο και έφτασε το Γενάρη 2005 στην εκλογή του Εβο Μοράλες στην προεδρία της χώρας. Το νέο σύνταγμα που ψηφίστηκε μετά την άνοδο του Μοράλες στην εξουσία ήταν ένα χτύπημα στα πολιτικά και οικονομικά προνόμια της άρχουσας τάξης, με βασικό όπλο την εθνικοποίηση του φυσικού αερίου. Τα κοιτάσματα υδρογονανθράκων της Βολιβίας είναι τα δεύτερα μεγαλύτερα της Λατινικής Αμερικής μετά της Βενεζουέλα. Με την εθνικοποίηση αυτών των πόρων, η κυβέρνηση Μοράλες σκοπεύει να στηρίξει τη αναδιανομή του πλούτου προς την εργατική τάξη και το φτωχότερο πληθυσμό.

Η αντίσταση των πλούσιων πήρε τη μορφή της μάχης για την αυτονομία. Οι πιο πλούσιες περιοχές: το Πάντο, το Μπένι, τα ανατολικά της Σάντα Κρους και η Ταρίχα, οι οποίες ονομάζονται όλες μαζί "Μισοφέγγαρο" από το σχήμα που διαμορφώνουν στο χάρτη της χώρας διακήρυξαν ότι θα αρνηθούν να εφαρμόσουν τις μεταρρυθμίσεις του Μοράλες και ξεκίνησαν προπαγάνδα για την αυτονόμηση των επαρχιών τους. Στο πλευρό τους είχαν την αμερικάνικη πρεσβεία που έκανε το παν για να διαφημίσει τα "δίκαια" αιτήματα των πλούσιων, αλλά και όλα τα μεγάλα ΜΜΕ της χώρας που μπήκαν στην εκστρατεία υπέρ της απόσχισης. Στόχος τους δεν είναι φυσικά η απόσχιση καθαυτή, αλλά η αποσταθεροποίηση της κυβέρνησης Μοράλες. Στην επαρχία Ταρίχα μόνο, παράγεται το 82% του φυσικού αερίου της χώρας. Χωρίς πρόσβαση σε αυτόν τον πλούτο, η οικονομία της χώρας θα κατέρρεε.

Ωστόσο, ο Μοράλες, με το που ξεκίνησαν αυτές οι προκλήσεις, κινήθηκε προς το συμβιβασμό και τον διάλογο με την

άρχουσα τάξη. Προσπαθήσε επί μήνες να βρει κοινά σημεία, ώστε να αποφύγει την κατά μέτωπο σύγκρουση. Αντί να καταστείλει το "αντάρτικο" των πλούσιων, άρχισε να καταστέλλει την αντίσταση των φτωχών. Τα στρώματα που υποστηρίζουν την κυβέρνηση απέναντι στους αυτονομιστές βγήκαν σε κινητοποιήσεις για να υπερασπίσουν τον εαυτό τους και τις κατακτήσεις του νέου Συντάγματος. Βγήκαν σε αγώνες με τον τρόπο που ξέρουν πως νικάνε, όπως νίκησαν το 2000, το 2003 και το 2005: με απεργίες και αποκλεισμούς δρόμων. Δέχτηκαν τις επικρίσεις και την επίθεση από την αστυνομία της ίδιας της κυβέρνησης. Το Μάη οι πλούσιοι προχώρησαν ένα βήμα ακόμη, οργάνωσαν παράνομα δημοψηφίσματα στις περιοχές τους, στα οποία παρουσίασαν συντριπτικά αποτελέσματα υπέρ της απόσχισης. Δεν ήταν μόνο το γεγονός πως όλα τα ΜΜΕ προπαγάνδιζαν μόνο την άποψη των πλούσιων. Οι γειτονιές των φτωχών και των Ινδιάνων δέχτηκαν επιθέσεις από παραστρατιωτικές ομάδες της "λευκής" πλούσιας νεολαίας. Σχεδόν 50% των εγγεγραμμένων έφτασαν να ψηφίσουν στο Πάντο, ούτε 35% δεν έφτασαν στις κάλπες στο Μπένι.

Η ρατσιστική βία κλιμακώθηκε το επόμενο διάστημα. Το μίσος ενάντια στους φτωχούς και ενάντια στην κυβέρνηση του Μοράλες πηγαίνει χέρι-χέρι με το ρατσισμό ενάντια στους Ινδιάνους: η Βολιβία είναι χώρα της Λατινικής Αμερικής με ένα από τα μεγαλύτερα ποσοστά ιθαγενών: 62% του πληθυσμού. Η άρχουσα τάξη - γαιοκτήμονες και καπιταλιστές- είναι κατά κανόνα λευκοί. Η καμπάνια για την αυτονομία των πλούσιων περιοχών γινόταν πλέον "ενάντια στην κυβέρνηση των Ινδιάνων και των χωρικών".

Ο Μοράλες προχώρησε σε δημοψήφισμα σε όλη τη χώρα στις 10 Αυγούστου ζητώντας ψήφο εμπιστοσύνης. Η απάντηση ήταν συντριπτική: 67% υπέρ του Μοράλες. Στο υψίπεδο του Αλτιπλάνο, στις πιο φτωχές περιοχές της χώρας, το Ναι έφτασε το 85%. Οι πλούσιοι πλέον περνούσαν σε απελευθέρωση των πιο βρόμικων δυνάμεων. Φασιστικές οργανώσεις όπως η Union Jovenes de Cruz άρχισαν να οργανώνουν ένοπλες επιθέσεις στις φτωχογειτονιές και στις κοινότητες των Ινδιάνων που βρίσκονται μέσα στα όρια των πλούσιων επαρχιών. Στη σφαγή του Πάντο, στις 11 Σεπτέμβρη, πάνω από 30 φτωχοί αγρότες σφαγιάστηκαν εν ψυχρώ στη μέση του δρόμου από τις συμμορίες της πλούσιας νεολαίας, ενώ ακόμη αγνοούνται δεκάδες άλλοι αγρότες. Οι δολοφόνοι δεν πτοούνταν ακόμη και όταν τους κατέγραφαν οι κάμερες: δήλωναν υπερήφανοι που υπερασπίζουν το χρώμα του δέρματός τους απέναντι στους Ινδιάνους που θέλουν να τους πάρουν τη γη, τις περιουσίες και το φυσικό αέριο.

Ολους τους μήνες που είχαν προηγηθεί και ενώ ο Μοράλες προσπαθούσε να κάτσει στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων με αυτά τα αποβράσματα, οι ίδιοι προχωρούσαν σε δημιουργία δικής τους αστυνομίας και δικού τους στρατού, ανεξάρτητου από τον έλεγχο της κεντρικής κυβέρνησης. Οι φτωχοί του Μισοφέγγαρου καλούσαν την κυβέρνηση να τους υποστηρίξει στον αγώνα τους, αλλά δεν έβρισκαν κατανόηση. Τώρα αυτό το αίτημα έχει φτάσει στο απροχώρητο. Οι εικόνες από τη σφαγή στο Πάντο έφτασαν σε όλους τους καταπιεσμένους της Βολιβίας και προκάλεσαν οργή ενάντια στους πλούσιους.

Στις 15 Σεπτέμβρη η ανακοίνωση των κατοίκων της κοινότητας Τσικιτάνο λέει πως *"φτάσαμε στα όρια της ανοχής μας και το αίσθημα επιβίωσης μας μαζί με την οργή μας θα ξανακφραστεί. Θα παλέψουμε σκληρά για τη Γη μας, την Αξιοπρέπειά μας και την Αυτονομία των Ιθαγενών μας κοινοτήτων"*. Απόφασισαν *"να υπερασπίσουμε τα αποτελέσματα της διαδικασίας του νέου Συντάγματος, μέσα στην οποία περιλαμβάνονται τα ιστορικά μας δίκαια [...] Ποτέ ξανά δεν θα γίνουμε σκλάβοι ούτε υπηρέτες των ολιγαρχών και των γαιοκτημόνων της Σάντα Κρους"*. Ενώ προειδοποιούν τις Αρχές της περιοχής ότι *"οι ιθαγενείς κοινότητες που είναι ήδη χαρακτηρισμένες ως τέτοιες δεν θα αγγιχθούν, δεν θα αλλάξουν και θα υποστούν καμιά εξωτερική εξουσία"*.

Το κρίσιμο ζήτημα είναι αν η εργατική τάξη και όλοι οι καταπιεσμένοι στην Ανατολική Βολιβία θα πάρουν τα πράγματα στα χέρια τους για να βάλουν στη θέση τους τους πλούσιους πραξικοπηματίες

Η διακήρυξη των Κοινωνικών Οργανώσεων της Ανατολικής Βολιβίας στις 17 Σεπτέμβρη απαιτεί *"από το Κοινοβούλιο και την Εθνική Κυβέρνηση να μην ακουμπήσει το νέο Σύνταγμα που εγκρίθηκε στο Ορούρο στις 9 Δεκέμβρη του 2007, ιδιαίτερα όσον αφορά τις αυτονομίες, μιας και εκεί εδράζονται τα βασικά αιτήματα πάνω από 25 χρόνων αγώνα. Ντροπιασμένοι και κυνηγημένοι, εμείς, και οι αδελφοί και οι αδελφές μας που έπεσαν στη μάχη, ξεσηκωνόμαστε, διαδηλώνουμε και πεθαίνουμε για την απελευθέρωσή μας και την απελευθέρωση ολόκληρου του βολιβιανού λαού"*. Ενα επείγον μήνυμα από τη Συντονιστική Επιτροπή των Ιθαγενών της Σάντα Κρους λέει: *"Αυτοί που επιτέθηκαν στα γραφεία μας στάλθηκαν από τους κερδοσκόπους της γης, τους μεγάλους γαιοκτήμονες και όλους αυτούς που υποδουλώνουν τους ιθαγενείς αδελφούς και αδελφές μας, και από το Νομάρχη, το Δήμαρχο και τις πολιτικές επιτροπές που αντιτάσσονται στο ιστορικό μας αίτημα που εντάχθηκε στο Νέο Σύνταγμα για αυτονομία των ιθαγενών κοινοτήτων"*.

Μετά τις προκλήσεις των "αυτονομιστών" της Βολιβίας οργανώθηκε με πρωτοβουλία της χιλιανής προέδρου Μπατσελέτ σύνοδος της Ενωσης Κρατών της Νότιας Αμερικής που στήριξε τον Μοράλες. Είναι αυτή η λύση; Οι κεντροαριστερές κυβερνήσεις σαν της Μπατσελέτ, της Κίρτσνερ και του Λούλα στη Βραζιλία που παρουσιάζονται ως φίλοι του Μοράλες είναι αυτές που πιέζουν τον Τσάβες και τον Μοράλες να διατηρήσουν ανοιχτές τις αγορές τους και να μην προχωράνε σε εθνικοποιήσεις.

Διλήμματα Στρατηγικής

Η αντιμετώπιση που λέει ότι χρειάζονται και τα δύο: δηλαδή και κίνημα αλλά και "λατινοαμερικάνικη ενότητα" από τα κάτω δεν είναι εφικτή. Οι εθνικοποιήσεις στις οποίες προχωράει ο Τσάβες γίνονται με αποζημίωση προς τα παλιά αφεντικά που πολλές φορές προέρχονται από γειτονικές χώρες, όπως στην περίπτωση της Σιδόρ. Η κυβέρνηση του Τσάβες εφάρμοσε αυτήν την τακτική χρησιμοποιώντας τα μεγάλα έσοδα που έχει από την άνοδο της τιμής του πετρελαίου, αλλά και από δανεισμό. Οπως σχολιάζει ο Economist *"Οι τραπεζίτες τα έχουν καταφέρει μια χαρά στη διάρκεια της 'μπολιβαριανής επανάστασης' του κυρίου Τσάβες. Εχουν βγάλει κέρδη παίζοντας με τους περιορισμούς στο συνάλλαγμα και από την επιμονή της κυβέρνησης να δανείζεται (παρά τα έσοδα ρεκόρ από το πετρέλαιο)."* Κανείς δεν ξέρει για πόσο ακόμη θα έχει αυτή τη δυνατότητα ο Τσάβες, ενώ σίγουρα με αυτόν τον τρόπο δεν δίνει κανένα παράδειγμα στους εργάτες των υπόλοιπων χωρών για το πώς να τα βάλουν με τα δικά τους αφεντικά. Η πτώση των παγκόσμιων τιμών του πετρελαίου μπορεί ανά πάσα στιγμή να οδηγήσει τμήματα της άρχουσας τάξης της Βενεζουέλας να πιέσουν τον Τσάβες για μεγαλύτερες επιθέσεις στην εργατική τάξη, ή ακόμη και να σπάσουν από την "μπολιβαριανή συμμαχία". Το εργατικό κίνημα χρειάζεται να είναι δυνατό και να στηρίζεται στις δικές του δυνάμεις για να αντιμετωπίσει αυτές τις προκλήσεις.

Στο επίπεδο της οικονομικής ενότητας

Λαπάζ, Βολιβία, 20 Οκτώβρη.

της Λατινικής Αμερικής, ο Τσάβες δεν έχει πείσει ούτε τον Κορρέα του Ισημερινού να συμμετάσχει στην ALBA (Μπολιβαριανή Εναλλακτική Λύση για τους Λαούς της Αμερικής μας), μια προσπάθεια οικονομικής συνεργασίας μεταξύ Βενεζουέλας, Βολιβίας, Κούβας, Νικαράγουας, Ονδούρας και του μικρού νησιού της Ντομίνικα. Σε εξίσου αδιέξοδη κατεύθυνση βρίσκονται οι στρατιωτικές συνεργασίες με τη Ρωσία. Μπορεί η παρουσία ρώσικων πολεμικών πλοίων στην Καραϊβική να φανερώνει την υποχώρηση του κύρους της αμερικάνικης υπερδύναμης, αλλά δεν αποτελεί καμιά εγγύηση για να ξεπεράσουν τη φτώχεια και την καταπίεση οι λαοί της περιοχής.

Το κρίσιμο ζήτημα είναι αν η εργατική τάξη και όλοι οι καταπιεσμένοι στην Ανατολική Βολιβία θα πάρουν τα πράγματα στα χέρια τους για να βάλουν στη θέση τους τους πλούσιους πραξικοπηματίες. Χρειάζεται να κινηθούν οι ίδιοι και να μην περιμένουν την κυβέρνηση του Μοράλες. Αυτό είναι το συμπέρασμα-κλειδί που βγαίνει από την εμπειρία και της Βολιβίας και της Βενεζουέλας: όταν οι από κάτω κινούνται και παλεύουν καταφέρνουν να παρασύρουν και τις κυβερνήσεις και να φέρουν επιτυχίες. Οσο τα πράγματα μένουν ακίνητα, οι συμβιβασμοί του Μοράλες και του Τσάβες αντί να φέρουν "σταθεροποίηση" ανοίγουν την όρεξη στην αντεπανάσταση.

Η εμπειρία της Σιδόρ στη Βενεζουέλα δείχνει το δρόμο συνολικά για την εργατική τάξη. Η κατάληψη του εργοστασίου έφερε την εθνικοποίηση, όχι η βουβή σύμπλευση με τον Τσάβες. Τον ίδιο δρόμο χρειάζεται να ακολουθήσει και ο κόσμος που παλεύει στη Βολιβία. Ειδάλλως, ακόμη και οι θετικές κινήσεις των αριστερών κυβερνήσεων έχουν πολύ στενό ορίζοντα. Το ξεμπλοκάρισμα της κατάστασης περνάει από το αν το παράδειγμα της Σιδόρ θα περάσει σε όλη την εργατική τάξη με απαίτηση να εθνικοποιηθούν όλοι οι σημαντικοί τομείς της οικονομίας με πρώτες τις τράπεζες, χωρίς καμία αποζημίωση.

Το ίδιο ισχύει για τη Βολιβία. Θα γίνει απαλλοτρίωση όλων των εφημερίδων και των καναλιών που σπέρνουν ρατσιστικό δηλητήριο; Θα καταληφθούν τα χωράφια των γαιοκτημόνων ώστε να γίνει γνήσιος αναδασμός; Θα επιβληθεί εργατικός έλεγχος στα κοιτάσματα και στα εργοστάσια του φυσικού αερίου; Για να γίνει κάτι τέτοιο χρειάζεται οργάνωση, εξοπλισμός των απλών ανθρώπων και αφοπλισμός των ρατσιστικών ομάδων, όχι συμβιβασμός και διαπραγματεύσεις. Για τους εργάτες και τους φτωχούς της Βολιβίας το δίλημμα "Σοσιαλισμός ή Θάνατος" δεν έχει μεταφορική σημασία.

Οι κυβερνήσεις της Βολιβίας και της Βενεζουέλας είναι οι πιο αριστερές κυβερνήσεις σε ολόκληρο τον πλανήτη. Γι' αυτό τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν προσπαθώντας να ισορροπήσουν ανάμεσα στις διακηρύξεις τους για το "Σοσιαλισμό του 21ου αιώνα" και στη διατήρηση του καπιταλιστικού συστήματος είναι δίδαγμα για την αριστερά σε όλο τον πλανήτη, ιδιαίτερα για την αριστερά που έχει την αυταπάτη ότι μπορεί να βελτιώσει τον καπιταλισμό συμμετέχοντας σε κυβερνήσεις. Η δύναμη της αλλαγής παραμένει στο κίνημα που έφερε αυτές τις κυβερνήσεις στην εξουσία, ένα κίνημα που χρειάζεται να παραμένει δυνατό ώστε να μπορέσει να ξεπεράσει ακόμη και τις κυβερνήσεις που θεωρεί δικές του.

---

1. βλ. άρθρο του Stalin Perez Borges, "1er Encuentro Nacional de trabajadores del PSUV", στο νέο τεύχος του περιοδικού Marea Socialista, τ. 13, Οκτώβρης 2008 (http://marea-socialista.com/archivos/documentos/Marea13.pdf) (ισπανικά)

2. Τα αποσπάσματα των ανακοινώσεων προέρχονται από το άρθρο "Racismo, dominacion y revolucion en Bolivia" του Adolfo Gilly στην εφημερίδα La Jornada του Μεξικού, 22/9/2008. Μπορεί να βρεθεί εδώ http://www.cedib.org/bp/B8/analisis4.pdf (ισπανικά)

3. "The Autocrat of Caracas", Economist 7 Αυγούστου 2008, (http://www.economist.com/displaystory.cfm?story_id=11885670). Αντίστοιχο άρθρο είχαν και οι Financial Times στις 16 Αυγούστου με τον προκλητικό τίτλο "Οι τραπεζίτες πλουτίζουν από την επανάσταση του Τσάβες". (http://www.ft.com/cms/s/2/308b81da-2d42-11db-851d-0000779e2340.html)

Βιβλιοκριτική

Στρατός και καπιταλισμός

Αχμετ Ινσέλ – Αλί Μπαϊράμογλου

Ο Τούρκικος Στρατός. Ενα πολιτικό κόμμα, μια κοινωνική τάξη

Τιμή 25 ευρώ
405 σελίδες
Εκδόσεις Βιβλιόραμα

Το βιβλίο "Ο Τουρκικός Στρατός. Ενα πολιτικό κόμμα, μια κοινωνική τάξη" είναι μία σημαντική προσθήκη στην, ούτως ή άλλως, μικρή βιβλιογραφία που υπάρχει στα ελληνικά σχετικά με την σύγχρονη Τουρκία. Το βιβλίο αποτελείται από δεκαπέντε άρθρα και τρία εισαγωγικά κείμενα και είναι γραμμένο από δεκατρείς σημαντικούς Τούρκους πολιτικούς επιστήμονες. Παρότι τα άρθρα εξετάζουν με επιστημονική αντικειμενικότητα την ιστορία, τη δομή, τη λειτουργία και τον κοινωνικό ρόλο του τουρκικού στρατού, είναι γραμμένα από τη σκοπιά επιστημόνων που αντιμετωπίζουν τον στρατό σαν πρόβλημα, σαν οικονομικό, πολιτικό και κοινωνικό βάρος πάνω στις ζωές των ανθρώπων.

Αυτός είναι και ο πρώτος σημαντικός λόγος να διαβάσει κανείς το βιβλίο, διότι οι συγγραφείς βάζουν στην άκρη την αντιμετώπιση του τουρκικού στρατού ως τμήματος του "εκσυγχρονιστικού μπλοκ της χώρας", η οποία είναι συνηθισμένη στην Τουρκία. Πιο σημαντικό για εμάς στην Ελλάδα, είναι ότι τα άρθρα του βιβλίου δείχνουν πόσο λανθασμένη είναι και η ακριβώς αντίθετη αντιμετώπιση του τουρκικού στρατού, ως παραδοσιακού θεσμού που τον κουβαλάει η Τουρκία, κληρονομιά του Οθωμανικού παρελθόντος, ή απλώς του Κεμαλισμού. Ο στρατός στην Τουρκία έχει την συγκεκριμένη αναβαθμισμένη λειτουργία όχι επειδή η κοινωνία είναι παραδοσιακά μιλιταριστική, όχι γιατί παρέμεινε στη θέση του ακίνητος και ανενόχλητος, αλλά γιατί κατάφερε να αρπάξει ευκαιρίες και να παίξει έναν κρίσιμο ρόλο για τον τούρκικο καπιταλισμό, ιδιαίτερα από τη δεκαετία του 1950 και μετά.

Ο τουρκικός στρατός δεν έπαιξε απλώς

ρόλο για χάρη του τουρκικού καπιταλισμού, αλλά υπήρξε ο ίδιος πυλώνας της ανάπτυξης, αναλαμβάνοντας δράση ως συλλογικός καπιταλιστής, αποκτώντας ακίνητα, επενδύοντας σε ΔΕΚΟ και σε βιομηχανίες, με βασική βέβαια την ίδια την αμυντική βιομηχανία. Οι περιγραφές των Ταχά Παρλά και Αχμέτ Ικτσά είναι εντυπωσιακές (σ. 197-267), όπου καταμετρώνται αυτοκινητοβιομηχανίες, όπως η ΟΥΑΚ-Renault ή η ΟΥΑΚ-Goodyear (ΟΥΑΚ είναι το ίδρυμα αλληλοβοήθειας του στρατού) δίπλα σε σούπερ-μάρκετ, κονσερβοποιίες, τσιμεντοβιομηχανίες και ασφαλιστικές εταιρείες.

Το κάθε κεφάλαιο του βιβλίου εξετάζει μία διαφορετική όψη του τουρκικού στρατού: τη σχέση του με τη σχολική εκπαίδευση, τις αμυντικές δαπάνες, το νομικό πλαίσιο, τη διαμόρφωση της ιδεολογίας και το ρόλο που έχει στον τουρκικό εθνικισμό, στις αντιπαραθέσεις και τις συγκλίσει με άλλα τμήματα της άρχουσας τάξης, τη διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής.

Η ποικιλία και η πληρότητα των θεμάτων δεν επιτρέπει στις γραμμές αυτές να αναφερθούμε συγκεκριμένα στην οπτική του κάθε άρθρου. Το διάβασμα του βιβλίου θα προσφέρει σε κάθε αναγνώστη χρήσιμες γνώσεις, ενώ αποτελεί σίγουρη βοήθεια για να κατανοήσει κανείς πού βρίσκονται τα σημεία-κλειδιά στη διαμάχη του κόμματος του Ερντογάν με τους στρατιωτικούς, ποιες πραγματικές τομές έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια και τι παραμένει σταθερό.

Μία υπερβολή στην οπτική του βιβλίου είναι η "αυτονομία" του τουρκικού στρατού. Ο τουρκικός στρατός παρουσιάζεται ως μία "πραιτωριανή τάξη δι' εαυτήν". Οι συγγραφείς φτάνουν να θεωρούν για παράδειγμα ότι η αντιπαράθεση με την Ελλάδα προκύπτει από την ανάγκη του τουρκικού στρατού να εξασφαλίσει τη διαιώνισή του. Για να εξηγήσει όμως κανείς τον ελληνοτουρκικό ανταγωνισμό δεν μπορεί να αρκεστεί στην ερμηνεία του ελληνικού και του τούρκικου "κοινωνικού σχηματισμού". Χρειάζεται το ευρύτερο πλαίσιο των ανταγωνισμών για την διείσδυση των καπιταλιστών στα Βαλκάνια, στον Καύκασο, στη Μέση Ανατολή, το οποίο λείπει από το βιβλίο. Μπορεί οι έλληνες και οι τούρκοι καπιταλιστές κάποιες φορές να συνεργάζονται και κάποιες να ανταγωνίζονται αλλά και οι δύο πλευρές γνωρίζουν ότι χρειάζονται έναν ισχυρό στρατό για να μπορούν να κάνουν τις κινήσεις τους. Ετσι μπορεί να εξηγηθεί και το μεγάλο μέρος του προϋπολογισμού που πάει σε όπλα και στην Ελλάδα και στην Τουρκία. Από τη σκοπιά του καθενός καπιταλιστή, μπορεί να είναι χαμένα λεφτά. Συλλογικά όμως το θεωρούν ανάγκη. Το επιχείρημα έχει μεγάλη πολιτική σημασία γιατί αν αποδεχθούμε ότι ο ελληνοτουρκικός ανταγωνισμός είναι μία υπερβολή, ίσως υπάρχει ελπίδα στην ειρήνη αν τον έλεγχο έχουν κάποιοι "συνετοί" καπιταλιστές.

Η σύνδεση της καπιταλιστικής ανάπτυξης με τις ανάγκες του Ψυχρού Πολέμου από τη δεκαετία του '50 και μετά, διατυπώνεται καθαρά από τον Ομέρ Λατσινέρ: *"Ο στρατός... αναζήτησε στα αμερικανικά περισσεύματα, μεταχειρισμένα όπλα και εφόδια τον σύγχρονο εξοπλισμό που δεν είχε καταφέρει να του εξασφαλίσει η 'εθνική οικονομία'...Το αίμα των χιλιάδων στρατιωτών που σκοτώθηκαν στην Κορέα αποτέλεσε το πολιτικό κεφάλαιο που εξασφάλισε την αμερικανική βοήθεια, ύψους εκατομμυρίων δολαρίων, προς την κυβέρνηση του Δημοκρατικού Κόμματος"* (σ. 53). Παρόλα αυτά, ο Ομέρ Λατσινέρ παρα-

σύρεται σε μία αντίληψη περί αμερικάνικης "αυτοκρατορίας" στην οποία το τούρκικο κράτος λειτουργεί ως μήτρα "στρατιωτών" που στο μέλλον θα δανείζονται στους πολέμους των ΗΠΑ ανά τον κόσμο. Ομως υπό αντίστοιχες διαδικασίες αναπτύχθηκε και ο ελληνικός καπιταλισμός μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Ετσι και οι δύο καπιταλισμοί μπόρεσαν να σταθούν στα πόδια τους και να μην είναι "εξαρτημένοι" από τις ΗΠΑ, αλλά οδηγήθηκαν σε έναν ανταγωνισμό μεταξύ τους για το ποιος θα έχει το πάνω χέρι, έναν ανταγωνισμό που συνεχίστηκε στην μεταψυχροπολεμική εποχή, σε συνθήκες πιοασταθείς αλλά όχι ποιοτικά διαφορετικές.

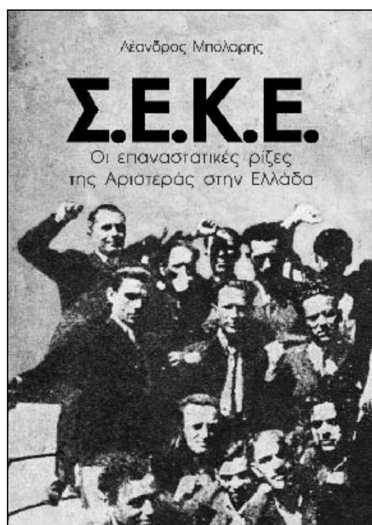
Νίκος Λούντος

Η Αριστερά της επανάστασης και του Σοσιαλισμού

Λέανδρος Μπόλαρης

Σ.Ε.Κ.Ε.
Οι επαναστατικές ρίζες της Αριστεράς στην Ελλάδα

Τιμή 13 ευρώ
208 σελίδες
Εκδόσεις Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο

Δεν θα μπορούσε να είναι πιο επίκαιρη η στιγμή για να κυκλοφορήσει ένα βιβλίο για τις ρίζες της Αριστεράς στην Ελλάδα. Όχι μόνο επειδή φέτος το Νοέμβρη κλείνουν 90 χρόνια από την ίδρυση του Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος Ελλάδας, αλλά κύρια επειδή, ανατρέχοντας κανείς στην παράδοση του ΣΕΚΕ, μπορεί να βρει τις απαντήσεις που χρειάζεται η αριστερά σήμερα. Το βιβλίο του Λέανδρου Μπόλαρη, που κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο, έρχεται με τον καλύτερο τρόπο να τροφοδοτήσει αυτή τη συζήτηση αναδεικνύοντας τις επαναστατικές ρίζες της Αριστεράς στην Ελλάδα.

Ο συγγραφέας επιχειρεί να απαντήσει σε τρία ερωτήματα: τι καινούργιο έφερε η ίδρυση του ΣΕΚΕ στο εργατικό κίνημα και στην Αριστερά στην Ελλάδα, ποιες πολιτικές διεργασίες μεσολάβησαν μέχρι την δεκαετία του '30 και, τέλος, αν στη νέα έκρηξη της εργατικής τάξης αυτή την τελευταία κρίσιμη δεκαετία, το ΚΚΕ του Ζαχαριάδη είχε τίποτα κοινό με την πρώτη περίοδο του ΣΕΚΕ-ΚΚΕ του Πουλιόπουλου, πέρα από το όνομά του.

«Το 1918 ιδρύθηκε ένα επαναστατικό κόμμα στην Ελλάδα», γράφει ο Λέανδρος Μπόλαρης, δίνοντας από την αρχή το στίγμα της επιχειρηματολογίας του. *«Εκείνη η περίοδος, που θα κρατήσει μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '20, είναι η μοναδική που ένα επαναστατικό κόμμα έχει μαζική απήχηση στην πρωτοπορία της εργατικής τάξης»*.

Η περίοδος της ίδρυσης του ΣΕΚΕ συμπίπτει και σε μεγάλο βαθμό είναι συνέπεια του μεγάλου κύματος των επαναστάσεων που σάρωσαν την Ευρώπη μετά τη νίκη της Οκτωβριανής Επανάστασης στη Ρωσία. Οι αγωνιστές που ίδρυσαν το ΣΕΚΕ, επέλεξαν από την αρχή αυτό τον επαναστατικό δρόμο. Διακηρύσσουν πως παλεύουν *«δια την ανατροπήν της διεθνούς κεφαλαιοκρατίας και το θρίαμβο του διεθνούς σοσιαλισμού»* και ότι το ΣΕΚΕ *«δεν δύναται ποτέ να συμμετάσχει ή να ενισχύσει οποιαδήποτε κυβέρνηση της άρχουσας τάξεως»*. Είναι ένα κόμμα καθαρά διεθνιστικό και αντιπολεμικό – μέσα σε μια περίοδο που η ελληνική αστική τάξη κάνει συνεχείς πολεμικές εξορμήσεις από το 1912 μέχρι το 1922. Δηλώνει ανοιχτά ότι *«ο εχθρός ευρίσκεται εντός των συνόρων και όχι πέραν αυτών»*.

Το βιβλίο περιγράφει τον πρωταγωνιστικό ρόλο που έπαιξαν τα μέλη του κόμματος από το ξεκίνημά του σε όλες τις σκληρές απεργίες και στην οργάνωση του συνδικαλιστικού κινήματος ακολουθώντας την κεντρική του θέση ότι η δράση και η πολιτική του βασίζεται στην «αρχή της πάλης των τάξεων». Αποκορύφωμα αυτών των εργατικών αγώνων ήταν η γενική απεργία και η πολύνεκρη σύγκρουση στο Πασαλιμάνι τον Αύγουστο του 1923. Την ίδια εποχή το κόμμα οργανώνει αντιπολεμικές διαδηλώσεις ενάντια στην ιμπεριαλιστική εκστρατεία στην Μικρά Ασία, ενώ στο μέτωπο συγκροτεί με πρωτοβουλία των μελών του – όπου πρωταγωνιστικός είναι ο ρόλος του Παντελή Πουλιόπουλου - αντιπολεμικούς ομίλους φαντάρων και ναυτών. Αυτή η μαχητική επαναστατική στάση στους εργατικούς αγώνες και το αντιπολεμικό κίνημα, όχι μόνο δεν το απομόνωσε, αλλά αντίθετα το ενίσχυσε όπως φάνηκε και στις εκλογές που ακολούθησαν.

Το ΣΕΚΕ συνδέθηκε πολύ γρήγορα με την Τρίτη Διεθνή του Λένιν και του Τρότσκι και το Νοέμβρη του 1924 πήρε τον τίτλο ΚΚΕ, ενώ ο Πουλιόπουλος εκλέχτηκε γραμματέας του κόμματος. Τα επόμενα χρόνια βρέθηκε στο στόχαστρο της κρατικής καταστολής. Γι' αυτές τις ιδέες, του διεθνισμού, της πάλης για τα δικαιώματα των μειονοτήτων (ιδιαίτερα της μακεδονικής) ο Πουλιόπουλος κι άλλα στελέχη του

Το Ιδρυτικό Συνέδριο του ΣΕΚΕ.

ΚΚΕ στάλθηκαν εξορία στα ξερονήσια.

Δύο άλλοι παράγοντες, εκτός από την σκληρή καταστολή, έπαιξαν ρόλο στην εξέλιξη του κόμματος τα επόμενα χρόνια. Από τη μια, η υποχώρηση των εργατικών αγώνων και από την άλλη η επικράτηση του Σταλινισμού στη Ρωσία. Ανάμεσα στο 1926 – 1928, γράφει ο Μπόλαρης, *«συμβαίνει η πρώτη μεγάλη ρήξη στο ΚΚΕ. Είναι η περίοδος που το 'πρώτο σταλινικό συγκρότημα' – για να χρησιμοποιήσουμε μια φράση του Πουλιόπουλου – παίρνει τα ηνία στο κόμμα και εκδιώκει την αντιπολίτευση»*.

Το τρίτο κεφάλαιο του βιβλίου έχει τον τίτλο «Η τραγωδία της δεκαετίας του '30». Σαν συνέπεια της οικονομικής κρίσης, το εργατικό κίνημα αρχίζει με ραγδαίους ρυθμούς να ανακάμπτει. *«Οι ανακάμψεις του κινήματος δεν είναι ποτέ μονοδιάστατες»*, σημειώνει ο συγγραφέας. *«Αυτή η άνοδος του κινήματος έφερε μια μεγάλη μετατόπιση στις ιδέες πλατιών κομματιών της εργατικής τάξης»*.

Όμως, στη δεκαετία του '30 τα σταλινοποιημένα κομμουνιστικά κόμματα απέχουν μίλια από τα επαναστατικά κόμματα των πρώτων χρόνων της δεκαετίας του '20. Το ίδιο ισχύει και για το ΚΚΕ. Θεωρεί λάθος την στρατηγική της σοσιαλιστικής επανάστασης, που υιοθετούσε μέχρι τότε. Στη θέση της βάζει την προοπτική μιας «προοδευτικής δημοκρατικής» διαχείρισης του συστήματος. Εγκαταλείπει τις ιδρυτικές του θέσεις και στη θέση τους βάζει τις συνεργασίες με τα αστικά κόμματα.

Η πιο επαναστατική στιγμή για την εργατική τάξη της Ελλάδας μέχρι τότε – ο Μάης του '36 στη Θεσσαλονίκη – βρίσκει το εργατικό κίνημα με μια ηγεσία που το μόνο που δεν επεδίωκε ήταν η αξιοποίηση αυτής της εκπληκτικής δυναμικής σε μια αντικαπιταλιστική προοπτική. Με μια τέτοια ηγεσία το κίνημα οδηγείται στην υποχώρηση για χάρη των συμμαχιών με το κόμμα των Φιλελευθέρων. Η τελική ήττα ήλθε με την επιβολή της δικτατορίας του Μεταξά μερικούς μήνες αργότερα. Ο συγγραφέας περιγράφει αναλυτικά όλη αυτή την περίοδο, παρουσιάζοντας τις απόψεις και τη δράση όχι μόνο του ΚΚΕ αλλά και των επαναστατών γύρω από τον Πουλιόπουλο και τους συντρόφους του.

«Το 1936 τίποτα δεν είχε απομείνει από το κόμμα που είχε ιδρυθεί το 1918», καταλήγει ο Λέανδρος Μπόλαρης. *«Το κόμμα που διακήρυττε ότι τίποτα κοινό δεν είχαν οι εργάτες με τους καπιταλιστές, που ονόμαζε την 'πατρίδα τον γεωγραφικό χώρο που απλώνει την εκμετάλλευσή της' η κυρίαρχη τάξη, είχε δώσει τη θέση του σε ένα κόμμα που μιλούσε για τα 'εθνικά συμφέροντα' και την 'εθνική άμυνα'. Το κόμμα που απέρριπτε κάθε κυβερνητική διαχείριση του καπιταλιστικού συστήματος, το είχε διαδεχθεί ένα κόμμα που υποσχόταν ότι ο καπιταλισμός μπορεί να μεταρρυθμιστεί με 'αστικοδημοκρατική επανάσταση' και κυβερνητικές συνεργασίες με κόμματα της άρχουσας τάξης...»*

Το βιβλίο του Λέανδρου Μπόλαρη για το ΣΕΚΕ, πάνω απ' όλα, έρχεται να δείξει ότι στις σημερινές συνθήκες της κρίσης, των εργατικών αντιστάσεων και της ριζοσπαστικοποίησης, η εναλλακτική λύση βρίσκεται στις επαναστατικές ρίζες της Αριστεράς *«δια την ανατροπή της διεθνούς κεφαλαιοκρατίας και τον θρίαμβο του διεθνούς σοσιαλισμού»*.

Κώστας Πίττας

Οταν οι μάζες γράφουν ιστορία

Δημήτρης Λιβιεράτος

Η Αλγερινή Επανάσταση

Τιμή 17 ευρώ
272 σελίδες
Εκδόσεις *Κουκίδα*

Στις 8 Μάη του 1945, η γαλλική διοίκηση στην Αλγερία -αποικία της Γαλλίας από το 1830- έδωσε το σύνθημα της επίθεσης σε μια μαζική αντιαποικιακή διαδήλωση των Αλγερίνων στο Σετίφ, τσακίζοντάς την με τη σφαγή 45 χιλιάδων ανθρώπων. Κανείς από τους Γάλλους αποικιοκράτες δεν περίμενε τότε ότι 9 χρόνια μετά, το 1954, θα έρχονταν αντιμέτωποι με μια επανάσταση που θα τους έδιωχνε από τη χώρα. Κι όμως, το Σετίφ ήταν ο προάγγελός της. Οπως έγραψε στα απομνημονεύματά του ένας από τους ηγέτες του αγώνα για εκείνα τα χρόνια, *«η Αλγερία βρισκόταν στην ώρα της αλήθειας. Αλλά αυτή η αλήθεια, όπως πάντα, ξέφευγε από τον αποικιστή. Αυτός ήταν ο λιγότερο καλά τοποθετημένος για να γνωρίζει τα ρεύματα που τάραζαν το λαό μας. Βρίσκεται μπροστά του καθημερινά αλλά δεν τον 'βλέπει'. Και τον καταλαβαίνει ακόμα λιγότερο»*.

Το βιβλίο του Δημήτρη Λιβιεράτου «Η Αλγερινή Επανάσταση» περιγράφει τις ηρωικές αυτές μάχες του λαού της Αλγερίας που *«κράτησαν έναν τρομερά άνισο αγώνα έχοντας απέναντί τους έναν από τους πιο μοντέρνους στρατούς του κόσμου, με άρτιο εφοδιασμό, με πλήθος ελικόπτερα και υποστηριζόμενο από μια ισχυρή αεροπορία»*.

Τα 130 χρόνια γαλλικής κατοχής είχαν συσσωρευτεί στις πλάτες των Αλγερινών. Οι μόνοι με πλήρη πολιτικά δικαιώματα ήταν το ένα εκατομμύριο των Ευρωπαίων εποίκων οι οποίοι κυβερνούσαν τα 8 εκατομμύρια ντόπιων Μουσουλμάνων. Τη χρονιά πριν την επανάσταση, *«μόνον 5.700 παιδιά Αλγερινών πήγαιναν σχολείο και γύρω στα 600 στο πανεπιστήμιο. Το 90% του πληθυσμού ήταν αναλφάβητοι»*. Μόλις 22.000 Ευρωπαίοι κατείχαν 27 εκατομμύρια στρέμματα γης. *«Από αυτά, οι 6.300 Ευρωπαίοι μεγαλοκτηματίες κατείχαν τα 24 εκατ. στρέμματα. Από τα 2,75 εκατ. στρέμματα αρδευόμενης γης οι Ευρωπαίοι κατείχαν τα τρία τέταρτα»*. Πάνω από 500 χιλιάδες Αλγερίνοι είχαν ξενιτευτεί στη Γαλλία αποτελώντας το φτηνό εργατικό δυναμικό στη μητρόπολη.

Δεν ήταν, όμως, μόνο η καταπίεση, όπως εξηγεί ο Δ.Λιβιεράτος, που όπλισε με τόσο μεγάλο θάρρος τους αγωνιστές. Την ίδια περίοδο, απελευθερωτικά κινήματα και κινήματα ενάντια στη γαλλική και αγγλική αυτοκρατορία συγκλόνιζαν όλες τις αποικίες ή πρώην αποικίες. Ινδοκίνα, Τυνησία. Μαρόκο, Αίγυπτος...Ηταν η διεθνής κατάσταση που έκανε τους Αλγερίνους να έχουν *«σαν αρχή ότι η λύση του προβλήματος θα ήταν πολιτική και όχι στρατιωτική»*.

Αυτή την αρχή προσπάθησε να ακολουθήσει το Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο, το ΦΛΝ, από τη στιγμή της δημιουργίας του μέχρι το τέλος. Ολοι συντάχτηκαν στις γραμμές του: ουλεμάδες, δημοκρατικοί, σοσιαλιστές, κομμουνιστές. Ολόκληρος ο λαός έγινε αγωνιστής του. *«Αν ένας σκοτωνόταν υπήρχαν δεκάδες άλλοι εθελοντές να τον αντικαταστήσουν»*.

Και σκοτώθηκαν πολλοί, 1 εκατομμύριο, στα 8 χρόνια της επανάστασης. Η γαλλική πλευρά εφάρμοσε όλες τις γνωστές εγκληματικές μεθόδους του ιμπεριαλισμού για να τσακίσει «τους τρομοκράτες». Νόμους περί «καταστάσεως εκτάκτου ανάγκης» και τρομοκρατικά όργια με εκκα-

θαριστικές επιχειρήσεις, βασανιστήρια, μαζικές συλλήψεις, βιασμούς και εκτελέσεις. Μόνο στο Αλγέρι, μέσα σε εφτά μήνες, από το Γενάρη μέχρι το Σεπτέμβρη του '57, *«έγιναν 24.000 συλλήψεις και 3024 'εξαφανίσεις' σύμφωνα με τις ομολογίες των Γάλλων, όπως έγραψε η παρισινή εφημερίδα 'Μοντ' στις 26 Οκτωβρίου 1961»*.

Εκτός από το 1 εκατομμύριο νεκρούς, 2 εκατομμύρια κάτοικοι μετακινήθηκαν από την ύπαιθρο σε ειδικά στρατόπεδα συγκέντρωσης παράγκες ή σκηνές. 300 χιλιάδες έγιναν πρόσφυγες σε Τυνησία και Μαρόκο, εκατοντάδες χιλιάδες παιδιά έμειναν ορφανά, εκατοντάδες χιλιάδες σπίτια γκρεμίστηκαν.

Το 1958 ο γαλλικός στρατός έφτασε στο μάξιμουμ της δύναμής του, 500 χιλιάδες άνδρες. Ακόμα και ηλεκτροφόρα καλώδια στα σύνορα με την Τυνησία και το Μαρόκο έστησαν για να σταματήσουν τον ανεφοδιασμό της αντίστασης. Ενώ στα τελευταία χρόνια, η παρακρατική φασιστική οργάνωση ΟΑΣ ανέλαβε για λογαριασμό της γαλλικής κατοχής και των εποίκων, ένα απίστευτο δολοφονικό έργο. Τίποτα, όμως, δεν μπόρεσε να σβήσει τη φλόγα της επανάστασης. Η ύπαιθρος έγινε το κάστρο των στρατιωτικών επιχειρήσεων, εκεί όπου η αντίσταση οργάνωνε τις εφόδους της καταπονώντας συνεχώς όλα αυτά τα χρόνια τον αντίπαλο.

1962. Το Αλγέρι πανηγυρίζει την κατάκτηση της Ανεξαρτησίας.

Το αντάρτικο της υπαίθρου δε θα μπορούσε να νικήσει αν δεν είχε τη στήριξη των εργατών στις πόλεις και ιδιαίτερα στην πρωτεύουσα, το Αλγέρι. Ο συγγραφέας αφιερώνει ένα ειδικό κεφάλαιο στη «Μάχη του Αλγερίου» για να μας δείξει τη σημασία που είχε στον αγώνα η Κάσμπα, η μεγάλη αραβική συνοικία της πόλης που έγινε και η βάση της αντίστασης. *«Τα στενά μυστηριώδη δρομάκια, όπου ο ξένος περιδιαβάζει χωρίς να του δίνει κανείς σημασία εμφανώς, αλλά που παρακολουθείται από άπειρα μάτια, εκεί όπου τα σπίτια είναι τόσο κολλητά που δημιουργείται ένας άλλος δρόμος από τις ταράτσες, εκεί που με ένα πήδημα μπορείς να πηδήξεις από τη μια πλευρά του στενού στην απέναντι ταράτσα, διεξήχθη μία από τις πιο σκληρές σύγχρονες μάχες»* μας λέει τόσο παραστατικά.

Στο Αλγέρι η μάχη ξεκίνησε την πρώτη ημέρα της επανάστασης, την 1η Νοέμβρη του '54 και τελείωσε με την ανεξαρτησία. Κορύφωσή της ήταν η καθολική συμμετοχή των Αράβων στην απεργία που κάλεσε σαν επίδειξη δύναμης το FLN το Γενάρη του '57 για μια βδομάδα. Την επιτυχία της ακολούθησαν νέες απεργίες το '60 και το '61 σε όλες τις μεγάλες πόλεις της χώρας.

Μία ακόμα αποφασιστική για τη νίκη κίνηση του FLN ήταν η ίδρυση της Φεντερασιόν, της οργάνωσης των Αλγερινών στη Γαλλία. Στόχος ήταν να μεταφερθεί ο πόλεμος στη μητρόπολη με όλα τα μέσα. Βόμβες, διαδηλώσεις, απεργίες. Στην απεργία του '57, η συμμετοχή στο Παρίσι έφτασε την πρώτη μέρα στο 40%, από τη δεύτερη μέχρι το τέλος της εβδομάδας άγγιξε το 80%-90%. Μία άλλη συγκλονιστική σκηνή είναι το 1961, *«την 17, 18 και 19 Οκτωβρίου 30.000 χιλιάδες αλγερινοί εργάτες του Παρισιού, με όσες γυναίκες και παιδιά υπάρχουν μαζί τους, διαδηλώνουν στους κεντρικούς δρόμους της γαλλικής πρωτεύουσας απαιτώντας την ανεξαρτησία. Η κατάπνιξη των διαδηλώσεων είναι βίαιη, με πολλούς νεκρούς, τραυματίες και 14 χιλιάδες συλληφθέντες»*.

Ο αγώνας της Αλγερίας κέρδισε τη συμπαράσταση των άλλων αραβικών κρατών. Κόντρα στις γαλλικές πιέσεις, μια σειρά κράτη αναγνωρίζουν την εξουσία του FLN καθώς *«η αλγερινή επανάσταση έχει γίνει αγαπητή απ'όλες τις αφρικανικές μάζες και καμιά κυβέρνηση δεν έχει τη δύναμη να πάρει ανοιχτή θέση εναντίον της»*. Η έμπρακτη στήριξη της αντίστασης ήταν μία ακόμα νίκη του FLN. Η Αίγυπτος, η Τυνησία, το Μαρόκο εφοδιάζουν την οργάνωση με όπλα και κάθε είδους πολεμικό υλικό, που κατασκευάζεται ακόμα και σε παράνομα εργοστάσια σε αυτές τις χώρες.

Ο δρόμος προς τη νίκη δεν ήταν εύκολος και ο ρόλος της επίσημης Αριστεράς στις ιμπεριαλιστικές χώρες δυστυχώς δεν ήταν βοηθητικός. Ο συγγραφέας δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην πολιτική του ΚΚ Γαλλίας που ήταν εχθρικό μέχρι το τέλος στον αγώνα. Μάλιστα το 1945 το ΚΚΓ συμμετείχε στην τότε γαλλική κυβέρνηση εθνικής ενότητας και είχε εγκρίνει τα μέτρα καταστολής. *«Το κύριο επιχείρημα κατά της απελευθέρωσης των αποικιών ήταν ότι, «σύντομα το ΚΚ θα πάρει την εξουσία στη Γαλλία, ανεβάζοντας το ποσοστό των ψήφων του συνεχώς, οπότε το ζήτημα της ανεξαρτησίας των αποικιών λυνόταν αυτομάτως, χωρίς να είναι αναγκασμένες να περάσουν από το αστικοδημοκρατικό στάδιο»*. Η σταλινική πολιτική του, όπως ήταν φυσικό, άφηνε ακάλυπτους τους οπαδούς του ΚΚ στις αποικίες, που ένιωθαν ότι γίνονται πράκτορες του γαλλικού ιμπεριαλισμού, εγκαταλείποντάς το μαζικά.

Παρόλα αυτά, χιλιάδες αγωνιστές της αριστεράς στην Ευρώπη στράφηκαν ενάντια στις χώρες τους,-ακόμα κι αν πολλοί το πλήρωσαν με φυλακίσεις- στηρίζοντας έμπρακτα τον αγώνα. Ενας από αυτούς τους αγωνιστές είναι και ο ίδιος ο συγγραφέας που δούλεψε σε ένα από τα παράνομα εργοστάσια του FLN. Μια άλλη συγκλονιστική πτυχή της επανάστασης που ο συγγραφέας περιγράφει στο βιβλίο του «Το αόρατο εργοστάσιο της Επανάστασης».

Η Αλγερινή Επανάσταση είχε συνταρακτικές πολιτικές συνέπειες πάνω στον ίδιο το λαό που αγωνίστηκε και κέρδισε την ανεξαρτησία του το 1962 με τις συμφωνίες του Εβιάν. Ο Δ. Λιβιεράτος εξηγεί βήμα βήμα τη ριζοσπαστικοποίηση των εργατών και των χωρικών που έφτασαν να απαιτούν μια βαθύτερη κοινωνική αλλαγή. *«Από το 1956 η λέξη 'τάουρα' (επανάσταση) έρχεται πιο συχνά στο στόμα τους από τη λέξη 'ιστιγκλάλ' (ανεξαρτησία)»*. Γι'αυτό άλλωστε και η πρώτη ανακοίνωση του Γενικού Επιτελείου του Εθνικού Απελευθερωτικού Στρατού, αμέσως μετά την κήρυξη της ανεξαρτησίας, κατέληγε ως εξής: *«Το παύσατε πυρ δεν είναι η ειρήνη, η ειρήνη δεν είναι η ανεξαρτησία, η ανεξαρτησία δεν είναι η επανάσταση»*.

Λένα Βερδέ

εργατική αλληλεγγύη

ΕΝ.ΑΝΤΙ.Α

Ανοιχτή εκδήλωση
Κυριακή 16/11
Πολυτεχνείο 6μμ
Κτίριο Γκίνη Αιθ.108

www.sek-ist.gr

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ Όχι στο ξεπούλημα
ΜΕΤΡΟ-ΗΣΑΠ-ΤΡΑΜ 3/11 για Συλλογικές Συμβάσεις
ΔΗΜΟΙ 5/11 Stop στις ιδιωτικοποιήσεις
ΠΑΝΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ συλλαλητήριο 6/11
ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΑ Αντάρτικα ενάντια στη διάλυση
ΕΜΔΥΔΑΣ 6/11 ΛΙΜΑΝΙΑ 7/11

ΑΠΕΡΓΙΑΚΟ ΠΟΤΑΜΙ
για να πνίξουμε την κυβέρνηση της κρίσης

ALTEC
SIEMENS
ΛΑΝΑΡΑΣ
ΟΧΙ στα κλεισίματα και τις απολύσεις

Καθε Τετάρτη γεμάτη δράση, αντίσταση πολιτική

Συνδρομές
10 φύλλα 20 ευρώ,
20 φύλλα 40 ευρώ,
50 φύλλα 100 ευρώ
συνδρομή ενίσχυσης
για ενα χρόνο 130 ευρώ
email: **ergatiki@otenet.gr**

Κυκλοφορεί κάθε δίμηνο

Ετήσια συνδρομή 20 ευρώ
Τ.Θ. 8161 - 100 10 Αθήνα
email: **sak@sek-ist.gr**

ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ
ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΤΩ
Σεπτέμβρης - Οκτώβρης 2008 Νο 70 Τιμή: 4€

ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΤΟΥ ΝΑΤΟ
ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Αριστερά στην κυβέρνηση ή στο κίνημα
Κρίση Από τις τράπεζες σε όλη την οικονομία
Εκλογές στις ΗΠΑ Δίψα για αλλαγή
90 χρόνια ΣΕΚΕ Οι κρίσιμες μάχες
Σχολές Υποταγή ή μάχη

Ιδέες για να αλλάξουμε τον κόσμο

μπορείτε να διαβάσετε το περιοδικό και την εφημερίδα
στο internet στη ιστοσελίδα www.sek-ist.gr
Τηλ. 210 5241001 fax: 210 5227177